

DE
HUIUS LIBRI
AUCTORE.

HUNC librum Cornel.
Nepoti asserit ipsa præ-
fatio, *Non dubito fore plerosque
Attice, &c. & ex vita Catonis,
illa, huius de vita & moribus,
plura in eo libro prosecuti sumus,
quem separatim de eo fecimus, ro-
gatu T. Pomp. Attici, &c. cuius
quidem libri fragmentum. ex
Cornelio Nepote laudare vi-
detur, Gellius lib. xi. cap. iix.
præterea libros de viris illu.*

stribus, veterum scriptis cele-
bres, qui Nepoti tribuuntur,
ab hujus libri auctore confe-
ctos esse satis apparet, ex fine
Annibalis vitæ, *Sed nunc tem-
pus est, hujus libri facere finem.*
& Romanorum explicare Impe-
ratores, quò facilius collatis utro-
rumque factis, qui viri præfe-
rendi sint, possit judicari, tan-
ta etiam suavitas est sermonis
Latini, ut appareat in eo na-
tivum quemdam leporem es-
se, non ascitum, & jam ævo
Theodosii desitum, quo non
parum inclinata erat latinaris
eloquentia: Æmiliū autem
Probum, cujus nomine cir-
cunfertur hic liber, Theodo-
sio,

regnante vixisse, & hujus-
libri exscriptorem potius
quàm auctorem, patet ex
versibus:

le liber noster, fato meliore me-
mento

Cùm leget hæc dominus, te sciat
esse meum.

Ne timeas fulvo strictos diadema-
te crineis

Ridentes blandum vel pietate
oculos,

Communis cunctis, hominem se re-
gna tenere.

Sed meminit, vincit hic magis
ille homines,

Ornentur steriles: facilis tectura
libelli,

*Theodosio, & doctis carmina nu-
da placent.*

*Si rogat auctorem, paulatim dete-
ge nostrum*

*Tunc domino nomen : me sciat
esse Probum.*

*Corpore in hoc, manus est genitri-
cis, avi que, mea que*

*Felices Domini quæ meruere
manus.*

Hic ergo suo auctori reddatur,
quem sibi Cornel. Nepos ju-
sto titulo vindicat, quemvé
coævo suo & familiari P. At-
tico dedit, cujus etiam roga-
tu, vitam M. Catonis separa-
tim scripsit, & illi superstes,
elegantissimam ejusdem vitæ
consue-

consuetudinem, elegantiā parī
prosecutus est, præter Chroni-
ca, libros exemplorum de vi-
ris illustribus, & de vita Cato-
nis, librum de se historicis
Græcis conscripsisse testatur
in Dione, (sic enim ex mss. bo-
na fide supplevi) atque alte-
rum edidit de Latinis histori-
cis, ex quo excerpta esse frag-
menta Corneliæ Gracchorum
matris, Gifanii codice pro-
batur. Quod ad Daretis Phry-
gii historiam, à Corn. Nepote
Latinè redditam, Volaterra-
nus, & alii tradiderunt, ele-
gantia styli potius, ducti, quàm
certi ratione: dispar stylus est,
& dissimilis genius, & si quid

in me iudicii, Corn. Nepos il-
lo interprete, ut annis, sic nito-
re sermonis longè superior,
quod collatis utriusque scri-
ptis, facile potest judicari, de
hoc auctore ita mihi visum
est, salvo tuo (erudite lector)
iudicio.

INDEX

INDEX

EXCELLENTIUM
IMPERATORVM, QVO-
RVM VITAM DESCRIBIT
Æmilius Probus.

Folio

M	<i>Miltiades</i>	3
	<i>Themistocles</i>	14
	<i>Aristides</i>	28
	<i>Pausanias</i>	31
	<i>Cimon</i>	38
	<i>Lysander</i>	42
	<i>Alcibiades</i>	47
	<i>Thrasylbulus</i>	63
	<i>Conon</i>	68
	<i>Dion</i>	74
	<i>Iphicrates</i>	85
	<i>Chabrias</i>	89

Timo.

INDEX.

<i>Timotheus</i>	92.
<i>Datames</i>	97
<i>Epaminondas</i>	112
<i>Pelopidas</i>	125
<i>Agésilas</i>	131
<i>Eumenes</i>	144
<i>Phocio</i>	161
<i>Timoleon</i>	166
<i>Hamilcar</i>	177
<i>Hannibal</i>	181
<i>Caro</i>	200
<i>Atticus</i>	204.

INDEX

INDEX ALIUS.

A	<i>Ristides</i>	28
	<i>Alcibiades</i>	47
	<i>Agésilas</i>	131
	<i>Atticus</i>	204
	<i>Cimon</i>	38
	<i>Conon</i>	68
	<i>Chabrias</i>	89
	<i>Cato</i>	20
	<i>Dion</i>	74
	<i>Datames</i>	97
	<i>Epaminondas</i>	112
	<i>Eumenes</i>	142
	<i>Hamilcar</i>	177
	<i>Hannibal</i>	181
	<i>Iphicrates</i>	85
	<i>Lysander</i>	42

Miltia-

INDEX.

<i>Miltiades</i>	3
<i>Pausanias</i>	31
<i>Pelopidas</i>	125
<i>Phocio</i>	161.
<i>Themistocles</i>	14
<i>Thraſybulus</i>	63
<i>Timotheus</i>	92
<i>Timoleon</i>	166.

ÆMI-

ÆMILIUS

PROBUS,

DE VITA EXCELLEN-
tium Imperatorum.

Non dubito fore
plerosque, Atti-
ce, qui hoc gen^o
scripturæ, leve,
& non satis di-
gnū summorum
viroꝝ personis
judicēt, cū re-
latum legēt, quis
musicam docuerit Epaminondam,
aut in ejus virtutibus commemorari,

A

i
l
saltasse eum commodè, scienterque
tibiis cantasse. Sed hi erunt ferè, qui
expertes litterarum Græcarum, nihil
rectum, nisi quod ipsorum moribus
conveniat, putabunt. Hi, si didice-
rint, non eadem omnibus esse hone-
sta atque turpia, sed omnia majorum
institutis judicari, non admirabun-
tur, nos in Grajorum virtutibus ex-
ponendis mores eorum secutos. Ne-
que enim Cimoni fuit turpe, Athe-
niensium summo viro, sororem ger-
manam habere in matrimonio, quip-
pe cùm cives ejus eodem uterentur
instituto. at id quidem nostris mo-
ribus nefas habetur. Laudi in Græ-
cia ducitur adolescentulis, quamplu-
rimos habere amatores. Nulla Lace-
dæmoni tam est nobilis vidua, quæ
non ad scenam eat mercede condu-
cta. Magnis in laudibus tota ferè fuit
Græcia victorem Olympiæ citari, in
scenam verò prodire, & populo esse
spectaculo nemini in eisdem genti-
bus fuit turpitudini : quæ omnia a-
pud nos partim infamia, partim hu-
milia,

milia, atque ab honestate remota, ponuntur. Contrà ea pleraque nostris moribus sunt decora, quæ apud illos turpia putantur. quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? aut cujus mater familias non primum locum tenet ædium, atque in celebritate versatur? quod multò fit aliter in Græcia. nam neque in convivium adhibetur, nisi propinquorum, neque sedet, nisi in interiore parte ædium, quæ gynæconitis appellatur. quò nemo accedit, nisi propinquâ cognatione conjunctus. Sed plura persequi tum magnitudo voluminis prohibet, tum festinatio, ut ea explicem, quæ exorsus sum. Quare ad propositum veniemus, & in hoc libro exponemus de vita excellētium Imperatorum.

MILTIADES.

MILTIADES Cimonis filius Atheniensis, cùm & Antiquitate generis, & gloriâ majorum, & suâ modestia, unus omnium maximè flo-

reret, eaque esset ætate, ut non jam
solum, de eo bene sperare, sed etiam
confidere cives possent sui talem fu-
turum, qualem cognitum judicarunt,
accidit, ut Athenienses Chersonesum
colonos vellent mittere, cujus gene-
ris cum magnus numerus esset, &
multi ejus demigrationis peterent so-
cietatem, ex his delecti Delphos de-
liberatum missi sunt, qui consulerent
Apollinem, quo potissimum duce
uterentur, nam tum Thraces eas re-
giones tenebant, cum quibus armis
erat dimicandum. His consulentibus
nominatim Pythia præcepit, ut Mil-
tiadem sibi Imperatorem sumerent.
id si fecissent, incepta prospera futu-
ra. Hoc oraculi responso Miltiades
cum delecta manu classe Chersone-
sum profectus, cum accessisset Le-
maum & incolas ejus insulæ sub pote-
statem redigere vellet Atheniensium,
idque ut Lemnii sua sponte facerent,
postulasset, illi irridentes responde-
runt, tum id se facturos, cum ille do-
nam ovibus proficiscens vento aqui-
lone

lone venisset Lemnum. hic enim ventus à septentrionibus oriens adversum tenet Athenis proficiscentibus. Miltiades morandi tempus non habens, cursum direxit quò tendebat, pervenitque Chersonesum. Ibi brevi tempore barbarorum copiis disiectis, totâ regione, quam petierat, positus, loca castellis idonea communiit: multitudinem, quam secum duxerat, in agris collocavit: crebrisque excursionibus locupletavit. Neque minus in ea re prudentia, quàm felicitate adjutus est. nam cum virtutè militum devicisset hostium exercitus, summâ æquitate res constituit, atque ipse ibidem manere decrevit. erat enim inter eos dignitate regia, quamvis carebat nomine, neque id magis imperio, quàm justitiâ, consecutus. neque eò secius Atheniensibus, à quibus erat profectus, officia præstabat. Quibus rebus fiebat, ut non minus eorum voluntate perpetuò imperium obtineret, qui miserant, quàm illorum, cum quibus era

profectus. Chersoneso tali modo constituto Lemnum revertitur, & ex pacto postulat, ubi sibi urbem tradant. illi enim dixerant, cum vento borea domo profectus eò pervenisset, sese dedituros : se autem domum Chersonesi habere. Cares, qui tum Lemnum incolebant, etsi præter opinionem res ceciderat, tamen non dicto, sed secunda fortuna adversariorum capti, resistere ausi non sunt, atque ex insula demigrarunt. Pari felicitate cæteras insulas, quæ Cyclades nominantur, sub Atheniensium redegit potestatem. Eisdem temporibus Persarum Rex Darius, ex Asia in Europa exercitu trajecto, Scythis bellum inferre decrevit. pontem fecit in Istro flumine, quâ copias traducerent. ejus pontis (dum ipse abesset) custodes reliquit principes quos secum ex Ionia & Æolide duxerat. quibus singulis ipsarum urbium perpetua dederat imperia. sic enim putavit, facillimè se Græca lingua loquentes qui Asiam incoherent, sub sua

reten-

retenturum potestate, si amicis suis oppida tuenda tradidisset: quibus se oppresso nulla spes salutis relinqueretur. In hoc fuit tum numero Miltiades, cui illa custodia crederetur. Hic, cum crebri afferrent nuntii male rem gerere Darium, premiſſe ab Scythis, Miltiades hortatus est pontis custodes, ne à fortuna datam occasionem liberandæ Græciæ dimitterent. nam si cum his copiis, quas secum transportaverat, interfisset Darius, non solum Europam fore tutam, sed etiam eos, qui Asiam incolerent Græci genere, liberos à Persarum futuros dominatione & periculo. Id facile effici posse, ponte enim rescisso regem vel hostium ferro, vel inopia, paucis diebus interiturum. Ad hoc consilium cum plerique accederent, Istiæus, ne res conficeretur, obstitit, dicens, non idem ipsis, qui summas imperii tenerent, expedire, & multitudini, quod Darii regno ipsorum niteretur dominatio, quo extincto ipsos potestate expulsos civibus suis poenas

datu-ros. itaq; adeò se abhorrere à cæ-
terorum consilio, ut nihil putet ipsis
utilius, quàm confirmari regnū Persa-
rum. Hujus cū sententiā plurimi ef-
sent secuti, Miltiades non dubitans
tā multis consciis ad regis aureis con-
silia sua perventura, Chersonesum re-
liquit, ac rursus Athenas demigravit.
cujus ratio etsi non valuit, tamen ma-
gnopere est laudanda, cū amicior
omnium libertati, quàm suæ fuerit
dominationi. Darius autem, cū ex
Europa in Asiam rediisset, hortanti-
bus amicis, ut Græciam redigeret in
suam potestatem, classem quingenta-
rum navium comparavit, eiq; Datis
præfecit, & Artaphernem, hisq; du-
centa peditum millia, & decem equi-
tum dedit, causam interserens se ho-
stem esse Atheniensibus, quòd eo-
rum auxilio Iones Sardis expugna-
sent, suaq; præsidia interfecissent.
Illi præfecti regii classe ad Eubœam
appulsa celeriter Eretriam ceperunt,
omneisq; ejus gentis civeis abreptos
in Asiam ad Regem miserunt. Inde ad
Atticam

Atticam accesserunt, ac suas copias in campum Marathona deduxerunt. Is abest ab oppido circiter millia passuum decem. Hoc tumultu Athenienses tam propinquo, tamque magno permoti auxilium nusquam, nisi à Lacedæmoniis, petiverunt, Philippi demque cursores ejus generis, qui hemerodromi vocantur, Lacedæmonem miserunt, ut nuntiaret, quàm celeri opus esset auxilio. Domi autem creati decem prætores, qui exercitui præessent: in eis Miltiades, inter quos magna fuit contentio, utrùm mœnibus se defenderent, an obviam irent hostibus, acieque contenderent. unus Miltiades maximè nitebatur, ut primo quoque tempore castra fierent. id si factum esset, & civibus animum accessurum, cùm viderent de eorum virtute non desperari, & hosteis eadem re fore tardiores. si animadverterent audere adversus tam exiguis copiis dimicare. hoc in tempore nulla civitas Atheniensibus auxilio fuit præter Plataënsis. ea mille misit

militum. Itaque horum adventu decem millia armatorū completa sunt : quæ manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate. quo factum est, ut plus, quàm collegæ, Miltiades valuerit. ejus enim auctoritate impulsī Athenienses, copias ex urbe eduxerunt, locoque idoneo castra fecerunt. deinde postero die, sub montis radicibus acie è regione instructa, nova arte, vi summa prælium commiserunt. namque arbores multis locis erant raræ, hoc consilio, ut & montium tegerentur altitudine, & arborum tractu equitatus hostium impediretur, ne multitudine clauderentur. Datis, etsi non locum æquum videbat suis, tamen fretus numero copiarum suarum conflagere cupiebat, eoque magis, quòd prius, quàm Lacedæmonii subsidio venirent, dimicare utile arbitrabatur. Itaque in aciem peditum centum, equitum decem millia produxit, præliumque commisit. In quo tanto plus virtute valuerunt Athenienses, ut decuplicem nume-

numerum hostium profligarēt: adeo-
que perterruerunt, ut Persæ non ca-
stra, sed naveis peterent. Qua pu-
gna nihil adhuc est nobilius. nulla
enim umquam tam exigua manus
tantas opes prostravit. Cujus victo-
riæ non alienum videtur, quale præ-
mium Miltiadi sit tributum, docere,
quo facilius intelligi possit, eandem
omnium civitatum esse naturam. Ut
populi nostri honores quondam fue-
runt rari & tenses, ob eamque cau-
sam gloriosi, nunc autem effusi atque
obsoleti: sic olim apud Athenienses
fuisse reperimus. namque huic Mil-
tiadi, qui Athenas, totamque Græ-
ciam liberavit, talis honos tributus
est in proticu, quæ Poetile vocatur,
cùm pugna depingeretur Maratho-
nia, ut in decem prætorum numero
prima ejus imago poneretur, isque
hortaretur milites, præliumque com-
mitteret. Idem ille populus, postea-
quàm majus imperium est tractus, &
largitione magistratuum corruptus
est, trecentas statuas Demetrio Pha-

lereo decrevit. Post hoc prælium classem septuaginta navium Athenienses eidem Miltiadi dederunt, ut insulas, quæ barbaros adjuverant, bello persequeretur. quo imperio pleraque ad officium redire coëgit, nonnullas vi expugnavit. Ex his Parum insulam opibus elatam cum oratione reconciliare non posset, copias è navibus eduxit, urbem operibus clausis, omniq̃ue commeatu privavit, deinde vineis ac testudinibus constitutis propius muros accessit. Cum jam in eo esset, ut oppido potiretur, procul in continenti lucus, qui ex insula conspiciebatur, nescio quo casu, nocturno tempore incensus est: cujus flamma ut ab oppidanis & oppugnatoribus est visa, utrique venit in opinionem signum à classiariis regiis datum. quò factum est, ut Parii à deditioe deterrerentur, & Miltiades timens, ne classis regia adventaret, incensis operibus, quæ statuerat, cum totidem navibus, atque erat profectus, Athenas magna cum offensione civium

vium suorum rediret. Accusatus ergo proditionis, quod, cum Parum expugnare posset, à Rege corruptus infectis rebus à pugua discessisset. Eo tempore æger erat vulneribus, quæ in oppugnando oppido acceperat. Itaque quoniam ipse pro se dicere non posset, verba fecit frater ejus Stefagoras. Causa cognita capitis absolutus, pecunia multatus est, eaque lis quinquaginta talentis æstimata est, quantus in classem sumtus factus erat. Hanc pecuniam, quod solvere non poterat, in vincula publica conjectus est, ibique diem obiit supremum. Hic etsi crimine Pario est accusatus, tamen alia causa fuit damnationis. namque Athenienses propter Pisistrati tyrannidem, quæ paucis annis antè fuerat, omnium suorum civium potentiam extimescebant. Miltiades multum in imperiis, magistratibusque versatus non videbatur posse esse privatus, præsertim cum consuetudine ad imperii cupiditatem

trahi videretur. nam Chersoneso omneis illos, quos habitarat annos, perpetuā obtinuerat dominationem tyrannusque fuerat appellatus, sed iustus. non erat enim vi consecutus, sed suorum voluntate eamque potestatem bonitate retinuerat. Omnes autem & habentur & dicuntur tyranni, qui potestate sunt perpetua in ea civitate, quæ libertate usa est. Sed in Miltiade erat cum summa humanitas, tum mira comitas, ut nemo tam humilis esset, cui non ad eum aditus pateret: magna auctoritas apud omneis civitates, nobile nomen, laus rei militaris maxima. Hæc populus respiciens, maluit eum innoxium plecti, quàm se diutius esse in timore.

THEMISTOCLES.

THEMISTOCLES Neocli filius Atheniensis. Hujus vitia ineuntis adolescentiæ, magnis sunt emendata virtutibus: adeò ut anteferatur huic, nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio

initio est ordiendum. Pater ejus Neocles, generosus fuit. is uxorem Hali-
carnassiam civem duxit, ex qua natus
est Themistocles. qui cum minus esset
probatus parentibus, quod & liberius
justo vivebat, & rem familiarem ne-
gligebat, à patre exhæredatus est. quæ
contumelia non fregit eum. sed cre-
xit. Nam cum judicasset sine sum-
ma industria non posse eam extin-
gui, totum se dedidit reipublicæ, di-
ligentius amicis, famæque serviens.
Multum in judiciis privatis versaba-
tur, sæpè in concionem populi prodi-
bat, nulla res major sine eo gereba-
tur, celeriterque, quæ opus erant, re-
periebat. Neque minus in rebus ge-
rendis promptus, quam excogitan-
dis, erat, quod & de instantibus (ut
ait Thucydides) verissimè judicabat,
& de futuris callidissimè conjiciebat.
Quò factum est, ut brevi tempore il-
lustraretur. Primus autem gradus fuit
capeffendæ reipublicæ bello Corcy-
ræo: ad quod gerendum prætor à
populo factus, non solùm præsentis
bello.

bello, sed etiam reliquo tempore ferociorem reddidit civitatem. Nam cum pecunia publica, quæ ex metallis redibat, largitione magistratum quotannis interiret, ille persuasit populo, ut ea pecunia classis centum navium ædificaretur. Quæ celeriter effecta, primùm Corcyræos fregit, deinde maritimos prædones confectando mare tutum reddidit. In quo cum divitiis ornavit, tum etiam peritissimos belli navalis fecit Athenienseis. Id quantæ salutis fuerit universæ Græciæ, bello cognitum est Persico: Nam cum Xerxes & mari & terra bellum universæ inferret Europæ, cum tantis eam copiis invasit, quantas neque ante, neque postea habuit quisquam. hujus enim classis, mille & ducentarum navium longarum fuit, quam duo millia onerariarum sequebantur: terrestres autem exercitus septingentorum millium peditum equitum quadringentorum millium fuerunt. Cujus de adventu cum fama in Græciam esset perlata,

&

& maximè Athenienses peti dicerentur propter pugnam Marathoniam, miserunt Delphos consultum, quidnam facerent de rebus suis. Deliberrantibus Pythia respondit, ut mœnibus ligneis se munirent. Id responsum, quò valeret, cùm intelligeret nemo, Themistocles persuasit, consilium esse Apollinis, ut in naveis se suaque conferrent. eum enim significari murum ligneum. Tali consilio probato, addunt ad superiores totidem naveis triremeis: suaque omnia, quæ moveri poterant, partim Salaminem, partim Troezenem asportant: arcem sacerdotibus paucisque maioribus natu, ad sacra procuranda tradunt, reliquum oppidum relinquunt. Hujus consilium plerisque civitatibus displicebat, & in terra dimicari magis placebat. Itaque missi sunt electi cum Leonida Lacedæmoniorum Rege, qui Thermophylas occuparent, longiusque barbaros progredi non paterentur. Hi vim hostium non sustinuerunt, eoque loco omnes

int.

interierunt. At classis communis Græ-
ciæ, trecentarum navium, in qua du-
centæ erant Atheniensium, primùm
apud Arthomisium inter Eubœam,
continentemque terram cum classia-
riis Regis conflixit. angustias enim
Themistocles quærebat, ne multi-
tudine circumfretur. Hinc etsi pari
prælio discesserant, tamen eodem lo-
co non sunt ausi manere, quòd erat
periculum, ne, si pars navium adver-
sariorum Eubœam superasset, anci-
piti premerentur periculo. Quò fa-
ctum est, ut ab Arthomisio discede-
rent, & adversum Athenas apud Sa-
lamina classem suam constituerent.
At Xerxes, Thermopylis expugnatis,
protinus accessit Astu, idque nullis
defendentibus, interfectis sacerdoti-
bus, quos in arce invenerat, incendio
delevit, cujus flamma perterriti clas-
sarii cum manere non auderent, &
plurimi hortarentur, ut domos suas
discederent, mœnibusque se defen-
derent, Themistocles unus restitit,
& universos pares esse posse aiebat,
disper-

dispersos testabatur perituros. idque Eurybiadi Regi Lacedæmoniorum, qui tum summæ imperii præerat, fore affirmabat. quem cum minus, quam vellet, moveret, noctu de servis suis, quem habuit fidelissimum, ad Regem misit, vel eî nuntiaret suis verbis, adversarios in fuga esse: qui si discessissent, majore cum labore, & longinquiore tempore, bellum confecturum, cum singulos confectari cogeretur: quos si statim aggredieretur, brevi universos oppressurum. Hoc eo volebat, ut ingratis ad depugnandum omnes cogerentur. Hac re audita barbarus nihil doli subesse credens, postridie alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus, adeò angusto mari conflixit, ut ejus multitudo navium explicari non potuerit. Victus ergo est magis consilio Themistoclis, quam armis Græciæ. Hic etsi malè rem gesserat, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiam cum his opprimere posset hosteis. Interim ab eodem gradu

du depulsus est. Nam Themistocles
 verens, ne bellare perseveraret, certio-
 rem eum fecit id agi, ut pons, quem
 ille in Hellesponto fecerat, dissolvere-
 tur, ac reditu in Asiam excluderetur.
 idque ei persuasit. Itaque, quā sex
 mensibus iter fecerat, eadem minus
 diebus triginta in Asiam reversus est,
 seque à Themistocle, non superatum,
 sed conservatum iudicavit. Sic unius
 viri prudentia Græcia liberata est,
 Europæque succubuit Asia. Hæc al-
 tera victoria, quæ cum Marathonio
 possit comparari trophæo. nam pari
 modo apud Salamina parvo numero
 navium maxima post hominum me-
 moriam classis est devicta. Magnus
 hoc bello Themistocles fuit, nec mi-
 nor in pace. Cum enim Phalereo
 portu neque magno, neq; bono Athe-
 nienses uterentur huius consilio, tri-
 plex Piræei portus constitutus est, is-
 que mœnibus circumdatus, ut ipsam
 urbem dignitate æquipararet, utilita-
 te superaret. Idemque muros Athe-
 nensium restituit præcipuo periculo
 suo.

suo. namque Lacedæmonii causam idoneam nacti propter barbarorū excursionem qua re negarent oportere extra Peloponnesum ullam urbem haberi, ne essent loca munita, quæ hostes possiderent. Athenienses ædificantibus prohibere sunt conati. Hoc longè aliò spectabat atque videri volebant. Athenienses enim duabus victoriis, Marathonia & Salamina, tantam gloriam apud omnes gentes erant consecuti, ut intelligerent Lacedæmonii de principatu sibi cum his certamen fore. quare eos quàm infirmos esse volebant. Postquam autem audierunt muros strui, legatos Athenas miserunt, qui id fieri viderent. His præsentibus delierunt, ac se de ea re legatos ad eos missuros dixerunt. Hanc legationem suscepit Themistocles, & solus primò profectus est, reliqui legati ut tum exirent, cùm satis altitudo muri exstructa videretur, præcepit: interim omnes servi atque liberi opus facerent, neque ulli loco parcerent, siue sacer esset, siue profa-

profanus, sive privatus, sive publicus, & undique, quod idoneum ad muniendum putarent, congererent. Quò factum est, ut Atheniensium muri ex facellis sepulcrisque constarent; Themistocles autem, ut Lacedæmonem venit, adire ad magistratus noluit, & dedit operam, ut quàm longissimè tempus duceretur, causam interponens se collegas expectare. Cùm Lacedæmonii quererentur opus nihilo minus fieri, eumque in ea re conari fallere, interim reliqui legati sunt consecuti: à quibus cùm audisset non multum superesse munitionis, ad Ephoros Lacedæmoniorum accessit, penes quos summum imperium erat: atque apud eos contendit falsa his esse delata: quare æquum esse, illos, bonos viros, nobilesque mittere, quibus fides haberetur, qui rem explorarent, interea se obsidem retinerent. Gestus est ei mos, tresque legati, functi summis honoribus. Athenas missi sunt. Cum his collegas suas Themistocles iussit proficisci: eisque prædixit,

xit,

xit, ut ne prius Lacedæmoniorum legatos dimitterent, quàm ipse esset remissus. Hos postquam Athenas pervenisse est ratus, ad magistratum, senatūque Lacedæmoniorum adiit, & apud eos liberrimè professus est, Athenienseis suo consilio, quod communi jure gentium facere possent, Deos publicos, suosque patrios ac penateis, quò faciliùs ab hoste possent defendere, muris sæpsisse: neque eos, quòd inutile esset Græciæ fecisse. nam illorum urbem ut propugnaculum oppositum esse barbaris, apud quam jam bis classem regiam fecisse naufragium. Lacedæmonios autem malè & injustè facere, qui id potius intuerentur, quod ipsorum dominationi, quam quod universæ Græciæ utile esset. Quare si suos legatos recipere vellent, quos Athenas miserant, se remitterent: aliter illos nunquam in patriam essent recepturi. Tamen non effugit civium suorum invidiam. namq; ob eundem timorem, quo dampnatus erat Miltiades, testarum

rum suffragiis è civitate ejectus, Argos habitatum concessit. Hic cum propter multas ejus virtutes magna cum dignitate viveret, Lacedæmonii legatos Athenas miserunt, qui eum absentem accusarent, quòd societatem cum Rege Persarum ad Græciam opprimendam fecisset. hoc crimine absens proditionis est damnatus. Id ut audivit, quòd non satis tutum se Argis videbat, Corcyram demigravit. Ibi cum ejus principes civitatis animadvertisset timere, ne propter se bellum his Lacedæmonii & Athenienses indicerent, ad Admetum Molossorum Regem, cum quo ei hospitium fuerat, confugit. Huc cum venisset, & in præsentia Rex abesset: quo majore religione se receptum tueretur, filiam ejus parvulam arripuit, & cum ea se in sacrarium, quod summa colebatur cæremonia, conjecit inde non prius egressus est, quàm Rex cum data dextra in fidem reciperet: quam præstitit. nam cum ab Atheniensibus & Lacedæmoniiis exposceretur publi-

cē, supplicem non prodidit, monuit-
que, ut consuleret sibi. difficile enim
esse, in tam propinquo loco tutō
cum versari. Itaque Pidnam eum de-
duci iussit, & quod satis esset, præsi-
dii dedit. Hic in navem omnibus
ignotus ascendit: quæ cum tempe-
state maxima Naxum ferretur, ubi
tum Atheniensium erat exercitus sen-
sit Themistocles, si eō pervenisset,
sibi esse pereundum. hac necessitate
coactus domino navis, quis sit aperit,
multa pollicens, si se conservasset. At
ille clarissimi viri captus misericor-
dia, diem, noctemque procul ab in-
sula in salvo navem tenuit in ancoris,
neque quenquam ex ea exire passus
est. Inde Ephesum pervenit, ibique
Themistoclem exponit: cui ille pro
meritis gratiam postea retulit. Scio
plerosque ita scripsisse, Themistoclem
Xerxe regnante in Asiam transisse. sed
ego potissimum Thucydidi credo,
quod ætate proximus erat, qui ille-
rum temporum historiam reliquerunt,
& ejusdem civitatis fuit. Is autem ai-

ad Artaxerxem eum venisse, atque his
verbis epistolam misisse : Themisto-
cles veni ad te, qui plurima mala o-
mnium Grajorum in domum tuam
intuli, cùm mihi necesse fuit adver-
sus patrem tuum bellare, patriamque
meam defendere. Idem multò plura
bona feci, postquàm in tuto ipso, &
ille in periculo esse cœpit. Nam cùm
in Asiam reverti vellet, proelio apud
Salamina factò, literis eum certio-
rem feci, id agi, ut pons, quem in
Hellesponto fecerat, dissolveretur, at-
que ab hostibus circumniretur. quo
nuntio ille periculo est liberatus.
Nunc autem ad te confugi exagita-
tus à cunctâ Græcia, tuam petens a-
micitiâ^{me} : quam si ero adeptus, non
minus me bonum amicum habebis,
quàm fortem inimicum ille expertus
est. Ea autem^{actò} rogo, ut de his rebus,
de quibus tecum loqui volo, annum
mihi temporis des, eoque transacto
me ad te venire patiaris. Hujus Rex
animi magnitudinē admirans, cu-
piensque talem virum sibi conciliari,
veniam

veniam dedit. Ille omne illud tempus litteris, sermonique Persarum dedit: quibus adeò eruditus est, ut multò commodius dicatur apud Regem verba fecisse, quàm hi poterant, qui in Perside erant nati. Hic cum multa Regi esset pollicitus, gratissimumque illud, si suis uti consiliis vellet, illum Græciam bello oppressurum, magnis muneribus ab Artaxerxe donatus in Asiam rediit, domiciliumque Magnesiae sibi constituit. namq; hanc urbem ei Rex donaverat, his usus verbis, quæ ei panem præberet: ex qua regione quinquaginta ei talenta quotannis redibant: Lampsacum, unde vinum sumeret: Myuntem, ex qua opsonium haberet. Hujus ad nostram memoriam monumenta manserunt duo, sepulcrum prope oppidum, in quo est sepultus: statuæ in foro Magnesiae. De cujus morte multis modis apud plerosque scriptum est: sed nos eundem potissimum Thucydidem auctorem probamus: qui illum ait Magnesiae morbo mortuum: neque

negat fuisse famam, venenū sua sponte sumsisse, cū se quæ Regi de Græcia opprimenda pollicitus esset, præstare posse desperaret. Idem ossa ejus clam in Attica ab amicis esse sepulta, quoniam legibus non concederetur, quòd proditionis esset damnatus, memoriæ prodidit.

ARISTIDES.

ARISTIDES Lysimachi filius Atheniensis, æqualis ferè fuit Themistocli. itaque cum eo de principatu contendit. namque obtectarunt inter se. In his autem cognitum est, quanto antistaret eloquentia innocentia. quanquam enim adeò excellebat Aristides abstinencia, ut unus post hominum memoriam, quod quidem nos audierimus, cognomine justus sit appellatus, tamen à Themistocle collabefactus testula illa, exilio decem annorum multatus est. Qui quidem cū intelligeret reprimi concitatam multitudinem non posse, cedensque animadyerteret quēdam scribentem,
ut

ut patriapelleretur, quæsisse ab eo dicitur, quare id faceret, aut quid Aristides commisisset, cur tanta pœna dignus duceretur. Cui ille respondit, se ignorare Aristidem, sed sibi non placere, quòd tam cupidè elaborasset, ut præter cæteros justus appellaretur. Hic decem annorum legitimam pœnam non pertulit, nam postquam Xerxes in Græciam descendit, sexto ferè anno postquam erat expulsus, plebiscito in patriam restitutus est. Interfuit autem pugnæ navali apud Salaminam, quæ facta est prius, quàm pœna liberaretur. Idem prætor fuit Atheniensium apud Plataëas in prælio, quo Mardonius fusus, barbarorumque exercitus est interfectus. Neque aliud est ullum hujus in re militari illustre factum, quàm hujus imperii memoria: justitiæ verò, & æquitatis, & innocentiae multa. Imprimis, quòd ejus æquitate factum est, cùm in communi classe esset Græciæ simul cum Pausania, quo duce Mardonius erat fugatus, ut summa imperii ma-

ritimi ab Lacedæmoniis transferretur
ad Athenienseis. namque ante id tem-
pus & mari & terra duces erant Lace-
dæmonii, tum autem & intemperan-
tia Pausaniæ, & iustitia factum est
Aristidis, ut omnes ferè civitates
Græciæ ad Atheniensium societatem
se applicarent, & adversus barbaros
hos duces deligerent sibi, quò faci-
lius repellerent, si fortè bellum reno-
vare conarentur. Ad classes ædifi-
candas, exercitusque comparandos
quantum pecuniæ quæque civitas da-
ret, Aristides delectus est, qui consti-
tueret, ejusque arbitrio quadringen-
ta & sexaginta talenta quotannis De-
lum sunt collata. id enim commune
ærarium esse voluerunt. Quæ omnis
pecunia postero tempore Athenas
translata est. Hic quæ fuerit abstinen-
tia, nullum est certius indicium, quàm
quòd cum tantis rebus præfuisset, in
tanta paupertate decessit, ut qui effe-
retur, vix reliquerit. Quò factum est,
ut filia ejus publicè alerentur, & de
communi ærario dotibus datis collo-
carentur.

carentur. Decessit autem ferè post annum quartum, quàm Themistocles Athenis erat expulsus.

P A U S A N I A S.

PAUSANIAS Lacedæmonius, magnus homo; sed varius in omni genere vitæ fuit, nam ut virtutibus exluxit: sic vitiis est obrutus. Hujus illustrissimum est prælium apud Platæas. namque illo duce Mardonius satrapes regius, natione Medus, Regis gener, in primis omnium Persarum & manu fortis, & consilii plenus, cum ducentis millibus peditum, quos viritim legerat, & viginti millibus equitum, haud ita magna manu, Græcia fugatus est: eoque ipse dux cecidit prælio. Qua victoria elatus, plurima miscere cœpit, & majora concupiscere. Sed primùm in eo est reprehensus, quod cùm ex pæda tripodem aureum Delphis posuisset, epigrammate scripto, in quo erat hæc sententia, suo ductu barbaros apud Platæas esse deletos, ejusque victoriæ ergo.

Apollini domum dedisse: hos versus
Lacedæmonii exsculperunt, neque
aliud scripserunt, quam nomina ea-
rum civitatum, quarum auxilio Per-
sæ erant victi. Post id prælium, eun-
dem Pausaniam cum classe communi
Cyprum, atque Hellespontum mise-
runt, ut ex his regionibus barbaro-
rum præsidia depelleret. Pari feli-
citate in ea re usus elatius se gerere
cœpit majoresque appetere res. Nam
cùm Byzantio expugnato cepisset
complures Persarum nobiles, atque
in his nonnullos Regis propinquos,
hos clam Xerxi remisit, simulans ex
vinculis publicis effugisse, & cum his
Gongylum Eretriensem, qui litteras
Regi redderet, in quibus hæc fuisse
scripta Thucydides memoriæ prodi-
dit. Pausanias dux Spartæ, quos By-
zantii ceperat, postquam propinquos
tuos cognovit, tibi muneri misit, se-
que tecum affinitate conjungi cupit.
quare, si tibi videtur, des ei filiam
tuam nuptum. Id si feceris, & Spar-
tam, & cæteram Græciam sub tuam
pote-

potestatem se adjuvante redacturum pollicetur. His de rebus si quid geri volueris, certum hominem ad eum mittas face, cum quo colloquatur. Rex tot hominum salute tam sibi necessariorum magnopere gavissus, confestim eum epistola Artabazum ad Pausaniam mittit. In qua eum collaudat, ac petit, ne cui rei parcat ad ea perficienda, quæ pollicetur. Si fecerit, nullius rei à se repulsam laturum. Hujus Pausanias voluntate cognita alacrior ad rem gerendam factus, in suspicionem cecidit Lacedæmoniorum. In quo facto domum revocatus, accusatus capitis, absolvi-
tur; multatur tamen pecunia, quam ob causam ad classem remissus non est. Ac ille post non multo sua sponte ad exercitum rediit, & ibi non cal-
lida, sed dementi ratione, cogitata patefecit. Non enim mores patrios solum, sed etiam cultum, vestitumq; mutavit. Apparatu regio utebatur, veste Medica: satellites Medi & Ægyptii sequebantur: epulabatur more

Persa-

Persarum luxuriosus, quàm, qui aderant, perpeti possent: aditum petentibus conveniendi non dabat, superbè respondebat, & crudeliter imperabat: Spartam redire nolebat: Colonas, qui locus in agro Troade est, se contulerat, ibi consilia cùm patriæ, tum sibi inimica capiebat. Id postquàm Lacedæmonii resciverunt, legatos ad eum cum scytala miserunt: in qua more illorum erat scriptum, nisi domum reverteretur, se capitis eum damnaturos. Hoc nuntio motus, sperans se etiam cum pecunia & potentia instans periculum posse depellere, domum rediit. huc ut venit, ab Ephoris in vincula publica conjectus est. licet enim legibus eorum cuivis Ephoro hoc facere Regi. hinc tamen se expedivit: neque eo magis carebat suspicione. nam opinio manebat, eum cum Rege habere societatem. Est genus quoddam hominum. quod Helotes vocatur, quorum magna multitudo agros Lacedæmoniorum colit, servorumque munere fungitur,

gitur, hos quoque sollicitare spe libertatis existimabatur. sed quod harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui posset, non putabant de tali, tamque claro viro suspicionibus oportere iudicari: sed expectandum, dum se ipsa res aperiret. Interim Argilius quidam, adolescentulus, quem puerum Pausanias *** dilexerat, cum epistolam ab eo ad Artabazum accepisset, eiq; in suspensionem venisset, aliquid in ea de se esse scriptum, quod nemo eorum rediisset, qui super tali causa eodem missi erant: vincula epistolæ laxavit, signoque detracto cognovit. si pertulisset, sibi esse pereundum. Erant in eadem epistola, quæ ad ea pertinebant, quæ inter Regem, Pausaniamque conveniant. Has ille litteras Ephoris tradidit. Non est prætereunda gravitas Lacedæmoniorum hoc loco, nam ne huius quidem indicio impulsæ sunt, ut Pausaniam comprehenderent: neque prius vim adhibendam putaverunt, quam se ipse indicasset. Itaque huic
indici,

indici, quæ fieri vellent, præceperunt, Fanum Neptuni est Tænari, quod violari nefas putant Græci. Eò ille index confugit; in ara consedit. hanc juxta locum fecerunt sub terra, ex quo posset audiri, si quis quid loqueretur cum Argilio. huc ex Ephoris quidam descenderunt Pausanias, ut audivit Argilium confugisse in aram, perturbatus eò venit; quem cum supplicem dei videret in ara sedentem, quærit causæ quid sit tam repentini consilii huic ille, quid ex litteris comperisset, aperit, tantò magis Pausanias perturbatus orare cœpit, ne enuntiaret, nec se meritum de illo optimè, proderet. quòd si eam veniam sibi dedisset, tantisque implicitum rebus sublevasset, magno ei præmio futurum. His rebus Ephori cognitis, satius putaverunt in urbe eum comprehendi, quò cum essent profecti, & Pausanias placato Argilio (ut putabat) Lacedæmonem reverteretur, in itinere, cum jam in eo esset, ut jam comprehenderetur, ex vultu
cujusdam

cujusdam Ephori, qui eum admonere cupiebat, insidias sibi fieri intellexit. Itaq; paucis antè gradibus, quàm qui sequebantur, in ædem Minervæ, quæ Chalciæcus vocatur, confugit. Hinc ne exire posset, statim Ephori valvas ejus ædis obstruxerunt, tectumq; sunt demoliti, quò faciliùs sub dio interiret. Dicitur eo tempore matrem Pausaniæ vixisse, eamq; jam magno natu, postquàm de scelere filii comperit, in primis ad filium claudendum, lapidem ad introitum ædis attulisse. Sic Pausanias magnam belli gloriam turpi more maculavit. Hic cùm semianimis de templo elatus esset, confestim animam efflavit. Cujus mortui corpus cùm eodem nonnulli dicerent inferri oportere, quò hi, qui ad supplicium essent dati, displicuit pluribus: & procul ab eò loco infoderunt, in quo erat mortuus.

Inde posterius Delphici responso erutus, atq; in eo loco sepultus, ubi vitam finierat.

C I M O N.

CIMON Miltiadis filius Athenien-
fis, duro admodum initio usus est
adoleſcentiæ. nam cum pater ejus li-
tem æſtimatam populo ſolvere non
potuiſſet, ob eamque cauſam in vin-
culis publicis deceſſiſſet, Cimon ea-
dem cuſtodia tenebatur, neque legi-
bus Athenienſibus emitti poterat, ni-
ſi pecuniam, qua pater multatus eſſet,
ſolviſſet. Habebat autem in matri-
monio ſororem germanam ſuam,
nomine Elpínicen, non magis amo-
re, quàm patrio more ductus. nam
Athenienſibus licet eodē patre natas
uxores ducere. Hujus conjugii cupi-
dus Callias quidam, non tam gene-
roſus, quàm pecunioſus, qui magnas
pecunias ex metallis fecerat, egit cum
Cimone, ut eam ſibi uxorem daret.
id ſi impetraſſet, ſe pro illo pecuniam
ſoluturum. Is cum talem conditio-
nem aſpernaretur, Elpinice negavit
ſe paſſuram Miltiadis progeniem in
vinculis publicis intēgere: quoniam-
que

que prohibere posset, se Calliæ nupturam, si ea, quæ polliceretur, præstitisset. Tali modo custodia liberatus Cimon, celeriter ad principatum pervénit. Habebat enim satis eloquentiæ, summam liberalitatem, magnam prudentiam cum juris civilis, tum rei militaris, quòd cum patre à puero in exercitu fuerat versatus. Itaque hic & populum urbanum in sua tenuit potestate, & apud exercitum plurimum valuit auctoritate. Primum Imperator apud flumen Strymona magnas copias Thracum fugavit: oppidum Amphipolim constituit, eoque decem millia Atheniensium in Coloniam misit. Idem iterum apud Mycalem Cypriorum & Phœnicum ducentarum navium classem devictam cepit, eodemque die pari fortuna in terra usus est. namque hostium navibus captis, statim ex classe copias suas eduxit, barbarorumque uno concursu maximam vim prostravit. Qua victoria magna præda potitus cùm domum reverteretur,

quòd jam nonnullæ insulæ, propter
acerbitatem imperii defecerant, bene
animatas cōfirmavit, alienatās ad of-
ficiū redire coegit, Scyrum, quam
eo tempore Dolopēs incolebāt, quòd
contumacius se gesserat, vacue fecit,
Possessores veteres urbe, insulaque
eiecit, agros civibus divisit: Thasios
opulentia fretos, suo adventu fregit.
His ex manubiis Athenarum arx, quā
ad meridiem vergit, est ornata. Qui-
bus rebus cū unus in civitate maxi-
mè floureret, incidit in eandem invi-
diam, quam pater suus, cæteri que
Atheniensium principes. nam testa-
rum suffragiis, quod illi ostracisimum
vocant, decem annorum exilio mul-
tatus est. Cujus facti celerius Athe-
nienses, quā ipsum, pœnituit. nam
cū ille forti animo invidiæ ingra-
torum civium cessisset, bellum que
Lacedæmonii Atheniensibus indixis-
sent, confestim notæ ejus virtutis de-
siderium consecutum est. Itaque post
annum quintum, quo expulsus erat,
in patriam revocatus est. Ille quòd ho-
spitio

spitio Lacedæmoniorum utebatur, satius existimans eos, & cives suos inter se una voluntate consentire, quàm armis contendere, Lacedæmonem sua sponte est profectus, pacemque inter duas potentissimas civitates conciliavit. post neq; ita multo in Cyprum cum ducentis navibus Imperator missus, cùm ejus majorem partem insulæ devicisset, in morbum implicitus, in oppido Citio est mortuus. Hunc Athenienses non solum in bello, sed in pace diu desideraverunt. Fuit enim tanta liberalitate, cùm compluribus locis prædia, hortosque haberet, ut nunquam eis custodem imposuerit fructus servandi gratia, ne quis impediretur, quò minus ejus rebus, quibus vellet, frueretur. Semper eum pedissequi cū nummis sunt secuti, ut, si quis opis ejus indigeret, haberet, quod statim daret, ne differendo videretur negare. Sæpè, cùm aliquem offensum fortuna videret minus bene vestitum, suum amiculum dedit. Quotidie sic coena

ei coquebatur, ut, quos convocatos
 vidisset in foro, omnes devoraret:
 quod facere nullum diem prætermitt-
 rebat. Nulli fides ejus, nulli opera,
 nulli res familiaris defuit: multos
 locupletavit: complures pauperes
 mortuos, qui, unde efferrentur, non
 reliquissent, suo sumptu extulit.
 Sic se gerendo minimè est miran-
 dum, si & vita ejus fuit secura, & mors
 acerba.

LYSANDER.

LYSANDER Lacedæmonius ma-
 gnā reliquit suam famam ma-
 gis felicitate, quā virtute partam.
 Athenienses enim in Peloponnesios
 sexto & vigesimo anno bellum ge-
 rentes confecisse apparet. Id qua ra-
 tione consecutus sit, latet. non enim
 virtute sui exercitus, sed immodestia
 factum est adversariorum: qui quod
 dicto audientes imperatoribus suis
 non erant, dispalati in agris, relictis
 navibus, in hostium venerunt pote-
 statem. quo facto Athenienses se La-
 cedæ-

cedæmoniis dediderunt. Hac victo-
ria Lyfander elapsus, cum antea sem-
per factiosus, audaxque fuisset, sic si-
bi indulfit, ut ejus opera in maxi-
mum odium Græciæ Lacedæmonii
pervenerint. Nam cum hanc causam
Lacedæmonii dictitassent sibi esse
belli, ut Atheniensium impotentem
dominationem refringerent, post-
quam apud Ægos flumen Lyfander
classis hostium est potitus, nihil a-
liud his actionibus molitus est, quam
ut omnes civitates in sua teneret
potestate, cum id se Lacedæmo-
niorum causa facere simularet; nam-
que undique qui Atheniensium re-
bus studuissent, ejectis, decem de-
legerat in unaquaque civitate, qui-
bus summum imperium, potesta-
temque omnium rerum committe-
ret. horum in numero nemo admit-
tebatur, nisi qui aut ejus hospitio
contineretur, aut se illius fore pro-
prium fide confirmarat. Ita decem-
virali potestate in omnibus urbibus
constituta, ipsius nutu omnia gere-

bantur: cuius de crudelitate, ac perfidia satis est unam rem, exempli gratia, proferre, ne de eodem plura enumerando, defatigemus lectores. Victor ex Asia cum reverteretur, Thassumque divertisset, quod ea civitas præcipua fide fuerat erga Athenienses, proinde ac si iidem firmissimi solerent esse amici, qui constantes fuissent inimici, eam pervertere concupivit. vidit autem, nisi in eo occultasset voluntatem, futurum ut Thassii dilaberentur, consulerentque suis rebus.

Desideratur hic exemplum Lysandri crudelitatis, & perfidiæ in Thassios.

Itaque decemviralem suam potestatem sui ab illo constitutam sustulerunt. quo dolore incensus iniit consilia, Reges Lacedæmoniorum tollere, sed sentiebat id se sine ope deorum facere non posse, quod Lacedæmonii omnia ad oracula referre consueverant. Primum Delphos corrumpere est conatus. Cum id non potuisset, Dodonam adortus est. Hinc quoque

que repulsus dixit, se vota suscepisse, quæ Iovi Ammoni solveret, existimans se Afros facilius corrupturum. Hac spe cum profectus esset in Africam, inultum eum antistites Iovis fefellerunt. nam non solum corrumpi non potuerunt, sed etiam legatos Lacedæmona miserunt, qui Lysandrum accusarēt, quod sacerdotes fani corrumpere conatus esset. Accusatus hoc crimine, iudiciumque absolutus sententiis, Orchomeniis missus subsidio, occisus est à Thebanis apud Haliartum. Quàm verè de eo foret iudicatum, oratio indicio fuit, quæ post mortem in domo ejus reperta est, in qua suadet Lacedæmoniis, ut regia potestate dissoluta, ex omnibus dux deligatur ad bellum gerendum, sed ita scripta, ut deorum videretur congruere sententiæ, quam ille se habiturum, pecunia fidens, non dubitabat. hanc ei scripsisse Cleon Halicarnassæus dicitur. Atque hoc loco non est prætereundum factum Pharnabazi satrapis regii. nam cum

Lyfander præfectus classis in bello multa crudeliter, avareque fecisset, deque his rebus suspicaretur ad cives suos esse perlatum, petiit à Pharnabazo, ut ad Ephoros sibi testimonium daret, quanta sanctitate bellum gessisset, sociosque tractasset, de eaque re accuratè scriberet. magnam enim ejus auctoritatem in ea re futuram. Huic ille liberaliter pollicetur. librum gravem multis verbis conscripsit, in quo summis eum effert laudibus. quem cum legisset, probassetque, dum obsignatur, alterum pari magnitudine, ut discerni non posset, signatum subjecit: in quo accuratissimè ejus avaritiam, perfidiamque accusarat. Hinc Lyfander domum cum redisset, postquam de suis rebus gestis apud maximum magistratum, quæ voluerat, dixerat, testimonii loco librum à Pharnabazo datum tradidit. Hunc, summoto Lyfandro, cum Ephori cognoscerent, ipsi legendum dederunt. Ita ille imprudens suus ipse fuit accusator.

ALCI-

ALCIBIADES.

ALCIBIADES Clinia filius, Atheniensis. In hoc natura, quid efficere possit, videtur experta. Constat enim inter omnes, qui de eo memoriae prodiderunt, nihil illo fuisse excellentius vel in vitiis, vel in virtutibus. Nam in amplissima civitate, summo genere, omnium ætatis suæ, multo formosissimus, ad omnes res aptus, consiliique plenus. Namque imperator fuit summus mari & terra, disertus, ut in primis dicendo videret: & tanta erat commendatio oris, atque orationis, ut nemo ei dicendo posset resistere. Idem cum tempus posceret, laboriosus, patiens, liberalis, splendidus, non minus in vita, quam victu: affabilis, blandus, temporibus callidissimè inserviens. Idem simul ac se remiserat, nec causa suberat, quare animi laborem perferret, luxuriosus, dissolutus, libidinosus, intemperans reperiebatur, ut omnes admirarentur, in uno homine tantam

inesse dissimilitudinem, tamque diversam naturam. Educatus est in domo Periclis, (privignus enim ejus fuisse dicitur) eruditus à Socrate. socerum habuit Hipponicum, omnium Græcorum divitissimum, ut si ipse fingere vellet, neque plura bona reminisci, neque majora posset consequi, quàm vel fortuna, vel natura tribuerat. Ineunte adolescentia amatus est à multis more Græcorum: in eis à Socrate, de quo mentionem facit Plato in symposio. namque cum induxit commemorantem se pernoctasse cum Socrate, neque aliter ab eo surrexisse, ac filius à parente debuerit. Postea, quàm robustior est factus, non minus multos amavit, in quorum amore, quoad licitum est, odiosa multa delicatè, jocoseque fecit: quæ referremus, nisi majora, potioraque haberemus. Bello Peloponnesiaco hujus consilio atque auctoritate Athenienses bellum Syracusanis indixerunt, ad quod gerendum ipse dux delectus est. Duo præterea collegæ
dati,

mati, Nicias & Lamachus. Id cūm appararetur, prius quā classis exiret, accidit, ut una nocte omnes Hermæ, qui in oppido erant Athenis, dejicerentur, præter unum, qui ante januam Andocidis erat, Andocidisque Hermes vocatus est. hoc cūm appareret non sine magna multorum consensione esse factum, quod non ad privatam, sed ad publicam rem pertineret, magnus multitudini timor est injectus, ne quæ repentina vis in civitate existeret, quæ populi libertatem opprimeret. Hoc maximè convenire in Alcibiadem videbatur, quod & potentior & major, quā privatus, existimabatur. Multos enim liberalitate devinxerat, plures etiā opera forensi suos reddiderat. Quare fiebat, ut omnium oculos, quotiescunque in publicum prodisset, ad se converteret, neque ei par quisquam in civitate poneretur. Itaque non solū spem in eo habebant maximam, sed etiam timorem, quod & obesse plurimum & prodesse poterat. Asper.

gebatur etiam infamia quod in domo sua facere mysteria dicebatur: quod nefas erat more Atheniensium: idque non ad religionem, sed ad conjunctionem pertinere existimabatur. Hoc crimine in concione ab inimicis compellabatur. Sed instabat tempus ad bellum proficiscendi. Id ille intuens, neque ignorans civium suorum consuetudinem, postulabat, ut, si quid de se agi vellent, potius de præsentis quæstio haberetur, quam absens invidiæ crimine accusaretur. Inimici verò ejus quiescendum in præsentis: quia nocere se ei non posse intelligebant, & illud tempus expectandum decreverunt, quo si exisset, ut sic absentem aggrederentur. Itaque fecerunt. Nam postquam in Siciliam eum pervenisse crediderunt, absentem, quod sacra violasset, reum fecerunt. qua de re cum ei nuncius à magistratu in Siciliam missus esset, ut domum ad causam dicendam rediret, essetque in magna spe provinciae benè administrandæ, non parere

têre noluit, & in triremem, quæ ad eū deportandum erat missa, ascendit, ac Thurios in Italiam pervectus, multa secum reputans de immoderata civium suorum licentia, crudelitæque erga nobiles, utilissimum ratus impendētem evitare tempestatem, clām se à custodibus subduxit, & inde primum Elidem, deinde Thebas venit. Postquàm autem se capitis damnatum bonis publicatis audivit, & id quod usu venerat, Eumolpidas & Cericas à populo coactos ut se devoverent, ejusque devotio nis, quo testatior esset memoria, exemplum, in pila lapidea incisum, esse positum in publico, Lacedæmonem demigravit. Ibi ut ipse prædicare consueverat, non adversus patriam, sed inimicos suos bellum gessit, quòd iidē hostes essent civitati. nam cū intelligerent se plurimum prodesse reipublicæ, ex ea eiecisse, plusque iræ suæ, quàm utilitati communi paruisse. Itaque hujus consilio Lacedæmonii cum Persarum Rege amicitiam fecerunt: deinde Deceliam

celiam in Attica munierunt, præsidioque perpetuo ibi posito in obsidione Athenas tenuerunt. Eiusdem opera Ioniam à societate auerterunt Atheniensium, quo facto, multo superiores bello esse cœperunt. Neque verò his rebus tam amici Alcibiadi sunt facti, quàm timore ab eo alienati. Nam cum acerrimi viri præstantem prudentiam in omnibus rebus cognoscerent, pertimuerunt ne caritate patriæ ductus aliquando ab ipsis descisceret, & cum suis in gratiam rediret. Itaque tempus ejus interficiendi quærere instituerunt. Id Alcibiadi diutius celari non potuit, erat enim ea sagacitate, ut decipi non posset, præsertim, cum animum attendisset ad cavendum. Itaque ad Thissaphe-
nem præfectum Regis Darii se contulit: cujus cum in intimam amicitiam perveniret, & Atheniensium malè gestis in Sicilia rebus, opes senescere, contra Lacedæmoniorum crescere videret: initio cum Pisandro prædone, qui apud Samum exercitum habebat.

habebat, per internuntios colloquitur, & de reditu suo facit mentionem. Erat enim eodem, quo Alcibiades, sensu, populi potentiæ non amicus, & optimatum fautor. Ab hoc destitutus, primùm per Thrasybulum Lyci filium, ab exercitu recipitur, prætorque fit apud Samum: post suffragante Thetamene plebiscito restituitur, pari que absens imperio præficitur simul cum Thrasybulo & Thetamene. Horum imperio tanta commutatio rerum facta est, ut Lacedæmonii, qui paulò antè victores viguerant, præteriti pacem peterent: victi enim erant quinque præliis terrestribus, tribus navalibus: in quibus ducentas naves triremes amiserant, quæ captæ in hostium venerant potestatem, Alcibiades simul cum collegis receperat Ioniam, Hellespontum, multas præterea urbes Græcas, quæ in ora sitæ sunt Asiæ: quarum expugnauerant quàm plures in his Byzantium, neque minus multas consilio ad amicitiam adjunxerant, quòd in captos clemen-

ria fuerant usi. Ita præda onusti locupletato exercitu maximis rebus gestis Athenas venerunt. His cum obviam universa civitas in Pyræum descendisset, tanta fuit omnium expectatio visendi Alcibiadis, ut ad ejus triremem vulgus conflueret, proinde ac si solus advenisset. sic enim populo erat persuasum, & adversas superiores, & præsentis secundas res accidisse ejus opera. Itaque & Siciliæ amissum, & Lacedæmoniorum victorias culpæ suæ tribuebant, quod talem virum è civitate expulissent. Neque id sine causa arbitrari videbantur. nam postquam exercitui præesse cœperat, neque terra, neque mari hostes pares esse potuerunt. Hic, ut navi egressus est, quamquam Theramenes & Thrasybulus eisdem rebus præfuerant, simulque venerant in Pyræum, tamen illum unum omnes prosequiebantur, & id quod nunquam antea usu venerat, nisi Olympiæ victoribus, coronis aureis, æneisque vulgò donabatur. Ille lacrymans talem benevolentiam civium

civium suorum accipiebat, reminiscēs
pristini temporis acerbitatem. Post-
quàm Asty venit, concione advoca-
ta sic verba fecit, ut nemo tam ferus
fuerit, quin ejus casum lacrymarit,
inimicumque his se ostenderit, quo-
rum opera patriapulsus fuerat: perin-
de ac si alius populus, non ille ipse,
qui tum flebat, eum sacrilegii dam-
nasset. Restituta ergo huic sunt publi-
cè bona: iidem illi Eumolpidæ ac
Ceryces rursus resacrare sunt coacti,
qui eum devoverant: pilæque illæ, in
quibus devotio fuerat scripta, in ma-
re præcipitatae. Hæc Alcibiadi læti-
tia minus fuit diuturna. nam cùm ei
essent honores decreti, totaque respu-
blica domi, belli que tradita, ut unius
arbitrio gereretur, & ipse postulasset,
ut duo sibi collegæ darentur Thrasy-
bulus & Adimantus, neq; id negatum
esset, classe in Asiam profectus, quòd
apud Cymen minus ex sententia rem
gesserat in invidiam recidit. nihil e-
nim cum non efficere posse ducebant,
ex quo fiebat, ut omnia minus pro-
sperè

sperè gesta ejus culpæ tribuerent, cùm
eum aut negligenter, aut malitiosè
fecisse loquerentur, sicut accidit. nam
corruptum à Rege, capere Cymen no-
luisse arguebant. Itaque huic maxi-
mè imputamus malo fuisse nimiam
opinionem ingenii, atque virtutis. ti-
mebatur enim non minus, quàm dili-
gebatur, ne secunda fortuna, magnis-
que opibus elatus, tyrannidem con-
cupisceret. Quibus rebus factum est,
ut absenti magistratum abrogarent,
& alium in ejus locum substituerent.
Id ille ut audivit, domum reverti no-
luit, & se Perinthum contulit, ibique
tria castella communivit, Bornos, By-
zam, Themeonticos: manumque
collecta, primus Græciæ in Thraciam
introiit, gloriosius existimans barba-
rorum præda locupletari, quàm Gra-
jorum. Qua ex re creverat ejus fama
cum opibus, magnamque amicitiam
sibi cum quibusdam Regibus Thraciæ
pepererat. Neque tamen à caritate
patriæ potuit recedere. nam cùm a-
pud Ægos flumen Philocles prætor
Athe-

Atheniensium classem constituisset suam, neque longè abesset Lysander prætor Lacedæmoniorum, qui in eo erat occupatus, ut bellum quàm diutissimè duceret, quod ipsis pecunia à Rege suppeditabatur: contra Atheniensibus exhaustis, præter arma & naveis nihil erat super: Alcibiades ad Atheniensium venit exercitum, ibique præsentem vulgo agere cœpit, si vellent, se coacturum Lysandrum, aut dimicare, aut pacem petere: respondent Lacedæmonios eò nolle conflagrare classe, quòd pedestribus copiis plus, quàm navibus, valerent: sibi autem esse facile Seuthen Regem Thracum deducere, ut eos terra depelleret: quo facto necessario aut classe conflicturos, aut bellum composituros. Id etsi verè dictum Philocles animadvertēbat, tamen postulata facere noluit, quod sentiebat, se, Alcibiade recepto, nullius momenti apud exercitum futurum: &, si quid secundi evenisset, nullam in ea re suam partem fore: contra ea, si quid ad-

vers

III I III

III III III

III III III

versi accidisset, se unum ejus delicti futurum reum. Ab hoc discedens Alcibiades, quoniam, inquit, victoriæ patriæ repugnas, illud moneo, juxta hostes castra habeas nautica. periculum est enim, ne immodestia militum nostrorum occasio detur Lysandro nostri opprimendi exercitus: Neque ea res illum fefellit. nam Lysander cum per speculatores cernerisset, vulgum Atheniensium in terram prædatum exisse, navesque præne inanes relictas, tempus rei gerendæ non dimisit, eoque impetu totum bellum delevit. At Alcibiades victis Atheniensibus non satis tuta eadem loca sibi arbitrans, penitus in Thraciam se supra Propontidem abdidit, sperans ibi facillimè suam fortunam occultari posse: falsò. nam Thraces postquam eum cum magna pecunia venisse senserunt, insidias ei fecerunt, qui ea, quæ apportavit, abstulerunt: ipsum capere non potuerunt. Ille cernens, nullum locum sibi tutum in Græcia, propter poten-
tiam

tiam Lacedæmoniorum, ad Pharnabazum in Asiam transiit. quem quidem adeò sua cepit humanitate, ut cum nemo in amicitia antecederet. namque ei Grunium dederat in Phrygia castrum, ex quo quinquaginta talenta vectigalis habebat. Qua fortuna Alcibiades non erat contentus, neque Athenas victas Lacedæmoniis servire poterat pati. Itaq; ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione. sed videbat id sine Rege Persarum non posse fieri. ideoq; eum amicum sibi cupiebat adjungi. neq; dubitabat facile se consecuturum, si modò ejus conveniendi habuisset potestatem. nam Cyrum fratrem ei bellum clàm parare Lacedæmoniis adjuvantibus sciebat, id si ei aperuisset, magnam se ab eo initurum gratiam videbat. Hæc cùm moliretur, peteretq; à Pharnabazo, ut ad Regem mitteretur, eodem tempore Critias, ceterique tyranni Atheniensium certos homines ad Lyfandrum in Asiam miserant, qui eum certiores facerent,

diss.

nisi Alcibiadem sustulisset, nihil earum rerum fore ratum, quas ipse Athenis constituisset. Quare si suas res gestas manere vellet, illum persequeretur. His Lacon rebus commotus statuit accuratius sibi agendum cum Pharnabazo. Huic ergo renunciat societatem, quæ Regi cum Lacedæmoniis esset; stare non posse, fœderaque irrita futura, nisi Alcibiadem vivum, aut mortuum tradidisset. Non tulit hoc satrapes, & violare clementiam, quam Regis opes minui, maluit. Itaque misit Sysametrem & Bagoam ad Alcibiadem interficiendum, cum ille esset in Phrygia, iterque ad Regem compararet. Missi, clam vicinitati, in qua tum Alcibiades erat, dant negotium, ut eum interficiant. Illi cum eum ferro aggredi non auderent, noctu ligna contulerunt circa domum stramineam, in qua quiescebat, eamque succenderunt, ut incendio conficeretur, quem manu superari posse diffidebant. Ille autem ut sonitu flammæ excitatus, quod gladius

dius ei erat subductus, familiaris sui
subalare telum eripuit. Namque erat
cum eo quidam ex Arcadia hospes,
qui nunquam discedere voluerat.
Hunc sequi se jubet, & id, quod in
præsentia vestimentorum fuit, arri-
puit. his in ignem ejectis flammæ
vim transiit. Quem ut Barbari incen-
dium effugisse eminus viderunt, telis
missis interfecerunt, caputque ejus
ad Pharnabazum retulerunt. At mu-
lier, quæ cum eo vivere consueverat,
muliebri sua veste contactum, ædi-
ficii incendio mortuum cremavit,
quod ad vivum interimendum erat
comparatum. Sic Alcibiades annos
circiter quadraginta natus, diem obiit
supremum. Hunc infamatum à ple-
risq; tres gravissimi historici summis
laudibus extulerunt. Thucydides,
qui ejusdem ætatis fuit: Theopom-
pus, qui fuit post aliquando natus:
& Timæus, qui quidem duo maledi-
centissimi, nescio quo modo, in illo
uno laudando consenserunt. Nam ea
quæ suprâ diximus, de eo prædica-

D

runt, atq; hoc amplius, cū Athenis
splendidissima civitate natus esset, o-
mnes Athenienses splendore ac digni-
tate vitæ superasse: Postquam inde
expulsus, Thebas venerit, adeò studiis
eorum inservisse, ut nemo eū labore,
corporisq; viribus posset æquiparare.
Omnes enim Bœotii magis firmitati
corporis, quàm ingenii acumini in-
serviunt. Eundem apud Lacedæmo-
nios, quorum moribus summa virtus
in patientia ponebatur, sic duritiæ se
dedisse, ut parsimonia victus atque
cultus omnes Lacedæmonios vince-
ret: fuisse apud Thracas, homines
vinolentos, rebusq; venereis dedi-
tos: hos quoq; in his rebus antecessis-
se: venisse ad Persas, apud quos sum-
ma laus esset fortiter venari, luxuriosè
vivere, horum sic imitatum consue-
tudinem, ut illi ipsi eum in his maxi-
mè admirarentur. Quibus rebus ef-
fecisse, ut apud quoscunq; esset, pone-
retur Princeps, habereturq; charis-
simus. Sed satis de hoc, reli-
quos ordiamur.

THRA

THRASYBULUS.

THRASYBULVS Lyci filius Athe-
 niensis. Si per se virtus sine for-
 tuna ponderanda sit, dubito an hunc
 primum omnium ponam. Illi sine
 dubio neminem præfero fide, con-
 stantia, magnitudine animi, in pa-
 triam amore. nam quod multi volue-
 runt, pauci potuerunt, ab uno tyran-
 no patriam liberare, huic contigit, ut
à triginta oppressam tyrannis, & servi-
tute in libertatem vindicaret. Sed
 nescio quo modo, cum eum nemo
 anteiret his virtutibus, multi nobili-
 tate præcurrerunt. Primum Pello-
 ponnesio bello multa hic sine Alci-
 biade gessit, ille nullam rem sine hoc:
 quæ ille universa naturali quodam
 bono fecit lucri. Sed illa tamen o-
 mnia communia imperatoribus cum
 militibus & fortuna, quod in prælii
 concursu ablit res consilio ad vires,
 vimque pugnantium. Itaque jure
 suo nonnulla ab imperatore miles,
 plurimaverò fortuna vindicat, seque

hic plus valuisse, quàm ducis prudentiam, verè potest prædicare. Quare illud magnificentissimum factum, proprium est Thrasybuli. nam cum triginta tyranni præpositi à Lacedæmoniis, servitutē oppressas tenerent Athenas plurimos cives, quibus in bello pepercerat fortuna, partim patriā expulissent, partim interfecissent, plurimorum bona publicata inter se divisissent, non solum princeps, sed & solus initio bellum his indixit. hic enim cum Phylon confugisset, quod est castellum in Attica munitissimum, non plus habuit secum, quàm triginta de suis. Hoc initium fuit salutis Atticorum, hoc robur libertatis clarissimæ civitatis. Neque verò hic contemptus est primò à tyrannis, sed ejus solitudo. quæ quidem res & illis contemptibus, perniciiei, & huic c'espècto, saluti fuit. hæc enim illos ad persequendum segnes, hos autem tempore ad comparandum dato fecit robustiores. Quo magis præceptum illud omnium in
ani-

animis esse debet, NIHIL IN BELLO
OPORTERE CONTEMNI, nec sine
causa dici, MATREM TIMIDI FLE-
RE NON SOLERE. Neq; tamen pro
opinione Thrasybuli auctæ sunt opes.
nam jam tum illis temporibus fortius
boni pro libertate loquebantur, quàm
pugnabant. Hinc in Pyræum tran-
sit, Munychiamque munivit. Hanc
bis tyranni oppugnare sunt adorti,
ab eaque turpiter repulsi, protinus in
urbem armis, impedimentisque a-
missis refugerunt. Vsus est Thrasybu-
lus non minus prudentia, quàm for-
titudine. nam credentes violari ve-
tuit: cives enim civibus parcere æ-
quum censebat. neque quisquam est
vulneratus, nisi qui prior impugnare
voluit. neminem jacentem veste spo-
liavit: nil attigit, nisi arma, quorum
indigebat, & quæ ad victum pertine-
bant. In secundo prælio cecidit Cri-
tias, dux tyrannorum, cum quidem
adversus Thrasybulum fortissimè pu-
gnaret. Hoc dejecto Pausanias venit
Atticis auxilio, Rex Lacedæmonio-

rum. Is inter Thrasybulum, & eos qui urbem tenebant, fecit pacem, his conditionibus, ne qui præter triginta annos, & decem, qui postea prætores creati, superioris more crudelitatis erant usi, afficeretur exilio, nevé cujusquam bona publicarétur; reipub. procuratio populo redderetur. Præclarum hoc quoq; Thrasybuli, quod reconciliata pace cùm plurimum in civitate posset, legem tulit. ne quis ante actarum rerum accusaretur: nevé multaretur: eamque illi legem oblivionis appellarunt, neque verò hanc tantùm ferendam curavit, sed etiam ut valeret, effecit. nam cùm quidam ex iis qui simul cum eo in exilio fuerant, eadem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat, publicè, prohibuit: & id, quod pollicitus erat præstitit. Huic pro tantis meritis honoris ergo corona à populo data est, facta è duabus virgulis oleaginis: quæ, quòd amor civium, non vis, expresserat, nullā habuit invidiam, magnæq; fuit gloriæ. Bene ergo Pittacus ille,

ille, qui septem sapientum numero est habitus, cum ei Mitylenæi multa milia jugerum agri muneri darent, nolite (rogo vos) inquit, mihi dare, quòd multi invidcant, plures etiam concupiscant. quare ex istis nolo amplius, quam centum jugera, quæ & meam animi æquitatem, & vestram voluntatem indicent. Nam parva munera, diutina, locupletia, non propria esse consueverunt. Illa igitur corona contentus Thrasylbulus, neq; amplius requisivit, neq; quenquã honore se antecessisse existimavit. Hic sequenti tempore cùm prætor classem ad Siciliam appulisset, neq; satis diligenter in castris ejus agerentur vigiliæ, à barbaris ex oppido noctu eruptione facta, in tabernaculo interfectus est.

C O N O N.

CO N O N Atheniensis Peloponnesio bello accessit ad Remp. in eoque ejus opera magni fuit. nam & prætor pedestribus exercitibus præfuit, & præfectus classis res magnas

mari gessit. Quas ob causas præci-
uus ei honos habitus est. namque
omnibus unus insulis præfuit, in qua
potestate Pharas cepit, coloniam La-
cedæmoniorum. Fuit etiam extremo
Beloponnesio bello prætor, cum a-
pud Ægos flumen copiam Athenien-
sium à Lysandro sunt devicta. Sed
tum abfuit, eoque pejus res admini-
strata est, nam & prudens rei milita-
ris, & diligens erat imperii. Itaque
nemini erat his temporibus dubium,
si affuisset, illam Athenienses cala-
mitatem accepturos non fuisse. Re-
bus autem afflictis cum patriam ob-
sideri audisset, non quæsit, ubi ipse
tuto viveret, sed unde præsidio posset
esse civibus suis. Itaque contulit se
ad Pharnabazum satrapen Ionix &
Lydiæ, eundemque generum Regis
& propinquum: apud quem ut mul-
tum gratia valeret, multo labore,
multisque effecit periculis. Nam cum
Lacedæmonii Atheniensibus devi-
ctis in societate non manerent, quam
cum Artaxerxe fecerant, Agesilaum-
que

que bellatum misissent in Asiam, maximè impulsus à Tissapherne, qui ex intimis regis ab amicitia ejus defece- rat, & cum Lacedæmoniis coierat so- cietatem: hunc adversus Pharnaba- zus habitus est Imperator, re quidem vera exercitui præfuit Conon, ejus- que omnia arbitrio gesta sunt. Hic militum ducem summum Agesilaum impedivit, sæpeque ejus consiliis ob- stitit, neque verò non fuit apertum, si ille non fuisset, Agesilaum Asiam Tauro tenus Regi fuisse erepturum. Qui posteaquam domum à suis civi- bus revocatus est, quòd Boëtii & A- thenienses Lacedæmoniis bellum in- dixerant, Conon nihilo secius apud præfectos Regis vivebatur, iisque o- mnibus magno erat usus. Defecerat à Rege Tissaphernes, neque id tam Artaxerxi, quàm cæteris, erat aper- tum. multis enim, magnisque meri- tis apud Regem, etiam cum in officio non maneret, valebat. Neque admi- randum, si non facilè ad credendum inducebatur, reminiscēs ejus se opera
Cyrum

Cyrum fratrem superasse. Hujus accusandi gratia Conon à Pharnabazo ad Regem missus, posteaquam venit, primum ex more Persarum ad Chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithraustem accessit, seque ostendit cum Rege colloqui velle. nemo enim sine hoc admittitur, huic ille nequit, nulla mora est: sed tu delibera utrum colloqui malis, an per literas edere, quæ cogitas. necesse est enim, si in conspectum veneris, venerari te regem, quod *προσκύψειν* illi vocant, hoc si tibi grave est, per me nihil secius editis mandatis conficies, quod studes. Tum Conon, mihi verò, inquit, non est grave quemvis honorem habere Regi, sed vereor, ne civitati meæ sit opprobrio, si cum ex ea civitate sim profectus, quæ cæteris gentibus imperare consueverit, potius barbarorum, quàm illius, more fungar. Itaque quæ volebat, huic scripta tradidit. Quibus cognitis, Rex tantum auctoritate ejus motus est,

ut Tissaphernem hostem judicârit,
& Lacedæmonios bello persequi,
iusserit; & ei permiserit, quem vel-
let eligere ad dispensandam pecu-
niam. Id arbitrium Conon negavit
sui esse consilii, sed ipsius, qui opti-
mè suos nosse deberet; sed se suade-
re, Pharnabazo id negotii daret.
Hinc magnis muneribus donatus ad
mare est missus, ut Cypriis & Phœ-
nicibus, cæterisque civitatibus ma-
ritimis naves longas imperaret, clas-
semque qua proxima æstate mare tue-
ri posset, dato adiutore Pharnabazo,
sicut ipse voluerat. Id ut Lacedæ-
moniis est nunciatum, non sine cu-
ra rem administrârunt, quòd majus
bellum imminere arbitrabantur, quàm
si cum barbaro solum contenderent.
Nam ducem fortem & prudentem,
regiis opibus præfuturum, ad secum
dimicaturum videbant: quem ne-
que consilio, neq; copiis superare pos-
sent. Hac mente magnam contra-
hant classem, proficiscuntur Pisan-
dro duce. Hos Conon apud Crædum
adortus

adortus magno prælio fugat, multas
naves capit, complures deprimi-
t. Qua victoria non solum Athenæ, sed
etiam cuncta Græcia, quæ sub Lace-
dæmoniorum fuerat imperio, libera-
ta est. Conon cum patre navium in
patriam venit, muros dirutos à Ly-
sandro utrosque & Pyræi & Athenarum
reficiendos curat; pecuniæque
L. talenta quæ à Pharnabazo acce-
perat, civibus suis donat. Accidit
huic, quod cæteris mortalibus, ut in-
consideratior in secunda, quàm in ad-
versa esset fortuna. Nam classe Pelo-
ponnesiorum devicta, cum ultum se
injurias patriæ putaret, plura concu-
pivit, quàm efficere potuit. Neque
tamen ea non pia & probanda fue-
runt, quod potius patriæ opes auge-
ri, quàm Regis, maluit. Nam cum
magnam auctoritatem sibi pugna il-
la navali, quam apud Cnidum fece-
rat, constituisset non solum inter bar-
baros, sed etiam inter omnes Græciæ
civitates, clam dare operam coepit, ut
Ioniam & Æoliam restitueret Athe-
nien-
nien-
nien-

nienfibus. Id cū minus diligenter
esset celatum, Tiribazus, qui Sardi-
bus præerat; Cononem evocavit, si-
mulans ad Regem eum se mittere vel-
le. Magna festinatione hujus nuncio
parens cū venisset, in vincula con-
iectus est; in quibus aliquandiu fuit.
Nonnulli eum ad Regem abductum,
ibique eum periisse scriptum relique-
runt. Contra ea Dinon historicus,
cui nos plurimum de Persicis rebus
credimus, effugisse scripsit, illud ad-
dubitat, utrum Tiribazo sciente, an
imprudente sit factum.

D I O N.

DI O N Hipparini filius, Syracusa-
nus, nobili genere natus, utraque
implicatus tyrannide Dionysiorum.
namque ille superior Aristomachen.
sororem Dionis habuit in matrimo-
nio, ex qua duos filios Hipparinum
& Nysæum procreavit, totidemque
filias Sophrosynen & Areten, quarum
priorem Dionysio filio eidem, cui re-
gnum reliquit, nuptum dedit, alte-

E

em, ci

:11:

cid 'uu' ci

ram Dioni. Dion autem præter nobilem propinquitatem, generosamque majorum famam, multa alia ab natura habuit bona: in his ingenium docile, come, aptum ad artes optimas, magnam corporis dignitatem, quæ non minimum commendat, magnas præterea divitias à patre relictas, quas ipse tyranni muneribus auxerat. Erat intimus Dionysio priori, neque minus propter mores, quam affinitatem. namque etsi Dionysii crudelitas ei displicebat, tamen esse saluum propter necessitudinem, magis etiam suorum causa studebat, aderat in magnis rebus ejusque consilio multum movebatur tyrannus, nisi qua in re major ipsius cupiditas intercesserat. Legationes verò omnes quæ essent illustriores per Dionem administrabantur: quas quidem ille diligenter obeundo, fideliter administrando, crudelissimum nomen tyranni, sua humanitate leniebat. Hunc à Dionysio missum, Carthaginenses susceperunt, ut nemine unquam Græca lin-

ea lingua loquentem magis sint admirati. Neque verò hæc Dionysium fugiebant. nam quanto esset sibi ornamento sentiebat, quo fiebat, ut uni huic maximè indulgeret, neque eum secus diligeret, ac filium. qui quidem cùm Platonem Tarentum venisse fama in Siciliam esset perlata, adolescenti negari non potuit, quin eum arcelleret, cum Dion ejus audiendi cupiditate flagraret. Dedit ergo huic veniam, magnaque eum ambitione Syracusas perduxit. quem Dion adeò admiratus est, atque adamavit, ut se totum ei traderet. Neque verò minùs Plato delectatus est Dione. Itaq; cùm à Dionysio tyranno crudeliter violatus esset, quippe quem venundari jussisset, tamen eodem rediit, ejusdem Dionis precibus adductus. Interim in morbum incidit Dionysius, quo cùm graviter conflaretur, quæsiuit à medicis Dion, quemadmodum se haberet, simulque ab his petiit, si fortè majori esset periculo, ut sibi faterentur. nam velle

secum eo colloqui de partiendo re-
gno, quòd sororis suæ filios ex illo na-
tos partē regni putabat debere habe-
re. id medici non tacuerunt, & ad Dio-
nysium filium sermonem retulerunt.
Iquo ille commotus, ne agendi cum
eo esset Dioni potestas, patri sopo-
rem medicos dare coëgit. Hoc æger
sumpto, somno sopitus, diem obiit
supremum. Tale initium fuit Dionis
& Dyonisi similitatis, eaque multis
rebus aucta est: sed tamen primis
temporibus aliquandiu simulata in-
ter eos amicitia mansit, cumq; Dion
non desineret obsecrare Dionysium,
ut Platonem Athenis arcesseret, & e-
jus consiliis uteretur, ille, qui in ali-
qua se vellet patrem imitari, morem
ei gessit, eodemque tempore Philis-
tum historicum Syracusas reduxit,
hominem amicum, non magis ty-
ranno, quam tyrannidi. Sed de hoc
in eo meo libro plura sunt exposita,
qui de historicis conscriptus est. Pla-
to autem tantum apud Dionysium
auctoritate potuit, valentque elo-
quen-

quentia, ut ei persuaserit, tyrannidi
facere finem, libertatemque reddere
Syracusanis, à qua voluntate Philis-
tri consilio deterritus, aliquantulum
crudelior esse cœpit. Qui quidem
cùm à Dione se superari videret inge-
nio, auctoritate, amore populi, ve-
rens, ne si eum secum haberet, ali-
quam occasionem sui daret oppri-
mendi, navem ei triremem dedit, quæ
Corinthus devcheretur, ostendens
se id utriusque facere causa, ne, cùm
inter se timerent, alteruter alterum
præoccuparet. Id cùm factum multum
indignarentur, magnæque esset invi-
diæ tyranno, Dionysius omnia, quæ
moveri poterant, Dionis in naves im-
posuit, ^{unde} ad eumque misit. Sic enim
existimari volebat, id se non odio
hominis, sed suæ salutis fecisse causa.
Postea verò quàm audiit eum in Pe-
loponneso manum comparare, sibi-
que bellum facere conari: Aretem
Dionis uxorem, alij nuptum dedit
filiumque ejus sic educari iussit, ut in-
dulgendo turpissimis imbueretur cu-

piditatibus, nam puero prius, quàm
pubes esset, scorta adducebantur:
vino, epulisque ^{onera} obtrucebatur, neque
ullum tempus sobrio relinqueba-
tur. Is usque eò vitæ statum continu-
ratum ferre non potuit, ut postquam
in patriam rediit pater (namque ap-
positi erant custodes, qui eum à pri-
stino victu deducerent) se superiore
parte ædium dejecerit, atque ita in-
terierit. Sed illuc revertor. Postquam
Corinthum pervenit Dion, & eòdem
perfugit Heraclides, ab eodem ex-
pulsus Dionysio, qui præfectus fue-
rat equitum, omni rationi bellum
comparare cœperunt: sed non mul-
tum proficiebant, quod multorum
annorum tyrannis, magnarum opum
putabatur. quam ob causam pauci
ad societatem periculi perduceban-
tur. Sed Dion fretus non tam suis co-
piis, quàm odio tyranni, maximo
animo, duabus onerariis navibus,
quinquaginta annorum Imperium
munitum, quingentis longis navibus,
decem equitum, centumque peditum
milli.

millibus, profectus oppugnatum, quod omnibus gentibus admirabile est visum, adeò facile perculit, ut post diem tertium, quàm Siciliam attigerat, Syracusas introierit. Ex quo intelligi potest, nullum esse Imperium tutum, nisi benevolentia munitum. Eo tempore aberat Dionysius, & in Italia classem opperiebatur, adversariorum ratus neminem sine magnis copiis ad se venturum. quæ res eum fefellit. Nam Dion iis ipsis, qui sub adversarii fuerant potestate, regiones spiritus repressit, totiusq; ejus partis Siciliæ potius est, quæ sub Dionysii potestate fuerat: pariq; modo urbis Syracusarum, præter arcem, & insulam adjunctam oppido. eoq; rem perduxit, ut talibus pactionibus, pacem tyrannus facere vellet, Siciliam Dion obtineret, Italiam Dionysius, Syracusas Apollocrates, cui maximam fidem uni habebat Dionysius. Has tam prosperas, tamq; inopinitas res consecuta est subita commutatio, quòd fortuna sub nobilitate, quem paulò antè

extulerat, demergere est adorta. primum in filio, de quo commemoravi supra, suam vim exercuit. nam cum uxorem reduxisset, quæ alii fuerat tradita, filiumq; vellet revocare ad virtutem, à perdita luxuria, accepit gravissimum parens vulnus morte filii: deinde orta dissensione inter eum, & Heraclidem: qui quidem principatum Dioni non concedens, factionem comparavit, neque enim minus valebat apud optimates: quorum consensu præerat classi, cum Dion exercitum pedestrem teneret. Non tulit animo æquo Dion, & versum illum Homeri retulit ex secunda rhapsodia, in quo hæc sententia est; Non posse bene geri rempubl. multorum Imperiis. Quod dictum magna invidia consecuta est. namque aperuisse videbatur se omnia in sua potestate esse velle. Hanc ille non lenire obsequio, sed acerbitate opprimere studuit, Heraclidemque cum Syracusas venisset, interficiendum curavit. quod factum omnibus maximum timorem

morem iniecit. nemo enim illo interfecto se tutum putabat, ille autem adversario remoto licentius eorum bona, quos sciebat adversus se sensisse, militibus dispertivit. quibus divis cum quotidiani maximi fierent sumptus, celeriter pecunia deesse coepit: neque quo manus porrigeret suppetebat, nisi in amicorum possessiones. Id ejusmodi erat, ut, cum milites reconciliaffet, amitteret optimates quarum rerum cura frangebatur, & insuetus malè audiendi non æquo animo ferebat, de se ab iis malè existimari, quorum paulò antè in cœlum fuerat elatus laudibus. Vulgus aut offensa in eum militum voluntate liberius loquebatur, & tyrannum non ferendum dictitabat. Hæc ille intuens, cum quemadmodum sedaret, nesciret, & quorsum evaderet, timeret: Callicrates quidam, civis Atheniensis, qui simul cum eo ex Peloponneso in Siciliam venerat, homo & callidus, & ad fraudem accutus, sine ulla religione ac fide adit

ad Dionem, & ait, eum in magno periculo esse, propter offensionem populi & odium militum: quod nullo modo evitare posset, nisi alicui suorum negotium daret, qui se simularet illi inimicum, quem invenisset idoneum. facile omnium animos cogniturum, adversariosq; sublaturum, quod inimici ejus diffidenti, suos sensus aperiri forent. Tali consilio probato excepit has partes ipse Callicrates, & se armat imprudentia Dionis: ad eum interficiendum socios conquirat, adversarios ejus convenit, conjuratione confirmat. Res, multis consciis, quæ gereretur, elata refertur ad Aristomachen sororem Dionis, uxoremq; Areten. Illæ timore perterritæ conveniunt, cujus de periculo timebant. At ille negat, à Callicrate fieri sibi infidias. Sed illa quæ agerentur, fieri præcepto suo. Mulieres nihilo secius Callicraten in ædem Proserpinæ deducunt, ac jurare cogunt, nihil ab illo periculi fore Dioni. Ille hac religione non modo ab incepto non deterritus, sed

sed ad maturandum concitatus est, verens ne prius consilium aperiretur suum, quam conata perfecisset. hac mente proximo die festo, cum à conventu se remotum Dion domi teneret, atque in conclavi edito recubuiisset: consciis loca munitione oppidi tradidit, domum custodiis sepsit, à foribus qui non discederent, certos præfecit: navem triremem armatis ornat, Philocratiq̃ue fratri suo, tradit: eamq̃ue in portu agitari jubet, ut si exercere remiges vellet, cogitans, si fortè consiliis obstitisset fortuna, ut haberet, quò fugeret ad salutem. Suorū autem è numero Zazynthios adolescentes quosdam elegit, cum audacissimos, tum viribus maximis, hisq̃ue dat negotium, ut ad Dionem eant inermes, sic ut cōveniendi ejus gratia viderentur venire. hi propter notitiam sunt intromissi. At illi, ut limen ejus intrârunt, foribus observatis in lecto cubantem invadunt, colligant, fit strepitus, adeò ut exaudiri posset foris. Hic, sicut antea sæpè dictū est, quàm invisa

sit singularis potentia, & miseranda
vita, qui se metui, quàm amari ma-
lunt, cuivis facilè intellectu fuit.
Namque illi ipsi custodes, si propitia
fuissent voluntate, foribus effractis
servare eum potuissent, quem illi in-
ermes telum foris flagitantes vivum
tenebant. cui cùm succurreret nemo,
Lyco quidam Syracusanus per fene-
stras gladium dedit, quo Dion inter-
fectus est. Confecta cæde cùm mul-
titude visendi gratia introiisset, non-
nulli ab insciis pro noxiis concidun-
tur. nam celeri rumore delato Dioni
vim allatam, multi concurrerant, qui-
bus tale facinus displicebat. Hi fal-
sa suspitione ducti, immerentes iner-
mes, ut sceleratos occidunt. Hujus de
morte, ut palàm factum est, mira-
biliter vulgi immutata est voluntas.
Nam qui vivum eum tyrannum vo-
citarant, eundem liberatorem patriæ
tyranni que expulso rem prædicabant.
Sic subito misericordia odio succeffe-
rat, ut eum suo sanguine, si possent,
ab Acherunte cuperent redimere. Ita-
que

que in urbe, celeberrimo loco elatu
publicè; sepulchri monumento dona-
tus est. diem obiit circiter annos quin-
quaginta quinque natus; quartum post
annum; quam ex Peloponneso in Si-
ciliam redierat.

IPHICRATES.

IPHICRATES Atheniensis non tar-
dè in genere, aut magnitudine rerum ge-
starum, quàm disciplina militari no-
bilitatus est. Fuit enim talis dux, ut
non solum ætatis suæ cū primis com-
pararetur, sed ne de maioribus na-
quidem quisquam anteponeretur.
Multum verò in bello est versatus.
Sæpè exercitibus præfuit, nusquam
culpā malè rem gessit; semper con-
silio vicit; tantumque eo valuit, ut
multa in re militari partim nova ad-
tulerit, partim meliora fecerit. nam
que ille pedestria arma mutavit, cū
ante illum Imperatores maximis cli-
peis, brevibusque hastis, minui-
gladiis, uterentur. Ille contrariò pe-
tem pro parma fecit, à qua post

elastæ pedites appellantur, ut ad
notus, concursusque essent leviores.
elastæ modum duplicavit, gladios lon-
giores fecit, idem genus loricarum
mutavit, & pro ferreis, atq; æneis li-
neas dedit. Quo facto expeditiores
milites reddidit. nam pondere detra-
cto, ut æquè corpus tegerent & leves
essent, curavit. Bellum cum Thra-
cibus gessit: Scuthen socium Athe-
niensium in regnum restituit. Apud
Corinthus tanta severitate exercitui
 præstitit, ut nullæ unquam in Græcia
eque exercitiores copię, neque
magis dicto audientes fuerint duci:
eamque consuetudinem adduxit,
ut, cum prælii signum ab Imperatore
esset datum, sine ducis opera sic ordi-
natæ consisterent, ut singuli ab peri-
ssimo Imperatore dispositi videren-
tur. Hoc exercitu moram Lacedæmo-
norum interceptit, quod maximè to-
tus celebratum est Græcia. Iterum eo-
dem bello omnes copias eorum fuga-
vit. quo facto magnā adeptus est glo-
riam. Cum Artaxerxes Ægyptio Regi
bellum

bellum inferre voluit, Iphicratem ab Atheniensibus petivit ducem, quem præficeret exercitui conducto, cuius numerus duodecim millium fuit quem quidem sic omni disciplina militari erudit, ut, quemadmodum quondam Fabiani milites Romanæ appellati sunt, sic Iphicratenses apud Græcos in summa laude fuerint. Idem subsidio Lacedæmoniis profectus Epaminondæ retardavit impetum nam nisi ejus adventus appropinquasset, non prius Thebani Sparta abscessissent, quam captam incendio delessent. Fuit autē & animo magno & corpore, Imperatoriq̃ forma, ut ipso aspectu cuivis injiceret admirationem sui, sed in labore remissus nimis, parumq̃; patiens, ut Theopompus memoriæ prodidit. bonus verē civis, fideq̃; magna, quòd cū in aliis rebus declaraverit, tum maximē in Amyntæ Mæcedonis liberis tuendis, namque Eurydice mater Perdicæ & Philippi cum his duobus pueris, Amynta mortuo, ad Iphicratem con-

fugit

15. ERIS.

DOCCOD

CLIS² CLIS²

ugit, ejusque opibus defensa est. Vi-
 git ad senectutem placatis in se suo-
 rum civium animis. causam capitis
 semel dixit bello sociali simul cum
 Timotheo, eoque judicio est abso-
 lutus. Menesthea filium reliquit ex
 Thressa natum, Coti Regis filia. Is
 tùm interrogaretur, utrum pluris pa-
 trem matremve faceret? matrem, in-
 quit. id cùm omnibus mirum vide-
 retur: at ille meritò, inquit, facio.
 Nam pater, quantum in se fuit Thra-
 cem me genuit; contrà mater Athe-
 niensem.

CHABRIAS.

CHABRIAS Atheniensis. Hic quo-
 que in summis habitus est duci-
 bus, resque multas memoria dignas
 gessit. Sed ex his elucet maximè in-
 ventum ejus in prælio, quod apud
 Thebas fecit, cum Bœotiis subsidio
 venisset. namque in eo victoria fiden-
 te summo duce Agesilao, fugatis jam
 ab eo conductitiis catervis, reliquam
 phalangem loco vetuit cedere, obni-
 xoque

χοῦque genu scuto, projectaque hastâ
impetum excipere hostium docuit.
Id novum Agesilaus intuens, progredi
non est ausus, suosque jam incur-
rentes tuba revocavit. Hoc usque eo
in Græcia fama celebratum est, ut il-
lo statu Chabrias sibi statuari fieri
voluerit, quæ publicè ei ab Athenien-
sibus in foro constituta est. Ex quo
factum est, ut postea athletæ, cæteri-
que artifices his statibus in statuis
ponendis uterentur, in quibus vi-
ctoriam essent adepti. Chabrias au-
tem multa in Europa bella admini-
stravit, cum dux Atheniensium esset:
multa in Ægypto sua sponte gessit.
nam Nectanebum adjutum profe-
ctus, regnum ei constituit. Fecit i-
dem Cypri, sed publicè ab Athenien-
sibus Evagoræ adjutor datus, neque
prius inde discessit, quàm totam in-
sulam bello devinceret. qua ex re
Athenienses magnam gloriam sunt
adepti. Interim bellum inter Ægy-
ptios & Persas conflatum est: & Athe-
nienses cum Artaxerxe societatem
habe-

habebant, Lacedæmonii cum Ægyptiis, à quibus magnas prædas Agesilaus Rex eorum faciebat. Id intuens Chabrias, cum in re nulla Agesilao cederet, sua sponte eos adiutum profectus, Ægyptiæ classis præfuit: per electis copiis Agesilaus. Tum præfecti Regis Persiæ legatos miserunt Athenas questum, quod Chabrias adversum Regem bellum gereret cum Ægyptiis. Athenienses diem certam Chabriæ præstituerunt, quam ante domum nisi redisset, capitis se illum damnaturos denunciârunt. Hoc ille nuncio Athenas rediit, neque ibi diutius est moratus, quam fuit necesse. Non enim libenter erat ante oculos civium suorum quod & vivebat lautè, & indulgebat sibi liberalius, quam ut invidiam vulgi posset effugere. Est enim hoc commune vitium in magnis, liberisque civitatibus, ut invidia gloriæ comes sit. & libenter de iis detrahunt, quos emergere videant altius: neque animo æquo pauperes alienam opulentum intuentur fortunam. Itaque

que Chabrias, quoad ei licebat, plurimum aberat. Neque verò solus ille aberat, Athenis libenter, sed omnes ferè Principes fecerunt idem: quod tantum se ab invidia putabant absuturos, quantum à conspectu suorum recessissent. Itaq; Conon plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbi, Chares in Sigæo. Dissimilis quidem Chares horum, & factis & moribus, sed tamen Athenis & honoratus, & potens. Chabrias autem periit bello sociali tali modo. Oppugnabant Athenienses Chium. erat in classe Chabrias privatus, sed omnes qui in magistratu erant, auctoritate anteibat, eumque magis milites, quàm qui præerant, aspiciebant. Quæ res ei maturavit mortem. nam dum primis studet portum intrare, & gubernatorem jubet eò dirigere navem: ipse sibi pernicipi fuit. Cum enim eò penetrasset, cæteræ non sunt secutæ. Quo facto circumfusus hostium concursu, cum fortissimè pugnaret, navis rostro percussa, coepit si-

dere. hinc cū refugere non posset, si se in mare deiecisset, quod suberat classis Atheniensium, quæ exciperet natantem, perire maluit, quā armis abjectis navem relinquere, in qua fuerat vectus. Id cæteri facere noluerunt, qui nando in tutum pervenerunt. At ille præstare honestam mortem existimans turpi vitæ, cominus pugnans telis hostium interfectus est.

TIMOTHEUS.

TIMOTHEVS, Cimonis filius, Atheniensis. hic à patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus. fuit enim disertus, impiger, laboriosus, rei militaris peritus, neque minus civitatis regendæ. Multa hujus sunt præclarè facta, sed hæc maximè illustria. Olynthios & Byzantios bello subegit, Samum cœpit. in qua oppugnanda superiori bello Athenienses mille & ducenta talenta consumpserant. Id ille sine ulla publica impensa populo restituit. Adversum
Cotym

Cotym bella gessit. ab eo mille & ducenta talenta prædæ in publicum detulit. Cyzicum obsidione libera- vit. Ariobarzani simul cum Age- silao auxilio profectus est: à quo cum Laco pecuniam numeratam accepis- set, ille cives suos agro atque urbibus augeri maluit, quam id sumere, cu- jus partem domum suam ferre posset. Itaque accepit Erichthonem & Se- stum. Idem classi præfectus circum- vehens Peloponnesum, Laconicam populatus, classem eorum fugavit. Corcyram sub Imperium Athenien- sium redegit: sociosque idem ad- junxit Epirotas, Athamanas, Chaō- nas, omnesque eas gentes, quæ mare illud adjacent. Quo facto Lacedæ- monii de diutina contentione desti- terunt, & sua sponte Atheniensibus Imperii maritimi principatum con- cesserunt, pacemque his legibus, con- stituerunt, ut Athenienses mari duces essent. Quæ victoria tantæ fuit At- ticis lætitiæ, ut tum primum aræ Pa- ci publicè sint factæ, ei que deæ pul-

vinar

vinar sit institutum. Cujus laudis ut memoria maneret, Timotheo publicè statuam in foro posuerunt. qui honos huic uni ante hoc tempus contigit: ut, cum patri populus statuam posuisset, filio quoq; daret. Sic juxta posita recens filii, veterem patris renovavit memoriam. Hic cū esset magno natu, & magistratus gerere desuisset, bello Athenienses undiq; premi sunt coepti. Defecerat Samus, descierat Hellespontus: Philippus jam tunc valens Macedo multa moliebatur: cuius oppositus Chares cū esset, non satis in eo præsidii putabatur. Fit Menestheus prætor, filius Iphicratis, gener Timothei, & ut ad bellum proficiscatur, decernitur. Huic in consilium datur duo usu & sapientia præstantes, quorum consilio uteretur, pater & socer, quòd in his tanta erat auctoritas, ut magna spes esset, per eos, amissa posse recuperari. Hi cū Samum profecti essent, & eòdem Chares adventu eorum cognito cum suis copiis proficisceretur, ne
quid

quid absente se gestum videretur: accidit cum ad insulam appropinquarent, ut magna tempestas oriretur: quam evitare duo veteres Imperatores utile arbitrati, suam classem suppresserunt. At ille temeraria usus ratione non cessit majorum natu auctoritati: &, ut in sua manu esset Fortuna, quò contenderat, pervenit: eodemque ut sequerentur, ad Timotheum & Iphicratem nuncium misit. hinc malè re gesta, compluribus amissis navibus, eodem, unde erat profectus, se recepit, literasq; Athenas publicè misit, sibi proclive fuisse, Samum capere, nisi à Timotheo & Iphicrate desertus esset. Ob eam rem in crimen vocabantur. populus acer, suspicax, mobilis, adversarius, invidus etiam potentiæ, domū revocat: accusantur proditionis. Hoc judicio damnatur Timotheus, lisq; ejus æstimatur centum talentis. Ille odio ingrata civitatis coactus, Chalcidem se contulit. Hujus post mortē populus, cum eum iudicii sui poeniteret, multæ novem

partes detraxit, & decē talenta Cononem ejus filium, ad muri quandā partem reficiendam jussit dare. in quo Fortunæ varietas est animadversa. Nā quos avus Conon muros ex hostium prædā patriæ restituerat; eosdem nepos, cum summa ignominia familiæ, ex sua re familiari reficere coactus est. Timothei autem moderatæ, sapientisquæ vitæ, cū pleraque possimus proferre testimonia, uno erimus contenti, quod ex eo facile conjici poterit, quā charus suis fuerit. Cū Athenis adolescentulus causam diceret, non solum amici, privatiq̃ hospites ad eum defendendum convenerunt, sed etiam in eis Iason tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentissimus. Hic cū in patria sine satellitibus se tutum non arbitraretur, Athenas sine ullo præsidio venit: tantique hospitem fecit, ut mallet se capitis periculum adire, quā Timotheo de fama dimicanti deesse. Hunc adversus tamen Timotheus postea populi jussu bellum gessit: patriæ

triæ sanctiora jura, quàm hospitii, esse adduxit. Hæc extrema fuit ætas Imperatorum Atheniensium, Iphicratis, Chabriæ, Timothei. neq; post illorum obitum quisquam dux in illa urbe, fuit dignus memoria.

DATAMES.

VENIO nunc ad fortissimum virum, maximiq; consilii, omnium barbarorum, exceptis duobus Carthaginensibus, Hamilcare, & Annibale, de quo hoc plura referemus. quod & obscuriora sunt ejus gesta pleraque: & ea, quæ prosperè ei cesserunt, non magnitudine copiarum, sed consilii, quo tantum non omnes superabat, acciderunt: quorum nisi ratio explicata fuerit, res apparere non poterunt. Datames patre Camissare, natione Care, matre Scythissa natus, primum militum numero fuit apud Artaxerxem eorum, qui regiam tuebantur. pater ejus Camissares, quod & manu fortis, & bello strenuus, & Regi multis locis fidelis erat.

F

reperitus, habuit provinciam Ciliciæ
juxta Cappadociam, quam incolunt
Leucosyri. Datames militare munus
fungens primùm qualis esset, appa-
ruit in bello, quod Rex adversus Ca-
dusios gessit. namq; hîc multis mil-
libus hostium & regionum interfe-
ctis, magni fuit ejus opera. quo fa-
ctum est, ut cùm in eo bello cecidisset
Camissares, paterna ei traderetur
provincia. Pari se virtute postea præ-
buit, cùm Autophradates jussu Regis
bello prosequeretur eos, qui defe-
cerant. namque ejus opera hostes,
cùm castra jam intrassent, profliga-
ti sunt, exercitusque reliquus con-
servatus est. qua ex re majoribus re-
bus præesse cœpit. Erat eo tempore
Thyus dynastes Paphlagoniæ, anti-
quo genere natus à Pylæmene illo,
quē Homerus Troico bello à Patro-
clo interfectum ait. Is Regis dicto au-
diens non erat. quam ob causam bello
eum persequi cōstituit, eiq; rei præfe-
cit Datamen propinquum Paphlago-
nis, namq; ex fratre & sorore erant
nati

nati, quā ob causam Datames omnia
primum experiri voluit, ut sine armis
propinquum ad officium reduceret:
Ad quem cū venisset sine præsidio,
quod ab amico nullas vereretur in-
sidias, pene interiit. nam Thyus cum
clām interficere voluit. Erat ma-
ter cum Datame amita Paphlago-
nis. ea, quid ageretur, rescit, filium-
que monuit. Ille fuga periculum evi-
tavit, bellumque indixit Thyo, in
quo cum ab Ariobarzane præfecto
Lydiæ & Ionîæ, totiusque Phrygiæ
desertus esset, nihilo segnius perseve-
ravit, vivumque Thyum cepit cum
uxore & liberis; cuius facti, ne
prius fama ad Regem, quàm ipse per-
veniret, dedit operam. Itaq; omni-
bus insciis, eò ubi erat Rex, venit, po-
steroq; die Thyum, hominem maxi-
mi corporis, terribiliq; facie, quod
& niger & capillo longo, barbaq; erat
prolixa optima veste contexit, quam
satrapæ regii gerere consueverant.
ornavit etiam torque, atque armilli
aureis, cæteroque regio cultu: ipse

agresti, duplicique amiculo circum-
datus, pirtaque tunica gerens in ca-
pite galeam venatoriam, dextra ma-
nu clavam, sinistra copulam, qua
vinctum ante se Thyum agebat, ut si
feram bestiam captam duceret. Quem
cùm omnes prospicerent propter no-
vitatem ornatus, ignotamque for-
mam, ob eamque rem magnus esset
concurfus. fuit nemo, qui agnosce-
ret Thyum, qui non Regi nunciaret.
Ac primò non credidit. Itaq; Phar-
nabazum misit exploratum à quo ut
rem gestam comperit, statim admit-
ti iussit, magnoperè delectatus cùm
facto, tum ornatu: Inprimis quòd
nobilis Rex in potestatem inopinanti
venerat. Itaq; magnificè Datamem
donatum ad exercitum misit, qui tum
contrahebatur duce Pharnabazo, &
Tithrauste ad bellum Ægyptium, pa-
rique eum, atque illos, Imperio esse
iussit. Postea verò quàm Pharnaba-
zum Rex revocavit, illi summa Impe-
rii tradita est. Hic cùm maximo stu-
dio compareret exercitum, Ægy-
ptum-

ptumque proficisci pareret: subito à Rege literæ sunt ei missæ, ut Aspin aggredereetur, qui Cataoniam tenebat. quæ gens jacet supra Ciliciam, confinis Cappadociæ. namque Aspis saltuosam regionem, castellisq; munitam incolens, non solum Imperio Regis non parebat, sed etiam finitimas regiones vexabat, & quæ Regi portarentur, abripiebat. Datames, etsi longè aberat ab his regionibus, & à maiore re abstrahebatur, tamen Regis voluntati morem gerendum putavit. Itaque cum paucis, sed viris fortibus, navem conscendit, existimans, id quod accidit, facilius se imprudentem, & imparatum parva manu oppressurum, quàm paratū, quamvis magno exercitu. Hac delatus in Ciliciam, egressus inde, dies, noctesque iter faciens, Taurum transiit, eo-que quò studuerat, venit: quærit quibus locis sit Aspis. cognoscit haud longè abesse, profectumque eum venatum: quem dum speculatur, adventus ejus causa cognoscitur. Pisidas

cum iis, quos secum habebat ad resistendum Aspís comparat. Id Datames ubi audivit, arma capit, suos sequi jubet, ipse equo concitato ad hostem vehitur. quem procul Aspís conspiciens ad se ferentem pertimescit, atque à conatu resistendi deterritus, sese dedit. Hunc Datames vinctum ad Regem ducendum tradit Mithridati. Hæc dum geruntur, Artaxerxes reminiscens à quanto bello, ad quam parvam rem Principem ducum misisset, seipsum reprehendit, & nuncium ad exercitum Acæum misit, quòd nondum Datamem profectum putabat, qui ei diceret, ne ab exercitu discederet. Hic priusquam perveniret, quò erat profectus, in itinere convenit, qui Aspim ducebant. Qua celeritate cum magnam benevolentiam Regis Datames consecutus esset, non minorem invidiam aulicorum excepit, quòd illum unum pluris, quàm se omnes fieri videbant. quò facto cuncti ad eum opprimendum consenserunt. Hæc Pandates, gazæ custos regis,

regiæ, amicus Datami, per scripta emittit, in quibus docet, eum magno fore in periculo, si quid illo imperante in Ægypto adversi accidisset. namque eam esse consuetudinem Regum, ut casus adversos hominibus tribuant, secundos fortuna suæ. quo facile fieri, ut impellantur ad eorum perniciem, quorum ductus res malè gestæ nuncientur. illum hoc majore fore in discrimine, quod quibus Rex maximè obediat, eos habeat inimicissimos. Talibus ille literis cognitis, cum jam ad exercitum Acæum venisset, quod non ignorabat, ea verè scripta: desciscere à Rege constituit. neque tamen quicquam fecit, quod fide sua esset indignum. nam Androclum Magnetem exercitui præfecit: ipse cum suis in Cappadociam discedit, conjunctamque huic Paphlagoniam occupat, celans qua voluntate esset in Regem. clàm cum Ariobazane facit amicitiam, manum comparat, urbes munitas suis tuendas tradit. Sed hæc propter hyemale tempus

ninus prosperè succedebant. Audie-
risidas quasdam copias adversus se
parare, filium eò Aridæum cum exer-
itu mittit. cadit in prælio adole-
cens. proficiscitur eò pater non ita
cum magna manu, celans quantum
vulnus accepisset, quòd prius ad ho-
stem pervenire cupiebat, quàm de
malè re gesta fama ad suos perveni-
ret: ne cognita filii morte animi de-
liberentur militum. Quò contende-
rat, pervenit, iisque locis castra po-
nit, ut neque circumiri multitudine
adversariorum posset, neq; impediri,
quò minùs ipse ad dimicandum ma-
num haberet expeditam. Erat cum
eo Mithrobarzanes focer eius, perfe-
ctus equitum. is desperatis generi re-
bus ad hostes transfugit. Id Datames
ut audivit, sensit, si in turbam exisset,
ab homine tam necessario, se esse re-
lictum, futurum, ut cæteri consilium
sequerentur, in vulgus edit, suo ius-
su Mithrobarzanem profectum pro
perfuga, quò facilius receptus ho-
stes suos interficeret. quare relinqui
eum

cum non par esse, sed omnes confestim sequi. quod si animo strenuo fecissent, futurum, ut adversarii non possent resistere, cum intra vallum, & foris cæderentur. Hac re probata exercitum eduxit, Mithrobarzanem persequitur, qui tantum, quod ad hostes pervenerat, Datames signa inferri jubet. Pisidiæ nova re commoti, in opinionem adducuntur, perfugas mala fide compositoque fecisse, ut recepti essent majori calamitati, primum eos adoriuntur. Illi cum quid ageretur, aut quare fieret, ignorarent, coacti sunt cum eis pugnare, ad quos transierant, ab hisque stare, quos reliquerant, quibus cum neutri parcerent, celeriter sunt concisi. Reliquos Pisidas resistentes Datames invadit: primo impetu pellit, fugientes persequitur, multos interficit, castra hostium capit. Tali consilio uno tempore & proditores perculit, & hostes profligavit: & quod ad suam perniciem fuerat cogitatum, id ad salutem convertit. Quo neque acutius ullius

ullius Imperatoris cogitatum, neque
celerius factum usquam legimus. Ab
hoc tamen viro, Scismus maximo
natu filius, desciiit, & ad Regem tran-
siit & de defectione patris detulit.
quo nuncio Artaxerxes commotus,
quòd intelligebat sibi cum viro forti
lac strenuo negotium esse, qui, quod
cogitasset, facere auderet, & prius
cogitare, quàm conari constituisset.
Autophradatem in Cappadociam
mittit. Hic ne intrare posset saltum,
in quo Ciliciæ portæ sunt sitæ, Data-
mes præoccupare studuit. sed tam
subitò copias contrahere non po-
tuit. à qua re depulsus cum ea manu,
quam contraxerat, locum delegit ta-
lem, ut neque circumiretur ab hosti-
bus, neque præteriret adversarius,
quin ancipitibus locis premeretur. &
si dimicare eò vellet, non multum
obesse multitudo hostium suæ pauci-
tati posset. Hæc etsi Autophradates
videbat, satius tamē statuit congredi,
quàm cum tantis copiis refugere, aut
tam diu uno loco sedere. Habebat
barba-

barbarorum equitum viginti, pedum centum millia, quos illi Gardates appellant, ejusdemq; generis III. funditorum. Præterea Cappadocum IIX. Armeniorum X. Paphlagonum V. Phrygum X. Lydorum V. Aspendiorum & Pisidarum circiter III. Cilicum II. Captianorum totidem, ex Græcia conductorum III. millia; levis armaturæ maximum numerum. Has adversus copias spes omnis consistebat Datami in se, locique natura. Namque hujus partem non habebat vicesimam militum. Quibus fretus conflixit, adversariorumque multa millia concidit, cum de ipsius exercitu non amplius hominum mille cecidisset. quam ob causam postero die trophæum posuit, quo loco pridie pugnatum. Hinc cum castra movisset, ut inferior copiis, ita superior omnibus præliis discedebat, quod nunquam manum consereret, nisi adversarios locorum angustiis clausisset. quod perito regionum, callideq; cogitanti sæpè accidebat.

bat. Autophradates, cum bellum
duci majore Regis calamitate, quam
adversariorum, videret, ad pacem, at-
que amicitiam hortatus est, ut cum
Rege in gratiam rediret. Quam ille &
si non fidam fore putabat, tamen con-
ditionem accepit, seque ad Artaxer-
xem legatos missurum dixit. Sic bel-
lum, quod Rex adversus Datamem
susceperat, sedatum. Autophradates
in Phrygiam se recipit. At Rex quod
implacabile odium in Datamem sus-
ceperat, postquam bello eum oppri-
mi non posse animadvertit, insidiis
interficere studuit, quas ille pleras-
que vitavit. sicut cum nunciatum es-
set, quosdam sibi insidiari, qui in a-
micorum erant numero: de quibus,
quod inimici detulerant, neque cre-
dendum, neque negligendum puta-
vit. experire voluit verum, falsumne
sibi esset relatum. Itaque eo profe-
ctus est, in quo itinere futuras insi-
dias illi dixerant. Sed elegit corpus
statura simillimum sui, eique vesti-
tum suum dedit, atque eo loco ire,
quo

quo ipse consueverat, iussit. Ipse autem ornatus vestitu militari inter corporis custodes iter facere cœpit. At insidiatores, postquam in eum locum agmen pervenit, decepti ordine, atque vestitu, in eum faciunt impetum, qui suppositus erat. Prædixerat autem his Datames, cum quibus iter faciebat, ut parati essent facere, quod ipsum vidissent. Ipse, ut concurrentes insidiatores animadvertit, tela in eos coniecit. hoc idem cum universi fecissent, priusquam pervenirent ad eum, quem aggredi volebant, confixi ceciderunt. Hic tamen tam callidus vir extremo tempore captus est, Mithridatis Ariobarzanis filii dolo. namque is pollicitus est Regi, se eum interfectorum, si ei Rex promitteret, ut, quodcunque vellet, liceret impune facere: fidemque de eare, more Persarum, dextra dedisset. Hanc ut accepit, simulat se suscepisse cum Rege inimicitias: copias parat, & absens amicitiam cum Datame facit, Regis provinciam vexat, castella ex-

pugnat, magnas prædas agit: quarum partem suis dispertit, partem ad Datamen mittit. pari modo complura castrilla ei tradit. Hæc diu faciendo persuasit homini, se infinitum adversus Regem suscepisse bellum, cum nihilo magis, ne quam suspicionem illi præberet insidiarum, neque colloquium ejus petivit, neque in conspectum venire studuit. Sic absens amicitiam gerebat, ut non beneficiis mutuis, sed odio communi, quod erga Regem susceperant, contineri viderentur. Id cum satis se confirmasse arbitratus est, certiores facit Datamen, tempus esse majores exercitus parari, & bellum cum Rege suscipi, de quare, si ei videretur, quo vellet in colloquium veniret. Probata re, colloquendi tempus sumitur, locusque, quo conveniretur. Huc Mithridates cum uno, cui maximam habebat fidem, ante aliquot dies venit, compluribusque locis separatim gladios obruit, eaque loca diligenter notat. Ipso autem colloquendi die utriusque locum, qui explorarent,

rarent, atque ipsos scrutarentur, mit-
tunt. Deinde ipsi sunt congressi. Hic
cùm aliquādiū in colloquio fuissent
& diversi discessissent, jamque procu-
Datames abesset, Mithridates prius-
quàm ad suos perveniret, ne quam
suspicionem pararet, in eundem lo-
cum revertitur, atq; ibi, ubi telum e-
rat impositum, resedit, ut si à lassitudi-
ne cuperet acquiescere: Datamemq;
revocavit, simulans se quiddā in col-
loquio esse oblitum, interim telum,
quod latebat, protulit: nudatumque
vagina veste texit, ac Datami venien-
ti ait digrediendum: se animadver-
tisse, locum quendam, qui erat in con-
spectu, ad castra ponenda esse ido-
neum, quem cùm digito monstraret,
& ille conspiceret, aversum ferro
transfixit: priusque quàm quisquam
posset succurrere, interfecit. Ita ille
vir, qui multos consilio neminem
perfidia ceperat, simulata
captus est ami-
citia.

EPAMINONDAS.

EPAMINONDAS Polymni filius, Thebanus. de hoc priusquam scribamus, hæc præcipienda videntur lectoribus, ne alienos mores ad suos referant, néve ea, quæ ipsis leviora sunt, pari modo apud cæteros fuisse arbitrentur. Scimus enim, musicæ nostris moribus abesse à Principis persona: saltare etiam in vitis poni. quæ omnia apud Græcos & grata & laude digna ducuntur. Cùm autem exprimere imaginem consuetudinis, atque vitæ velimus Epaminondæ, nihil videmur debere prætermittere, quod pertineat ad eam declarandam. Quare dicemus primùm de genere ejus: deinde quibus disciplinis, & à quibus sit eruditus: tum de moribus, ingeniiq̃ facultatibus, & si qua alia digna memoria erunt: postremo de rebus gestis, quæ plurimis omnium anteponuntur virtutibus. Natus igitur patre, quo diximus, honesto genere, pauper jam à majoribus reli-

ctus.

Stus. Eruditus autem sic, ut nemo
Thebanus magis. nam & citharizare,
& cantare ad chordarum sonum do-
ctus est à Dionysio: qui non minore
fuit in musicis gloria, quàm Damon:
aut Lamprus, quorum pervulgata
sunt nomina: carmina cantare tibiis
ab Olympiodoro, saltare à Calli-
phrone. At Philosophiæ præcepto-
rem habuit Lysim Tarentinum, Py-
thagoreum: cui quidem sic fuit de-
ditus, ut adolescens tristem, & seve-
rum senem omnibus æqualibus suis
in familiaritate anteposuerit. neque
prius eum à se dimiserit, quàm do-
ctrinis tantò antecessit condiscipu-
los, ut facile intelligi posset, pari mo-
do omnes in cæteris artibus supera-
turum. Atq; hæc ad nostram con-
suetudinem sunt levia, & potius con-
temnenda: at in Græcia utique olim
magnæ laudi erant. Postquam ephe-
bus factus est, & palestræ dare ope-
ram cœpit: non tam magnitudinē
virium servivit, quàm velocitati. il-
lam enim ad athletarum usum, hanc

Ad belli existimabat utilitatem perti-
nere. Itaque exercebatur plurimum
currando & luctando, ad eum finem,
quod stans complecti posset, atq; con-
scendere. In armis plurimum studii
consumebat. Ad hanc corporis fir-
mitatem plura etiam animi bona ac-
cesserant, erat enim modestus, pru-
dens, gravis, temporibus sapienter
utens, peritus belli, fortis manu,
animo maximo: adeo veritatis di-
ligens, ut ne joco quidem menti-
retur. Idem continens, clemens, pa-
ciensque admirandum in modum:
non solum populi, sed etiam amico-
rum ferens injurias: inprimisq; com-
missa celans: quod interdum non
minus prodest, quam disertè dice-
re. Studiosus audiendi. Ex hoc e-
nim facillimè disci arbitrabatur. Ita-
que cum in circulum venisset, in quo
aut de Republ. disputaretur, aut de
Philosophia sermo haberetur, nun-
quam inde prius discessit, quam ad
finem sermo esset deductus. Pauper-
tatem adeo facile perpeffus est, ut de
Repub.

Repub. nihil præter gloriam ceperit. Amicorum in se tuendo caruit facultatibus, fidei ad alios sublevandos sæpè sic usus est, ut possit judicari omnia ei cum amicis fuisse communia. Nam cum aut civium suorum aliquis ab hostibus fuisset captus, aut virgo amici nubilis, & propter paupertatem collocari non posset, amicorum concilium habebat, & quantum quisq; daret, pro cuiusque facultatibus imperabat, eamque summam cum faceret, priusquam acciperet pecuniam, adducebat eum, qui quærebat, ad eos, qui conferebant; eiq; ut ipsi numerarent, faciebat, ut ille, ad quem ea res perveniebat, sciret quibus & quantum cuique deberet. Tentata autem ejus est abstinence, à Diame donte Cyziceno, namq; is rogatu Artaxerxis Epaminondam pecunia corrumpendū susceperat. hic magno cum pondere auri Thebas venit, & Micythum adolescentulum quinque talentis ad suam perduxit voluntatem: quæ tum Epaminondas pluri-

nûm diligebat. Miccythus Epami-
nondam convenit, & causam adven-
tus Diomedontis ostendit. At ille
Diomedonte coram, Nihil, inquit,
opus pecunia est. nam si ea Rex vult,
quæ Thebanis sint utilia, gratis fa-
cere sum paratus. sin autem contra-
ria, non habet auri atque argenti fa-
cis. namque orbis terrarum divitias
accipere nolo pro patriæ caritate. Te,
qui me incognitum tentasti, tuiq; si-
milem existimasti, non miror, tibi
ignosco, sed egredere properè, ne a-
lios corrumpas, cùm me non potue-
ris. tu argentum huic redde, aut nisi
id confestim facis, ego te tradam ma-
gistratui. Hunc Diomedon cùm ro-
garet, ut tuto exire, suaque, quæ attu-
lisset, liceret efferre: istud inquit, fa-
ciam, neque tua causa, sed mea: ne,
si tibi sit pecunia adempta, aliquis di-
cat ad me ereptum pervenisse, quod
delatum accipere noluissem. à quo
cùm quæsisset, quò se duci vellet, &
ille Athenas dixisset, præsidium dedit,
ut eò tutò perveniret. neq; verò id
fatis

satis habuit, sed etiam ut inviolatus
in navem ascenderet, per Chabrianam
Atheniensem curavit: de quo supra
mentionem fecimus: abstinentia
erit hoc satis testimonium. Pluri-
ma quidem proferre possemus, sed
modus adhibendus est: quoniam
uno hoc volumine vitas excellen-
tium virorum complurium conclu-
dere constituimus, quorum separa-
tim multis millib⁹ versuum complu-
res scriptores ante nos explicârunt.
Fuit & disertus, ut nemo Thebanus
ei par esset eloquentia: neque minu-
concinnus in brevitate respondendi
quàm in perpetua oratione ornatus.
Habuit obtrectatorem Menecliden
quendam, indidem Thebis, adversa-
rium in administranda Republ. sat
exercitatum in dicendo, ut Theba-
num scilicet. namque illi genti plu-
inest virium quàm ingenii. Is quò
in re militari florere Epaminondas
videbat, hortari solebat Thebanos
ut pacem bello anteferrent, ne illi
Imperatoris opera desideraretur. hi

le, fallis, inquit, verbo cives tuos,
quod hos à bello avocas. otii enim
homine servitutem concilias. Nam
paritur pax bello. Itaque qui ea diu-
ina volunt frui, bello exercitati esse
debēt. Quare si Principes Græciæ esse
vultis, castris est vobis utendum, non
balæstra. Idem ille Meneclides cū
huic objiceret, quod liberos non ha-
beret, neq; uxorem duxisset, maxime
hæc insolentiam, quod sibi Agamem-
nonis bello, gloriam videretur con-
secutus: at ille, desine, inquit, Mene-
clide de uxore mihi exprobrare. nam
nullius in ista re minus, quàm tuo,
mi consilio volo. Habebat enim Me-
neclides suspicionem adulterii. Quod
autem me Agamemnonem æmulari
putas, falleris. namque ille cum uni-
versa Græcia vix decem annis unam
cepit urbem: ego contrà ex una urbe
prostra, dieque uno, totam Græciam,
acedæmoniis fugatis, liberavi. Idem
cum in conventum venisset Arca-
dum, petens ut societatem cum The-
bæis & Argivis facerent: contrà
Calli-

Calistratus Atheniensium legatus, qui eloquentia omnes eo præstabat tempore, postularet ut potius amicitias sequerentur Atticorum, & in oratione sua multa inVectus esset in Thebanos & Argivos, in eisque hoc posuisset, animadvertere debere Arcades, quales utraque civitas cives procreasset, ex quibus de cæteris posset judicare: Argivos enim fuisse Orestem & Alcæonē, matricidas. Thebis Oedipum natum, qui cū patrem suum interfecisset, ex matre libero procreasse. Hic in respondendo Epaminondas cū de cæteris perorasset postquā ad illa duo opprobria pervenit: admirari se dixit stultitiam rhetoris Attici, qui non animadverteri innocentes illos natos. domi scelere admissō cum patria essent pulsī receptos esse ab Atheniensibus. Sed maxime ejus eloquentia eluxit Spartæ, quæ cū omnium sociorum convenissent legati, coram frequentissimo legationum conventu, sic Lacedæmoniarum tyrannidem coarguit, ut non

ius illa ratione opes eorum concus-
serit, quàm Leuctrica pugna. Tum
enim perfecit, quod pòst apparuit,
ut auxilio sociorum Lacedæmonii
privarentur. Fuisse autem patientem,
suorumq; injurias ferentem civium,
quòd se patriæ irasci nefas esse duce-
ret, hæc sunt testimonia. Cùm eum
propter invidiam cives præficere ex-
ercitui noluisissent: duxq; esset dele-
ctus belli imperitus, cujus errore eò
esset deducta res illa militum, ut o-
mnes de salute pertimescerent, quòd
locorum angustiis clausi ab hostibus
obsidebantur: desiderari cœpta est
Epaminondæ diligentia. erat enim
ibi privatus numero militis, à quo
cùm peterent opem, nullam adhibuit
memoriam contumeliæ, & exerci-
tum obsidione liberatum, domum
reduxit incolumem. Neq; verò hoc
semel fecit, sed sæpius: maximè au-
tem fuit illustre, cùm in Peloponne-
sum exercitum duxisset adversus La-
cedæmonios, haberetque collegas
duos, quorum alter erat Pelopidas,
vir

vir fortis ac strenuus. hîc cûm criminibus adversariorum omnes in invidiam venissent, ob eamque rem imperium his esset abrogatum, atque eorum locum alii Prætores successissent: Epaminondas plebiscito non paruit, idemque ut facerent, persuasit collegis, & bellum, quod suscepérat, gessit. namque animadvertēbat, ut id fecisset, totum exercitum propter Prætorum imprudentiam, inscitiamque belli periturum. Lex erat Thebis, quæ morte multabat, si quis imperium diutius retinuisset, quàm lege præfinitum foret. hanc Epaminondas cûm reipubl. conservandæ cautam videret, ad perniciem civitatis conferre noluit, & quatuor mensibus diutius, quàm populus jussérat, gessit imperium. Postquam domum revertum est, collegæ ejus hoc crimine accusabantur, quibus ille permissit, omnem causam in se transferre, suaque opera factum contenderent, legi non obedirent. quæ defensione illis periculo liberatis, nemo Epa-

pondam responsurum putabat, quod
quid diceret, non haberet. At ille in
iudicium venit: nihil eorum nega-
vit, quæ adversarii crimini dabant,
omniaq; quæ collegæ dixerant, con-
fessus est, neque recusavit, quò minus
legis poenam subiret; sed unum ab
his petivit, ut in periculo suo conscri-
berent: EPAMINONDAS A THEBA-
NIS MORTE MULTATUS EST, QUOD
EOS COEGIT APUD LEUCTRA SUPE-
RARE LACEDÆMONIOS, QUOS AN-
TE SE IMPERATOREM NEMO BOE-
OTIORUM AUSUS FUIT ASPICERE,
IN ACIE QUOQUE UNO PRÆLIO
NON SOLUM THEBAS AB INTERI-
U RETRAXIT, SED ETIAM UNI-
VERSAM GRÆCIAM IN LIBERTA-
TEM VINDICAVIT, EOQUE RESU-
RORUMQ; PERDUXIT, UT THEBA-
I SPARTAM OPPUGNARENT, LA-
CÆDÆMONII SATIS HABERENT,
SI SALVI ESSE POSSENT. NEQUE
PRIUS BELLARE DESTITIT, QUAM
ESSENA CONSTITUTA URBEM
MURUM OBSIDIONE CLAUSIT.

Hæc

Hæc cùm dixisset, risus omnium cùm hilaritate coortus est : neque quisquā iudex ausus est ferre suffragium. Sic à iudicio capitis maxima discessit gloria. Hic extremo tempore Imperator apud Mantineam, cùm acie instructa audacius instaret hostibus, cognitus à Lacedæmoniis, quòd in eius unius perniciem, patriæ sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt, neque prius abscesserunt, quàm magna cæde facta, multisque occisis, ipsum Epaminondam pugnantem, sparo e minus percussum concidere viderunt. Hujus causa aliquantulum retardati sunt Bœotii : neque tamen prius pugna excesserunt, quàm repugnantes profligarunt. At Epaminondas cùm animadverteret mortiferum se vulnus accepisse, simulque si ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, extraxisset, animam statim amissurum : usque eò retinuit. quoad renunciatum est, vicisse Bœotios. Id postquàm audivit, satis inquit, vixi invictus enim morior.

rum ferro extracto confestim exanimatus est. Hic uxorem nunquam duxit, in quo cum reprehenderetur à Pelopida, qui filium habebat infanem; maleq; eum in eo patriæ consulere diceret, quòd liberos non relinqueret: vide, inquit, ne tu pejus consulas, qui talem ex te natum relicturus sis. neque verò stirps mihi potest deesse. namq; ex me natam relinquo pugnam Leuctricam, quæ non modo mihi superstes, sed etiam immortalis sit necesse est. Quo tempore, duce Pelopida, exsules Thebas occupârunt, & præsidium Lacedæmoniorum ex arce expulerunt, Epaminondas, quam diu facta est cædes civium, domi se retinuit, quod neque malos defendere volebat, neque impugnare, ne manus suorum sanguine cruentaret. namque omnem civilem victoriam, funestam putabat. Idemq; postquam ad Cadmiam pugnare cum Lacedæmoniis cœpit, in primis stetit. Hujus de virtutibus, vitaq, satis erit dictum, si hoc unum adjunxero, quod
nemo

nemo eat inficias, Thebas & ante
Epaminondam natum, & post ejus
dem interitum, perpetuò alieno pa-
ruisse imperio, cum eo, quàm diu ille
præfuerit Reipub. caput fuisse totius
Græciæ: ex quo intelligi potest u-
num hominem pluris, quam civita-
tem fuisse.

PELOPIDAS.

PELOPIDAS Thebanus magis hi-
storiis, quàm vulgo, notus: cujus
de virtutibus dubito, quemadmodum
exponam, quòd vereor, ne, si res ex-
plicare incipiam, nō vitam ejus enar-
rare, sed historiam videar scribere: si
tantummodo summas attigero, ne ru-
dibus literarum Græcarum minus lu-
cidè appareat, quantus fuerit ille vir.
Itaque utrique rei occurrā, quan-
tum potero, & medebor cūm satieta-
ti, tum ignorantiaē lectorum. Phœbi-
das Lacedæmonius, cūm exercitum
Olynthum duceret, iterque per The-
bas faceret, arcem oppidi, quæ Cad-
mæa nominatur, occupavit, impulsu

per paucorum Thebanorum, qui ad-
versariæ factioni, quo facilius resiste-
rent, Laconum rebus studebant: idq;
quo privato, non publico fecit con-
silio. quo facto eum Lacedæmonii
ab exercitu removerunt, pecuniaque
multarunt; neque eo magis arcem
Thebanis reddiderunt, quod susceptis
inimicitiiis satius ducebant eos obse-
deri, quàm liberari. Nam post Pelo-
ponnesium bellum Athenasque devi-
ctas, cum Thebanis sibi rem esse exi-
stimabant; & eos esse solos, qui ad-
versus resistere auderent. Hac mente
amicis suis summas potestates dede-
rant, alterius factionis Principes par-
tim interfecerāt, alios in exilium eje-
cerant, in quibus Pelopidas hic, de
quo scribere exorsi sumus, pulsus pa-
tria carebat. Hi omnes ferè Athenas se
contulerant, non ut sequerentur ociū,
sed ut quemcunq; ex proximo locum
Fors obtulisset, eo patriam recupera-
re niterentur. Itaq; cum tempus est
visum rei gerendæ, communiter cum
his, qui Thebis idem sentiebant, diem
dele-

delegerunt ad inimicos opprimen-
dos, civitatemque liberandam cum
quo maximi magistratus simul con-
sueverant epulari. Magnæ sæpè res,
non ita magnis copiis sunt gestæ; sed
profectò nunquam ab tam tenui ini-
tío tantæ opes sunt profligatæ. nam
duodecim adolescentuli coierunt ex
iis, qui exilio erant multati, cum
omninò non essent amplius centum,
qui tanto se offerrent periculo. qua
paucitate percussa est Lacedæmonio-
rum potentia. Hi enim non magis
adversariorum factioni, quàm Spar-
tanis eo tempore bellum intule-
runt: qui principes erant totius Græ-
ciæ. quorum imperiosa majestas, ne-
que ita multa post Leuctricam pu-
gnam ab hoc initio percussa cecidit.
Illi igitur duodecim, quorum erat
dux Pelopidas, cum Athenis interdiu
exissent, ut vesperscente cœlo The-
bas possent pervenire, cum canibus
venaticis exierunt, retia ferentes, ve-
stitu agresti, quo minore suspicione
facerent iter. qui cum tempore ipso,
quo

quo studuerant, pervenissent, domum
Charonis deverterunt, à quo & tem-
pus & dies erat datus. Hoc loco li-
bet interponere, etsi se iunctum à re
proposita est. NIMIA FIDUCIA
QUANTÆ CALAMITATI SOLEAT
ESSE. Nam magistratum Theba-
norum statim ad aures pervenit exules
in urbem devenisse. Id illi vino epu-
isq̃ue dediti, usque eò despexerunt,
ut ne quærere quidem de tanta rela-
borarint. accessit etiam, quod magis
aperiret eorum dementiam. allata est
enim epistola Athenis ab Archia hie-
rophante Archiæ, qui tum maximum
magistratum Thebis obtinebat: in
qua omnia de profectione exulum
scripta erant: quæ cum jam accuban-
ti in convivio esset data, sicut erat
signata in pulvinum subjiciens, in-
crastinum, inquit, differo res severas.
At illi omnes, cum jam nox processis-
set, vinolenti ab exulibus duce Pe-
ropida sunt interfecti. Quibus rebus
confectis, vulgo ad arma libertatem-
que vocato, non solum qui in urbe
erant,

erant, sed etiam undique ex agris concurrerunt, præsidium Lacedæmoniorum ex arce pepulerunt, patriam obsidione liberârunt. auctores Cadmeæ occupandæ partim occiderunt, partim in exilium eiecerunt. Hoc tam turbido tempore (sicut supra docuimus) Epaminondas, quoad cum civibus dimicatum est, domi quietus fuit. Itaque liberandarum Thebatum, propria laus est Pelopidæ: cæteræ ferè omnes communes cum Epaminonda. namque Leuctrica pugna, Imperatore Epaminonda, hic fuit dux delectæ manus, quæ prima phalangam prostravit, Laconum omnibus præterea periculis affuit, sicut Spartam cum oppugnavit, alterum tenuit cornu: quoq; Messena celerius restitueretur, legatus in Persas est profectus. Deniq; hæc fuit altera persona Thebis, sed tamen secunda, ita ut proxima esset Epaminondæ. Conflictatus autem est cum adversa fortuna. nam & initio (sicut ostendimus) exul patriâ caruit: & cum Thessaliam in potestata-

testatem Thebanorum cuperet redigere, legationisq̃ue jure satis tectum se arbitraretur, quod apud omnes gentes sanctum esse consueffet, à tyranno Alexandro Pheræo simul cum Ismenia cōprehensus, in vincula coniectus est. Hunc Epaminondas recuperavit bello persequens Alexādrum. Post id factum, nūquam is animo placari potuit in eum, à quo erat violatus. Itaq; persuasit Thebanis, ut subsidio Thēssaliæ proficiscerentur tyrannosq̃ue ejus expellerent. Cujus belli summa cū ei esset data, eoq̃ue cum exercitu profectus esset, nō dubitavit, simulac conspexit hostem, configere. In quo prælio Alexandrū ut animadvertit, incensus ira equum in eū concitavit, proculq; digressus à suis, coniectu telorum confossus, cecidit. Atq; hoc secūda victoria accidit. nam jam inclinatæ erant tyrannorum copię. Quo facto omnes Thēssaliæ civitates interfectum Pelopidam coronis aureis, & statuīs æneis, liberosq; ejus, multo agro donaverunt.

AGESILAUS.

AGESILAVS Lacedæmonius, cū à cæteris scriptoribus, tum eximie à Xenophonte Socratico collaudatus est. eo enim usus est familiarissime. Hic primū de regno cum Leotychide fratris filio habuit contentionem. Mos est enim à majoribus Lacedæmoniis traditus, ut duos haberent semper Reges, nomine magis, quàm imperio, ex duabus familiis Proclis & Eurysthenis, qui Principes ex progenie Herculis Spartæ Reges fuerunt. harum ex altera in alterius familiæ locum fieri non licebat. itaque uterque suum retinebat ordinem. Primus in eo habebatur, qui maximus natus esset ex liberis ejus, qui regnans decessisset. si is virilem sexum non reliquisset, tum deligebatur, qui proximus esset propinquitate. Mortuus erat Agis Rex, frater Agesilai. filium reliquerat Leotychidem, quem ille vivus non agnorat: eundem moriens suum esse dixerat. Is de

honore regni cum Agesilao suo patrue contendit: neque id, quod peti-
vit, consecutus est: nam Lyfandro
suffragante, homine (ut ostendimus
suprà) factioso, & his temporibus po-
tente, Agesilaus antelatus est. Hic si-
mulatque imperii potitus est, persua-
sit Lacedæmoniis, ut exercitum emit-
terent in Asiam; bellumque Regi fa-
cerent, docēs satius esse in Asia, quàm
in Europa, dimicare. namque fama
exierat, Artaxerxem comparare clas-
sem, pedestresque exercitus, quos in
Græciam mitteret. Data potestate,
tanta celeritate usus est, ut prius in
Asiam cum copiis pervenerit, quàm
regii satrapæ cum scirent profectum.
Quò factum est, ut omnes Imperato-
res imparatos, imprudentesque of-
fenderet. Id ut cognovit Thissapher-
nes, qui summum imperium, tum in-
ter Præfectos habebat regiones, indu-
cias à Lacone petivit, simulans se da-
re operam, ut Lacedæmoniis cum
Rege conveniret: re autem vera ad
copias comparandas: easque impe-
travit

travit trimestres. Iuravit autem uter-
que se sine dolo inducias conservatu-
rum : in qua pactione summa fide
mansit Agesilaus : contra ea Tissaphernes nihil aliud, quàm bellū com-
paravit. Id etsi sentiebat Laco, ta-
men iusjurandum servabat, multum-
que in eo consequi se dicebat, quòd
Tissaphernes perjurio suo, & homi-
nes suis rebus abalienaret, & deos
sibi iratos redderet; se autem servata
religione confirmare exercitum, cùm
animadverteret deorum numen fa-
cere secum, hominesque sibi conci-
liari, quòd his studere consueissent,
quos conservare fidem viderent. Post-
quam induciarum præterit dies, bar-
barus non dubitans, quòd ipsius erant
plurima domicilia in Caria, & ea re-
gio his temporibus multo putabatur
locupletissima, eò potissimùm ho-
stes impetum facturos; omnes suas
copias eò contraxerat. At Agesilaus
in Phrygiam se convertit, eamque
prius depopulatus est, quàm Tissa-
phernes usquam se moveret. Magna

H

præda militibus locupletatis Ephe-
sum hyematum exercitum reduxit,
atq; ibi officinis armorum institutis,
magna industria bellam paravit : &
quo studiosius armarentur, insignius-
que ornarentur, præmia proposuit,
quibus donarentur, quorum egregia
in ea re fuisset industria. Fecit idem
in exercitationum generibus, ut, qui
cæteris præstitissent, eos magnis affi-
ceret muneribus. His igitur rebus ef-
fecit, ut & ornatissimum, & exercita-
tissimū haberet exercitum. Huic cum
tempus esset visum copias extrahere
ex hybernaculis, vidit, si quò esset
iter facturus, palàm pronunciaffet,
hostes non credituros, aliasq; regio-
nes occupaturos, nec dubitaturosa-
liud esse facturum, ac pronunciaffet.
Itaq; cùm ille Sardis se iturū dixisset,
Tissaphernes eandem Cariam defen-
dendam putavit. In quo cum eum o-
pinio fefellisset, victumq; se vidisset
consilio: serò suis præsidio profectus
est. nam cùm illo venisset, jam Agesi-
laus multis locis expugnatis magna
erat

erat præda potius. Laco autem, cùm
videret hostes equitatu superare, nun-
quam in campo sui fecit potestatem
& his locis manum conservit, quibus
plus pedestres copiae valerent. Pepuli
ergo quotiescunque congressus est
multò majores adversariorum co-
piae, & sic in Asia versatus est, ut o-
mnium opinione victor duceretur.
Hic cùm animo meditaretur profici-
sci in Persas: & ipsum Regem adoriri,
nuncius ei domo venit Ephorū jussu
bellum Athenienses & Bœotios indi-
xisse Lacedæmoniis: quare venire
non dubitaret. In hoc non minus e-
jus pietas suscipienda est, quàm virtus
bellica: qui cū victori præesset exer-
citui, maximamq; haberet fiduciam
regni Persarum potiundi, tãta mode-
stia dicto audiens fuit jussis absētium
magistratuū, ut si privatus in comitio
esset Spartæ. cujus exemplum utinam
Imperatores nostri sequi voluissent
sed illuc redeamus. Agesilaus opu-
lentissimo regno præposuit bonam
existimationem, multoq; gloriosius

uxit, si institutis patriæ paruisset, quàm si bello Asiam superasset. Hac igitur mente Hellespontum copias trajecit, tantaque usus est celeritate, ut, quod iter Xerxes anno vertente confecerat, hic transierit triginta diebus. Cùm jam haud longè abesset à Peloponneso, obsistere ei conati sunt Athenienses & Bœotii, cæteri-que eorum socii, apud Coroneam; quos omnes gravi prælio vicit. Huius victoriæ vel maxima fuit laus, quòd cùm plerique ex fuga se in templum Minervæ coniecissent, quærereturque ab eo, quid his fieri vellet, etsi aliquod vulnera acceperat eo prælio, & iratus videbatur omnibus, qui adversus arma tulerant, tamen antetulit iræ religionem, & eos vetuit violari. Neque hoc solùm in Græcia fecit, ut templa deorum sancta haberet: sed etiam apud barbaros summa religione omnia simulacra, arasque conservavit. Itaq; prædicabat, mirari se non sacrilegorum numero haberi, qui supplicibus eorum nocuissent:

sent:

parui-
isset. H
m con
elerita
verte
intad
abell
con
ce
ne
la
ten
puz
ell
per
a
te
e
sent: aut non gravioribus poenis af-
fici, qui religionem minuerent, quàm
qui fana spoliarent. Post hoc præ-
lium collatum est omne bellum circa
Corinthus: ideoque Corinthium
est appellatum. Hic cum una pugna
decem millia hostium, Agesilao du-
ce, cecidissent: eoq; facto opes ad-
versariorum debilitatæ viderentur:
tantum abfuit ab insolentia gloriæ,
ut commiseratus sit fortunam Græ-
ciæ, quòd tam multi à se victi vitio
adversariorum concidissent. namq;
illa multitudine, si sana mens esset,
Græciæ supplicium Persas dare po-
tuisse. Idem cum adversarios intra
mœnia compulisset, & ut Corinthum
oppugnaret, multi hortarentur; ne-
gavit id suæ virtuti convenire. se e-
nim eum esse dixit, qui ad officium
peccantes redire cogeret, non qui ur-
bes nobilissimas expugnaret Græciæ.
nam si, inquit, eos extinguere volue-
rimus, qui nobiscum adversus barba-
ros steterunt, nosmetipsi nos expu-
gnaverimus, illis quiescentibus. quo

facto sine negotio, cum voluerint,
nos oppriment. Interim accidit illa
calamitas apud Leuctra Lacedæmo-
niis, quo ne proficisceretur, cum à
blerisq; ad exeundum premeretur, ut
si de exitu divinaret, exire noluit.
Idem cum Epaminōdas Spartam op-
pugnaret, essetq; sine muris oppidum:
talem se Imperatorem præbuit, ut eo
tempore omnibus apparuerit, nisi ille
fuisset, Spartam futuram non fuisse.
in quo quidem discrimine celeritas e-
jus consilii salutis fuit universis. nam
cum quidam adolescentuli hostium
advētū perterriti ad Thebanos trans-
fugere vellent, & locum extra urbem
editum cepissent: Agesilaus, qui per-
niciosissimū fore videret, si animad-
versum esset, quenquam ad hostes
transfugere conari, cum suis eò venit,
atque, ut si bono animo fecissent,
laudavit consilium eorum, quòd eum
locum occupassent, & se, id quoque
fieri debere, animadvertisse. Sic a-
dolescentulos simulata laudatione
recuperavit, & adjunctis de suis co-
mitibus

mitibus, locum tutum reliquit. nam
que illi aucto numero eorum, qui ex-
pertes erant consilii, commovere se
non sunt ausi, eoque libentius, quod
latere arbitrabantur, quæ cogitarant.
Sine dubio post Leuctricam pugnam
Lacedæmonii se nunquam resece-
runt, neque pristinum imperium re-
cuperarunt: cum interim Agesilaus
non destitit, quibuscunque rebus pos-
set patriam juvare. nam cum præci-
pue Lacedæmonii indigerent pecu-
nia: ille omnibus, qui à Rege defece-
rant, præsidio fuit, à quibus magna do-
natus pecunia, patriam sublevavit.
Atque in hoc illud in primis fuit admi-
rabile, cum maxima munera ei ab Re-
gibus, & dynastis, civitatibusque con-
ferrentur, nihil unquam in domum
suam contulit, nihil de victu, nihil de
vestitu Laconum mutavit. Domo ea-
dem fuit contentus qua Euristhenes,
progenitor majorum suorum fuerat
usus: quam qui intrarat, nullum
signum libidinis, nullum luxuriæ vi-

ere poterat: Contrà, plurima patientiæ, atque abſtinentiæ. Sic enim erat inſtructa, ut nulla in re differet à cuiuſvis inopis atq; privati. Atque hic tantus vir ut naturam fauorem habuerat in tribuendis animi virtutibus, ſic maleficam naçtus eſt in corpore, exiguus, & claudus altero pede. Quæ res etiam nonnullam afferebat deformitatem: atque ignoti faciem ejus cùm intuerentur, contemnebant, qui autem virtutem noverant, non poterant admirari ſatis. Quod ei uſu venit, cùm annorum octoginta ſubſidio Thaco in Ægyptum iviſſet, & inacta cum ſuis accubuiſſet, ſine ullo tecto: ſtratumque haberet tale, ut terra tecta eſſet ſtramentis: neque huc amplius, quàm pellis eſſet injecta, eodemque comites omnes accubuiſſent, veſtitu humili, atque obſoleto, ut eorum ornatuſ non modò in his Regem neminem ſignificaret, ſed hominis non beatiſſimi ſuſpicionem præberet. Hujus de adventu fama cùm ad regiones eſſet perla-

perlata, celeriter munera eò cuiusque generis sunt allata. Hisquærentibus Agésilauum, vix fides facta est, unum esse ex iis, qui tum accubabant, Qui cum Regis verbis, quæ attulerant, dedissent, ille præter vitulina, & huiusmodi genera opsonii, quæ præsens tempus desiderabat, nihil accepit. unguenta, coronas secundamq; mensam servis dispertiit, cæteraquæ referri iussit. Quo facto eum barbari magis etiam contempserunt, quòd eum ignorantia bonarum rerum illa potissimum sumpsisse arbitrabantur. Hic cum ex Ægypto reverteretur, donatus à Rege Nectanabe ducentis viginti talentis, quæ ille muneri populo suo daret: venissetq; in portum, qui Menelai vocatur, jacens inter Cyrenas & Ægyptum, in morbum implicitus decessit. ibi eum amici, quò Spartam faciliùs perferri possent, quòd mel non habebant, cera circumfunderunt; atq; ita domum retulerunt.

EUMENES.

EV M E N E S Cardianus. Hujus si
virtuti par data esset fortuna, non
ille quidem major fuisset, sed multo
illustrior, atque etiam honoratior;
quod magnos homines virtute me-
tiuntur, non fortuna, prudentes. Nam
cùm ætas ejus incidisset in ea tempo-
ra, quibus Macedones flourerent, mul-
tum ei detraxit viventi, quòd alienæ
erat civitatis: neq; aliud huic defuit,
quàm generosa stirps. tametsi enim
ille domestico summo genere erat,
tamen Macedones eum sibi aliquan-
do anteponi indignè ferebant: neq;
tamen non patiebantur. vincebat e-
nim omnes cura, vigilantia, patien-
tia, calliditate, & celeritate ingenii.
Hic peradolescens ad amicitiam
accessit Philippi, Amyntæ filii, bre-
vique tempore in intimam pervenit
familiaritatem. Fulgebat enim jam
in adolescentulo indoles virtutis.
Itaque eum habuit ad manum scribæ
loco; quòd multo apud Grajos ho-

norificentius est, quàm apud Romanos. nam apud nos revera, sicut sunt mercenarii scribæ existimantur: apud illos è contrario, nemo ad id officium admittitur, nisi honesto loco, & fide, & industria cognita, quod necesse est omnium consiliorum eum esse participem. Hunc locum tenuit amicitia apud Philippum annos septem. illo interfecto, eodem gradu fuit apud Alexandrū annos tredecim. Novissimo tempore præfuit etiam alteri equitum alæ, quæ hetærice appellabatur. Vtrique autem consilio semper affuit, & omnium rerum habitus est particeps. Alexandro Babylone mortuo, cum regna singulis familiaribus dispartirētur, & summa rerum tradita esset tuēda eidem, cui Alexander moriens annulum suum dederat Perdiccæ; ex quo omnes conjecerant, eum regnum ei commendasse, quoad liberi ejus in suam tutelam pervenissent: aberant enim Craterus, & Antipater, qui antecedere hunc videbantur: mortuus erat Hephæstio, quē vi-

rum Alexander, quod facile intelli-
gi posset, plurimi fecerat: Hoc tem-
pore data est Eumeni Cappadocia, si-
ve potius dicta. nam tum in hostium
erat potestate. Hunc sibi Perdiccas
adjunxerat magno studio, quòd in
homine fidem, & industriam magnā
videbat, non dubitans, si eum pelle-
xisset, magno usui fore sibi in his re-
bus, quas apparabat. Cogitabat e-
nim, quod ferè omnes in magnis im-
periis concupiscunt, omnium partes
corripere, atque complecti. Neque
verò hoc solus fecit, sed cæteri quo-
que omnes, qui Alexandri fuerant a-
mici. Primus Leonnatus Macedo-
niam præoccupare destinaverat. Is
multis magnisque pollicitationibus
persuadere Eumeni studuit, ut Per-
diccam desereret, ac secum faceret
societatem. Cùm eum perducere non
posset, interficere conatus est: & fe-
cisset, nisi ille clàm noctu ex præsi-
diis ejus effugisset, interim conflata
sunt illa bella, quæ ad internecionem
post Alexandri mortem gesta sunt,
omnes-

omnesque concurrerunt ad Perdiccam opprimendum. quem etsi infirmum videbat, quod unus omnibus resistere cogebatur, tamen amicum non deseruit, neque salutis, quam fidei fuit cupidior. Præfecerat eum Perdiccas ei parti Asiæ, quæ inter Taurum montem jacet, atque Hellespontum: & illum unum opposuerat Europæis adversariis. Ipse Ægyptum oppugnatum adversus Ptolomæum erat profectus. Eumenes cum neque magnas copias, neque firmas haberet, quod inexercitatae, & non multo ante erant contractae; adventare autem dicerentur, Hellespontumque transcurrisse Antipater & Craterus magno cum exercitu Macedonum, viri cum claritate, tum usu belli præstantes: Macedones verò milites ea tunc erant fama, qua nunc Romani feruntur: etenim semper habiti sunt fortissimi, qui summam Imperii potirentur. Eumenes igitur intelli-

gebat, si copiarum suarum cognoscerent
adversus quos ducerentur, non mo-
dò non ituras, sed simul cum nun-
cio dilapsuras. Itaque hoc ejus fuit
prudentissimum consilium, ut de-
viis itineribus milites duceret, in
quibus vera audire non possent: &
his persuaderet, se contra quosdam
barbaros proficisci. Itaque tenuit
hoc propositum, & prius in aciem
exercitum eduxit, præliumque com-
misit, quam milites sui scirent, cum
quibus arma conferrent. Effecit e-
tiam illud locorum præoccupatio-
ne, ut equitatu potius dimicaret,
quò plus valebat, quam peditatu,
quo erat deterior. Quorum acer-
rimo concursu cum magnam par-
tem diei esset pugnatum, cadit Cra-
terus dux, & Neoptolemus, qui se-
cundum locum imperii tenebat.
cum hoc concurrat ipse Eumenes,
qui cum inter se complexi, in ter-
ram ex equis decidissent, ut facile
intelligi posset inimica mente con-
ten-

tendisse, animoque magis etiam
pugnasse, quam corpore: non prius
distracti sunt, quam alterum animam
reliquerit. Ab hoc aliquot plagis
Eumenes vulneratur, neque eo ma-
gis ex prælio excessit, sed acrius ho-
stibus institit. Hic equitibus pro-
fligatis, interfecto duce Cratero,
multis præterea, & maximè nobi-
libus captis, pedestris exercitus,
quod in ea loca erat deductus, ut in-
vito Eumene elabi non posset, pa-
cem ab eo petiit, quam cum impe-
trasset, in fide non mansit, & se, si-
mul ac potuit, ad Antipatrum rece-
pit. Eumenes Craterum ex acie se-
mivivum elatum recreare studuit.
cum id non posset, pro hominis di-
gnitate, proque pristina amicitia
(namque illo usus erat Alexandro
vivo familiariter) amplo funere ex-
tulit, ossaque in Macedoniam uxo-
ri ejus, ac liberis remisit. Hæc dum
apud Hellespontum geruntur, Per-
diccas apud flumen Nilum interfi-

itur à Seleuco & Antigono : re-
umque summa ad Antipatrum de-
ertur. Hic, qui deseruerant, exer-
ito suffragium ferente, capitis ab-
entes damnantur, in his Eumenes.
Hac ille perculsus plaga non succu-
buit, neque eo secius bellum admi-
nistravit, sed exiles res animi ma-
gnitudinem, etsi non frangebant,
tamen imminuebant. Hunc perse-
quens Antigonus, cum omni gene-
re copiarum abundaret, sæpè in
itineribus vexabatur : neque un-
quam ad manum accedere licebat,
nisi his locis, quibus pauci possent
multis resistere. Sed extremo tem-
pore cum consilio capi non posset,
multitudine circumventus est. hinc
tamen multis suis amissis, se expedi-
vit, & in castellum Phrygiæ, quod
Nora appellatur, confugit. In quo
cum circumfunderetur, & vereretur.
ne uno loco manens, equos milita-
res perderet, quod spatium non ef-
set agitando : callidum fuit ejus in-

ventum, quemadmodum stans iumentum calefieri, exerceique posset, quo libentius & cibo uteretur, & à corporis motu non removeretur. Substringebat caput loro altiusquam ut prioribus pedibus planam terram posset attingere. deinde polverberibus cogebat exsultare, & calces remittere. qui motus non minus sudorem excutiebat, quam si in spacio decurreret. Quo factum est quod omnibus mirabile est visum, ut jumenta æquè nitida ex castello educeret, cum complures menses in obsidione fuisset, ac si in campis & planis ea locis habuisset. Quotiescunque voluit & apparatus, & munitiones Antigoni alias incendit, alias disjecit. Tenuit autem se uno loco, quamdiu fuit hyems quòd castrum subsidia habere non poterat, ver appropinquabat: simulata deditio, dum de conditionibus tractat, præfectis Antigoni imposuit: seque ac suos omnes extra-

it incolumes. Ad hunc Olympias mater quæ fuerat Alexandri, cum teras & nuncios misisset in Asiam consultum, utrum repetitum Macedoniam veniret, (nam tum in Epiro habitabat) & eas res occuparet, an in Epiro maneret: huic ille primum suavit, ne se moveret, & expectaret, quò ad Alexandri filius regnum adipisceretur. sin aliqua cupiditate raperetur in Macedoniam, omnium injuriarum oblivisceretur, & in neminem acerbior uteretur imperio. Horum nihil ea fecit. nam & in Macedoniam profecta est, & ibi crudelissimè se gessit. Petiit autem ab Eumene absente, ne pateretur, Philippo domus, & familiæ inimicissimos regnare, amicissimos interire, ferretq; opem liberis Alexāndri. quam veniam si sibi daret, quàm primum exercitus pararet quos sibi subsidio adduceret. id quod facilius faceret, se omnibus præfectis qui in officio manebant, misisse literas, ut ei parent,

rent, ejusque consiliis uterentur. His
verbis Eumenes permotus satius du-
xit, si ita tulisset Fortuna, perire be-
nemeritis referentem gratiam, quàm
ingratum vivere. Itaque copias con-
traxit, bellum adversus Antigonum
comparavit. quòd unà erant Ma-
cedones complures nobiles, in his
Peucestes, qui corporis custos fue-
rat Alexandri, tum autem obtine-
bat Persidem: & Teutamus, cujus
sub Imperio phalanx erat Macedo-
num: invidiam verens, (quam ta-
men effugere non potuit) si potius
ipse alienigena summi imperii po-
tiretur, quàm alii Macedonum,
quorum ibi erat multitudo: in prin-
cipiis nomine Alexandri statuit ta-
bernaculum, in eoque sellam au-
ream cum sceptro ac diademate ius-
sit poni, eoque omnes quotidie
convenire, ut ibi de summis rebus
consilia caperentur, credens mino-
re se invidia fore, si specie imperii,
nominisque simulatione Alexandri

bellum videretur administrare. quod
& fecit. nam cum non ad Eumenis
principia, sed ad regia convenire-
tur, atque ibi de rebus deliberare-
tur, quodammodo latebat, cum
tamen per eum unum gererentur o-
mnia. Hic in Parætacis cum Anti-
gono confligit, non acie instructa,
sed in itinere, eumque malè acce-
ptum in Mediam hiematum coegit
redire. ipse in finitima regione Per-
sidis hiematum copias divisit, non
ut voluit, sed militum ut cogebat
voluntas. namque illa phalanx Ale-
xandri Magni, quæ Asiam peragra-
rat, deviceratque Perses, invetera-
ta cum gloria, tum etiam licentia
non parere se ducibus, sed impera-
re postulabat; ut nunc veterani fa-
ciunt. Itaque periculum est, ne fa-
ciant, quod ille fecerunt sua intem-
perantia, nimiaque licentia, ut o-
mnia perdant, neque minus eos cum
quibus steterint; quam adversus
quos fecerint. quod si quis illorum
vete-

veteranorum legat facta, paria horum cognoscat : neque rem ullam nisi tempus, interesse iudicet. sed ad illos revertar. Hiberna sumpserant non ad usum belli, sed ad ipsorum luxuriam : longeque inter se discescerant. Hoc Antigonus cum comperisset, intelligeretque se parem non esse paratis adversariis, statuit aliquid sibi consilii novi esse capiendum. Duæ erant viæ, qua ex Medis, ubi ille hiemabat, ad adversariorum hibernacula posset perveniri. quarum brevior per loca desertata, quæ nemo incolebat propter aquæ inopiam : cæterum dierum erat ferè decem. illa autem, quâ omnes commeabant, altero tanto longiorem habebat anfractum, sed erat copiosa, omniumque rerum abundans. hac si proficisceretur, intelligebat prius adversarios rescituros de suo adventu, quàm ille tertiam partem confecisset itineris. sin per loca sola contenderet, sperabat

te imprudentem hostem oppressu-
rum. Ad hanc rem conficiendam
imperavit quàm plurimos utres, at-
que etiam culeos comparari: post
hæc pabulum: prætereacibaria cocta
decem dierum: utque quàm mini-
mè fieret ignis in castris, iterque
quod habebat omnes celat. Sic pa-
ratus, qua constituerat, proficisci-
tur. Dimidium ferè spatium confe-
cerat, cùm ex fumo castrorum ejus
suspitio allata est ad Eumenem, ho-
stem appropinquare conveniunt du-
ces. quæritur quid opus sit facto.
intelligebant omnes tam celeriter
copias ipsorum contrahi non posse,
quàm Antigonus affuturus videba-
tur. Hic omnibus titubantibus, &
de rebus summis desperantibus, Eu-
menes ait, si celeritatem velint ad-
hibere, & imperata facere, quod an-
te non fecerint, se rem expeditu-
rum. nam quod diebus quinque ho-
stis transisse posset, se effecturum, ut
non minus totidem dierum spacio
retar-

retardaretur : quare circumirent, suasque quisque copias contraheret. ad Antigoni autem refrenandum impetum tale capit consilium. Certos mittit homines ad infimos montes, qui obvii erant itineri adversariorum, hisque præcepit, ut prima nocte quam latissimè possint, ignes faciant quàm maximos : atque hos secunda vigilia minuant, tertia perexiguos reddant, ut assimulata castrorum consuetudine suspicionem injiciant hostibus, in his locis esse castra, ac de eorum adventu esse prænunciatum : idemque postera nocte faciant. quibus imperatum erat, diligenter præceptum curant. Antigonus tenebris obortis, ignes conspicatur : credit de suo adventu esse auditum, & adversarios illuc suas contraxisse copias. mutat consilium, & quoniam imprudentes adoriri non posset, flectit iter suum, & illum anfractum longiorem copiosæ viæ capit, ibique diem unum ope-

itur ad lassitudinem sedandam mi-
itum, ac reficienda jumenta, quo
ntegriore exercitu decerneret. Hic
Eumenes callidum Imperatorem vi-
cit consilio, celeritatemque impe-
divit ejus, neque tamen multum
profecit. nam invidia ducum, cum
quibus erat, perfidiaque militum
Macedonum veteranorum. cum su-
perior prælio discessisset, Antigono
est deditus, cum exercitus ei ter antè
separatis temporibus jurasset, se
eum defensurum, nec unquam de-
serturum. Sed tanta fuit nonnullo-
rum virtutis obtrectatio, ut fidem
amittere mallent, quam eum non
prodere. Atque hunc Antigonus,
cum ei fuisset infestissimus, conser-
vasset, si per suos esset licitum, quòd
ab nullo se plus adjuvari posse intel-
ligebat in his rebus, quas impende-
re jam apparebat omnibus. Immi-
nebant enim Seleucus, Lyfimachus,
Ptolomæus, opibus jam valentes:
cum quibus ei de summis rebus erat
dimi-

diminucandum, sed non passi sunt illi
qui circa erant, quod videbant, Eume-
mene recepto, omnes præ illo parvi
futuros. Ipse autem Antigonus adeo
erat incensus, ut, nisi magna spe ma-
ximarum rerum, leniri non posset.
Itaque cum eum in custodiam de-
disset, præfectus custodum quæsis-
set, quemadmodum servari vellet
ut acerrimum, inquit, leonem, aut
ferocissimum elephantum, nondum
enim statuerat, conservaret eum,
nec ne. Veniebat autem ad Eume-
nem utrumque genus hominum, &
qui propter odium fructum oculis
ex ejus casu capere vellent, & qui
propter veterem amicitiam collo-
qui, consolarique cuperent. multi
etiam qui ejus formam cognoscere
studebant, qualis esset, quem tam-
diu, tamque valde timuissent, ejus
in perniciæ positam spem habuissent
victoriæ. At Eumenes, cum diutius
in vinculis esset, ait Onomarcho,
penes quem summa imperii erat cu-

codiæ, seminari, quare jam tertium
liem sic teneretur. nō enim hoc con-
venire Antigoni prudentiæ, ut sic se
interetur victo. quin aut interfici, aut
missum fieri juberet. Hic cū fe-
rocius Onomarcho loqui videretur,
quid? tu, inquit, animo si isto, eras,
cur non prælio cecidisti potius, quā
in potestatem inimici venires? Huic
Eumenes, utinam quidem istud eve-
nisset, inquit: sed eo non accidit,
quod nunquam cum fortiore sum
congressus. non enim cum quo-
quam arma contuli, quin is mihi
succubuerit. non enim virtute ho-
stium, sed amicorum perfidia, deci-
di. Neque id falsum. nam & digni-
tate fuit honesta, & viribus ad labo-
rem ferendum firmis, neque tam
magno corpore, quā figura venu-
sta. De hoc Antigonus cū solus
constituere non auderet, ad consi-
lium retulit. Hic cum plerique o-
mnes primò perturbati admiraren-
tur, non jam de eo sumptum esse
suppli-

supplicium, à quo tot annos adeo
essent malè habiti, ut sæpè ad de-
sperationem forent adducti: quique
maximos duces interfecisset, deni-
que in quo uno esset tantum, ut, quo-
ad ille viveret, ipsi securi esse non pos-
sent: interfecto nihil habituri ne-
gocii essent: postremò si illi redde-
ret salutem, quærebant, quibus ami-
cis esset usus. sese enim cum Eu-
mene apud eum non futuros. Hic
cognita consilii voluntate, tamen
usque ad septimum diem deliberan-
di sibi spatium reliquit. tum autem
cùm vereretur, ne qua seditio exer-
citus oriretur, vetuit ad eum quem-
quam admitti, & quotidianum vi-
ctum amoveri iussit. nam negabat
se ei vim allaturum, qui aliquando
fuiisset amicus. Hic tamen non am-
plius, quàm triduum, fame fatigatus,
cùm castra moverentur, insciente
Antigono jugulatus est à custodi-
bus. Sic Eumenes annorum quin-
que & quadraginta, cùm ab anno
viceſi-

icesimo (ut suprà ostendimus) sexagesimum annos Philippo apparuisset, & tredecim apud Alexandrum eundem locum obtinuisset, in his uni equitum alæ præfuisse, post autem Alexandri Magni mortem, Imperator exercitus duxisset, summosque duces partim repulisset, partim interfecisset; captus non Antigoni virtute, sed Macedonum perjurio, talem habuit exitum vitæ. De quo quanta fuerit omnium opinio eorum, qui post Alexandrum Magnum Reges sunt appellati, ex hoc facillimè potest judicari: quòd nemo Eumene vivo Rex appellatus est, sed præfectus. iidem post huius occisum, statim regium ornatum, nomenque sumpserunt: neque, quod initio prædicarant, se Alexandri liberis regnum servare, id præstare voluerunt, & uno pro pugnatore sublato, quid sentirent, aperuerunt. Hujus sceleris Principes fuerunt Antigonus, Ptolomæus, Seleucus, Lysimachus.

Simachus, Cassander. Antigonus autem Eumenem mortuum, propinquis ejus sepeliendum tradidit. qui eum militari, honestoque funere, comitante toto exercitu, humaverunt, ossaque ejus in Cappadociam ad matrem, atq; uxorem liberosq; ejus deportanda curârunt.

PHOCIO.

PHOCIO Atheniensis etsi sæpè exercitibus præfuit, summosque magistratus cepit, tamen multò ejus notior integritas est vitæ, quam rei militaris labor. Itaq; hujus memoria est nulla, illius autem magna fama: ex quo cognomine Bonus est appellatus. Fuit enim perpetuò pauper, cùm divitissimus esse posset, propter frequentes delatos honores, potestatesque summas, quæ ei à populo mandabantur. Hic cùm à Rege Philippo munera magnæ pecuniæ repudiaret, legati que hortarentur accipere, simulque admonerent, si ipse

his

his facile careret, liberis tamen suis prospiceret, quibus difficile esset in summa paupertate tantam paternam tueri gloriam; Hic ille, si mei similes erunt, idem hic, inquit, agellus illos alet, qui me ad hanc dignitatem perduxit: sin dissimiles sunt futuri: nolo meis impensis illorum ali, augeriq; luxuriam. Eidem cum propè ad annum octogesimum prospera permanisset fortuna, extremis temporibus magnum in odium pervenit suorum civium. Primò cum Demade de urbe tradenda Antipatro, consenserat: ejusque consilio Demosthenes cum cæteris, qui bene de Republ. mereri existimabantur, plebiscito in exilium erant expulsi. Neque in eo solùm offenderat, quod patriæ malè consuluerat, sed etiam quod amicitiae fidem non præstiterat. namque auctus, adjutusque à Demosthene, eum, quem tenebat, ascenderat gradum, cum adversus Charctem eum subornaret: ab eodem

dem in judiciis, cum capitis causam diceret, defensus, aliquoties liberatus discesserat, hunc non solum in periculis non defendit, sed etiam prodidit. Concidit autem maxime uno crimine, quia cum apud eum summum esset imperium populi, & Nicanorem Cassandri præfectum insidiari Piræo Atheniensium à Dercyllo moneretur: idemque postulare, ut provideret, ne communitibus civitas privaretur: hinc, audiente populo, Phocio negavit esse periculum sequæ ejus rei obsidem fore pollicitus est. neque ita multo post Nicanor Piræeo est potius. ad quem recuperandum cum populus armatus concurrisset: ille non modò neminem ad arma vocavit, sed ne armatis quidem præesse voluit. si ne quo Athenæ omnino esse non possunt. Erant eo tempore Athenis duæ factiones: quarum una populi causam agebat, altera optimatum. in hac erat Phocio & Demetrius Phale-

Phalereus. harum utraque Macedonum patrociniis nitebatur. nam populares Polyperchonti favebant optimates cum Cassandro sentiebant. Interim à Polyperchonte Cassander Macedonia pulsus est: quo facto populus superior factus, statim duces adversariæ factionis capitis damnatos patria pepulit: in his Phocionem & Demetrium Phalereum: de quæ ea re legatos ad Polyperchontem misit, qui ab eo peterent, ut sua decreta confirmaret. huc eodem profectus est & Phocio, quò ut venit, causam apud Philippum Regem verbo, re ipsa quidem apud Polyperchontem jussus est dicere. namque is tum Regis rebus præerat. Hic cum ab Agnonide accusatus esset, quòd Pyræum Nicanori prodidisset: ex consilii sententia in custodiam conjectus, Athenas deductus est, ut ibi de eo legibus fieret iudicium. Huc ubi perventum est, cum propter ætatem pedibus jam non vale-

valeret, vehiculoq; portaretur: magni concursus sunt facti: cum alii reminiscentes veteris famæ, ætatis mitererentur: plurimi verò ira exacerentur, propter proditionis suspicionem Piræei: maximeque, quod adversus populi commoda in senectute steterat. Qua de re ne perorandi quidem ei data est facultas, & dicendi causam. Inde iudicio legitimis quibusdam confectis damnatus, traditus est undecim viris, quibus ad supplicium, more Atheniensium publicè damnati tradi solent. Hic cum ad mortem duceretur, obvius ei fuit Emphyletus, quo familiariter fuerat usus. Is cum lachrymans dixisset, ô quàm indigna perpeteris Phocio: huic ille; at non inopinata, inquit. hunc enim exitum pleriq; clari viri habuerunt Athenienses. In hoc tantùm fuit odium multitudinis, ut nemo ausus sit eum liber sepelire. Itaq; à servis sepultus est.

TIMO-

TIMOLEON.

TIMOLEON Corinthius, sine dubio magnus omnium iudicio hic vir exstitit. namque huic uni contigit, quod nescio an ulli, ut patriam, in qua erat natus, oppressam à tyranno liberaret, & à Syracusis, quibus auxilio erat missus, inveteratam servitutem depelleret: totamque Siciliam multos annos bello vexatam, à barbarisque oppressam, suo adventu in pristinum restitueret. Sed in his rebus non simplici fortuna conflictatus est, & id quod difficilius putatur, multò sapientius tulit secundam, quàm adversam fortunam. Nam cum frater ejus Timophanes, dux à Corinthiis electus, tyrannidem per milites mercenarios occupasset, particepsque regni posset esse: tantum abfuit à societate sceleris, ut antetulerit suorum civium libertatem fratris saluti: & patriæ legibus obtemperare satius

ius duxerit, quàm imperare patriæ. Hac mente per haruspicem, communemque affinem, cui soror ex eisdem parentibus nata, nupta erat, fratrem tyrannum interficiendum curavit. Ipse non modò manus non attulit, sed ne aspicere quidem fraternum sanguinem voluit. nam dum res conficeretur, procul in præsidio fuit, ne quis satelles posset succurrere. Hoc præclarissimum ejus facinus non pari modo probatum est ab omnibus. nonnulli enim læsam ab eo pietatem putabant, & invidia laudem virtutis obterebant. Mater verò post id factum neque domum ad se filium admisit, neque aspexit, quin cum fratricidam, impiumque detestans compellaret. Quibus verbis adeò ille est commotus, ut nonnunquam vitæ finem facere voluerit, atque ex ingratorum hominum conspectu morte decedere. Interim Dione Syracusis interfecto, Dionysius rursus Syracusarum potius est:

cujus

state

GLHJIOJG

cujus adversarii opem à Corinthiis petiverunt: ducemque, quo in bello uterentur, postularunt. Huc Timoleon missus incredibili felicitate Dionysium tota Sicilia depulit: cum interficere posset, noluit: tuncque ut Corinthum perveniret, effecit, quod utrorumque Dionysiorum opibus Corinthii sæpè adjuti fuerant, cujus benignitatis memoriam volebat exstare: & quod eam præclaram victoriam ducebat, in qua plus esset clementiæ, quàm crudelitatis: postremo ut non solum auribus acciperetur, sed etiam oculis cerneretur: quem, & ex quanto regno ad quam fortunam detrussisset. Post Dionysii decessum cum Iceta bellavit, qui adversatus fuerat Dionysio, quem non odio tyrannidis dissensisse, sed cupiditate, indicio fuit, quòd ipse expulso Dionysio imperium dimittere noluit. Hoc superato Timoleon maximas copias Karthaginensium apud Crimæsum

messum flumen fugavit, ac satis habere coëgit, si liceret Africam obtinere, qui jam complures annos possessionem Siciliæ tenebant. Cepit etiam Mamercum, Italicum ducem, hominem bellicosum, & potentem, qui tyrannos adjutum in Siciliam venerat. Quibus rebus confectis cum propter diuturnitatem belli non solum regiones, sed etiam urbes desertas videret, conquissivit, primum, quos potuit Siculos: deinde Corintho arcessivit colonos, quod ab his initio Syracusæ erant conditæ. Civibus veteribus sua restituit, novis bello vacuefactas possessiones divisit, urbium mœnia disiecta, fanaque deleta refecit, civitatibus leges libertatemque reddidit; & maximo bello tantum ocium toti insulæ conciliavit, ut hic conditor urbium earum, non illi, qui initio deduxerant, videretur. Arcem Syracusis, quam muniverat Dionysius ad urbem obsidendam, à fundamen-

K

his disjecit : cætera tyrannidis propugnacula demolitus est , deditque operam , ut quàm minimè multave stigia servitutis manerent. Cùm tantis esset opibus , ut etiam invitis imperare posset , tantùm autem haberet amorem omnium Siculorum , & nullo recusante regnum obtineret : maluit se diligi , quàm metui. Itaque cùm primum potuit , imperium deposuit , & privatus Syracusis , quod reliquum vitæ fuit , vixit , neque verò id imperitè fecit. nam quòd cæteri Reges imperio potuerunt , hic benevolentia tenuit. Nullus honos huic defuit : neque postea Syracusis res ulla gesta est publica , de qua prius sit decretum , quàm Timoleonis sententia cognita. Nullius unquam consilium non modò antelatum , sed ne comparatum quidem est neque id magis benevolentia factum est , quàm prudentia. Hic cùm ætate jam profectus esset , sine ullo morbo lumina oculorum amisit. quam
cala-

calamitatem ita moderatè tulit, ut
neque eum querentem quisquam
audierit, neque eo minus privatis,
publicisque rebus interfuerit. venie-
bat autem in Theatrum, cùm ibi
consilium populi haberetur, pro-
pter valetudinem vectus jumentis
junctis, atque ita de vehiculo, quæ
videbantur, dicebat: neque hoc illi
quisquam tribuebat superbix. nihil
enim unquam neque insolens, ne-
que gloriosum, ex ore ejus exiit. qui
quidem, cùm suas laudes audiret
prædicari, nunquam aliud dixit, quàm
se in ea re maximas diis gratias age-
re, atque habere, quòd cùm Siciliam
recreare constituisset, tum se potis-
simum ducem esse voluissent. nihil
enim rerum humanarum sine deo-
rum numine agi putabat. Itaq; suæ
domi sacellum *Αὐτοματίας* consti-
tuerat, idque sanctissimè colebat.
Ad hanc hominis excellentem boni-
tatem mirabiles accesserunt casus.
Nam prælia maxima natali die suo

K. 2

fecit omnia : quo factum est , ut e-
iusdem natalem festum haberet uni-
versa Sicilia. Huic quidam Lame-
stius, homo petulans, & ingratus va-
dimonium cū vellet imponere,
quod cū illo se lege agere diceret
& complures concurrissent, qui pro-
cacitatem hominis manibus coër-
cere conarentur : Timoleon oravit
omnes, ne id facerent. namque id
ut Lamestio, cæterisque liceret, se
maximos labores, summaque adis-
se pericula. Hanc enim speciem li-
bertatis esse, si omnibus, quod quis-
que vellet, legibus experiri liceret.
Idem, cū quidam Lamestii simi-
lis, nomine Demænetus in concio-
ne populi, de rebus gestis ejus de-
trahere cœpisset, ac nonnulla inve-
heretur in Timoleonta : dixit, nunc
demum se voti esse damnatum. nam-
que hæc à diis immortalibus semper
precatum, ut talem libertatem resti-
tueret Syracusanis, in qua cuivis li-
ceret, de quo vellet, impunè dicere.

Hic

Hic cum diem supremum obiisset, publice à Syracusanis in gymnasio quod Timoleontium appellatur, tota celebrante Sicilia, sepultus est.

DE REGIBUS.

HI ferè fuerunt Græciæ gentis duces, qui memoria digni videantur præter Reges. namque eos attingere nolimus, quod omnium res gestæ separatim sunt relatæ, neque tamen hi admodum sunt multi. Lacedæmonius autem Agesilaus nomine, non potestate fuit Rex, sicut cæteri Spartani. Ex his verò qui dominatum Imperio tenuerunt, excellentissimi fuerunt (ut nos judicamus) Persarum Cyrus, & Darius, Hydaspis filius: quorum uterque privatus, virtute regnum est adeptus. Prior horum apud Massagetas in prælio cecidit. Darius senectute diem obiit supremum. Tres sunt præterea ejusdem generis, Xerxes, & duo Artaxerxes, Macrochir & Mnemon.

Xerxi maximè est illustre, quòd maximis post hominum memoriam exercitibus, terramariq̃ue, bellum intulit Græciæ. At Macrochir præcipuam habet laudem amplissimæ, pulcherrimæq̃ue corporis formæ: quam incredibili ornavit virtute belli. namque illo Persarum nemo fuit manu fortior. Mnemon autem iustitiæ fama floruit. nam cùm matris suæ scelere amisisset uxorem, tantum indulsit dolori, ut eum pietas vinceret. Ex his duo eodem nomine, morbo naturæ debitum reddiderunt: tertius ab Artabano præfecto ferro interfectus est. Ex Macedonum autem genere duo multo cæteros antecesserunt rerum gestarum gloria, Philippus Amyntæ filius, & Alexander Magnus, horum alter Babylone morbo consumptus est. Philippus Ægis à Pausania, cùm spectatum ludos iret, juxta theatrum occisus est. Unus Epirotes Pyrrhus, qui cum populo Rom. bellavit. is
cum

cum Argos oppidum oppugnaret in
Peloponneso, lapide ictus interiit.
Unus item Sículus Dionysius prior.
nam & manu fortis, & belli peritus
fuit, & id quod in tyranno non fa-
cile reperitur, minime libidinosus,
non luxuriosus, non avarus, nullius
rei denique cupidus, nisi singularis,
perpetuique imperii, ob eamque
rem crudelis. nam dum id studuit
munire nullius pepercit vitæ, quem
ejus insidiatorem putaret. Hic cum
virtute tyrannidem sibi peperisset,
magna retinuit felicitate, majorque
annis sexaginta natus decessit floren-
te regno. neque in tam multis an-
nis cujusquam ex sua stirpe funus vi-
dit, cum ex tribus uxoribus liberos
procreasset, multique ei nati essent
nepotes. Fuerunt præterea multi
Reges ex amicis Alexandri Magni,
qui post obitum ejus imperia cepe-
runt. In his Antigonus, & hujus fi-
lius Demetrius, Lyfimachus, Se-
leucus, Ptolemæus. Ex his Anti-

gonus cū adversus Seleucum, Lysimachumque dimicaret in prælio occisus est. Pari leto affectus est Lysimachus à Seleuco. nam societate dissoluta, bellum inter se gesserunt. At Demetrius cū filiam suam Seleuco in matrimonium dedisset, neque eo magis fida inter eos amicitia manere potuisset: captus bello, in custodia socer generi periit morbo, neque ita multò post, Seleucus à Ptolomæo Cerauno dolo interfectus est. quem ille à patre expulsus Alexandria, alienarum opum indigentem receperat. Ipse autem Ptolomæus, cū vivus filio regnum tradidisset, ab illo eodem vita privatus dicitur. De quibus quoniam satis dictum putamus, non incommodum videtur non præterire Hamilcarem & Hannibalem: quos & animi magnitudine, & calliditate, omnes in Africa natos præstitisse constat.

HAMILCAR.

HAMILCAR Hannibalis Parens, cognomine Barcas, Karthaginensis, primo Punico Bello, sed temporibus extremis, admodum adulescentulus in Sicilia præesse cepit exercitui. Cùm ante ejus adventum & mari, & terra malè res gererentur Karthaginensium, ipse ubi affuit, nunquam hosti cessit, neque locum nocendi dedit: sæpeque è contrario hostem occasione data lacessivit, semperque superior discessit. quo facto cum pœnè omnia in Sicilia Pœni amisissent, ille Erycem sic defendit, ut bellum eo loco gestum non videretur. Interim Karthaginenses classe apud insulas Ægates à C. Lutatio Consule Romanorum superati, statuerunt belli finem facere, eamque rem arbitrio permiserrunt Hamilcaris. Ille etsi flagrabat bellandi cupiditate, tamen paci serviendum putavit, quòd patriam exhaustum

haustam sumptibus, diutius calamitatem belli ferre non posse intelligebat: sed ita, ut statim mente agitare, si paulum modo res essent resectæ, bellum renovare, Romanosque armis persequi, donec aut virtute vicissent, aut victu manum dedissent. Hoc consilio pacem conciliavit: in qua tanta fuit ferocia, ut, cum Catulus negaret se bellum compositurum, nisi ille cum suis, qui Erycem tenuerant, armis relictis, Sicilia decederent: succumbente patria, ipse perituum se potius dixerit, quam cum tanto flagitio domum rediret: non enim suæ virtutis, arma à patria accepta adversus hostes, adversariis tradere. Hujus pertinaciæ cessit Catulus. At ille, ut Karthaginem venit, multò aliter, ac sperabat, rempubl. se habentem cognovit. namque diuturnitate externi mali tantum exarsit intestinum bellum, ut nunquam pari in periculo fuerit Karthago, nisi cum delata est.

est. Primò mercenarii milites, qui
adversus Romanos fuerant, descii-
verunt: quorum numerus erat vi-
ginti millium, hi totam abalienâ-
runt Africam, ipsam Karthaginem
oppugnârunt. Quibus malis adeò
sunt Pœni perterriti, ut auxilia e-
tiam à Romanis petiverint, eaque
impetrarint. Sed extremo, cùm pro-
priè jam ad desperationem perve-
nissent, Hamilcarem Imperatorem
fecerunt. Is non solum hostes à mu-
ris Karthaginis removit, cùm am-
plius centum millia facta essent ar-
matorum, sed etiam eò compulit,
ut locorum angustiis clausi, plures
fame, quàm ferro, interirent. omnia
oppida alienata, in his Vticam, at-
que Hipponem, valentissima totius
Africæ, restituit patriæ. neque eo
fuit contentus, sed etiam fines im-
perii propagavit, tota Africa tan-
tum otium reddidit, ut nullum in
ea bellum videretur multis annis
fuisse. Rebus his ex sententia pera-
ctis,

etis, fidenti animo atque infesto Romanis, quo facilius causam bellandi reperiret, effecit, ut Imperator cum exercitu Hispaniam mitteretur, eo-
que secum duxit filium Hannibalem, annorum novem. Erat præterea cum eo adolescens illustris, & formosus Hasdrubal, quem nonnulli diligere **** ab Hamilcare, loquebantur. non enim maledici tanto viro deesse poterant. quo factum est, ut à præfecto morum Hasdrubal cum eo vetaretur esse. Hic ille filiam suam in matrimonium dedit, quod moribus eorum non poterat interdici socero, gener. De hoc ideo mentionem fecimus, quod Hamilcare occiso ille exercitui præfuit, resque magnas gessit: & Princeps largitione vetustos pervertit mores Karthaginensium: ejusdemque post mortem Hannibal ab exercitu accepit imperium. At Hamilcar posteaquam mare transiit, in Hispaniamque venit, magnas res secunda gessit

gestit fortuna : maximas , bellico-
sissimasque gentes subegit : equis ,
armis , viris , pecunia , totam locu-
pletavit Africam. Hic cùm in Ita-
liam bellum inferre medicaretur ,
nono anno postquam in Hispaniam
venerat , in prælio pugnans adver-
sus Vectones occisus est. Hujus per-
petuum odium erga Romanos ma-
ximè concitasse videtur secundum
bellum Punicum. Namque Han-
nibal , filius ejus , assiduus patris ob-
testationibus eò est perductus , ut in-
terire , quàm non Romanos experi-
ri , mallet.

HANNIBAL.

HANNIBAL Hamilcaris filius
Karthaginensis. Si verum est,
quod nemo dubitat , ut populus
Romanus omnes gentes virtute su-
perarit , non est inficiandum , Han-
nibalem tanto præstitisse cæteros
Imperatores prudentia , quanto
populus Romanus antecedit forti-

tudine cunctas nationes. nam quotiescunque cum eo congressus est in Italia, semper discessit superior. quòd nisi domi civium suorum invidia debilitatus esset, Romanos videtur superare potuisse. sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem. Hic autem velut hæreditate relictum odium paternum erga Romanos sic confirmavit, ut prius animam, quàm id, deposuerit: qui quidem cum patria pulsus esset, & alienarum opum indigeret, nunquam destiterit animo bellare cum Romanis. nam ut omittam Philippum, quem absens hostem reddidit Romanis: omnium his temporibus potissimus Rex Antiochus fuit. hunc tantâ cupiditate incendit bellandi, ut usque à rubro mari armâ conatus sit inferre Italiæ. ad quem cum legati venissent Romani, qui de ejus voluntate explorarent, darentque operam consiliis clandestinis, ut Hanni-

Hannibalem in suspicionem Regi adducerent, tanquam ab ipsis corruptum, alia, atque antea, sentire: neque id frustra fecissent, idque Hannibal comperisset, seque ab interioribus consiliis segregari vidisset: tempore dato adiit Regem, ei que cum multa de fide sua, & odio in Romanos commemorasset, hoc adjunxit: pater, inquit, meus Hamilcar puerulo utpote non amplius novem annos nato, in Hispaniam Imperator proficiscens Karthagine Iovi optimo maximo hostias immolavit, quæ divina res dum conficiebatur, quæsiivit à me, vellem ne secum in castra proficisci: id cum libenter accepissem, atque ab eo petere cœpisssem, ne dubitaret ducere: tum ille, faciam, inquit, si fidem mihi, quam postulo, dederis, simulque ad aram adduxit, apud quam sacrificare instituerat: eamque, cæteris remotis, tenentem, jurare iussit.

unquam me in amicitia cum Romanis fore. Id ego iusjurandum patri datum usque ad hanc diem ita servavi, ut nemini dubium esse debeat, quin reliquo tempore eadem mente sim futurus. quare si quid amicè de Romanis cogitabis, non imprudenter feceris, si me cecideris. cum quidem bellum parabis, ne ipsum frustraberis, si non me in eo Principem posueris. Hac igitur ætate cum patre in Hispaniam profectus est, cujus post obitum Hasdrubale Imperatore successore, equitavi omni præfuit. hoc quoque interfecto; exercitus summam Imperii ad eum detulit in Karthaginem delatum, publicè comprobatum est. Sic Hannibal minor quinque & viginti annis natus, Imperator factus proximo triennio omnes gentes Hispaniæ bello subegit Saguntum: foederatam civitatem, vi expugnavit, tres exercitus maximos comparavit. Ex his
unum

unum in Africam misit, alterum cum Hasdrubale fratre in Hispania reliquit. Tertium in Italiam secum duxit, saltum Pyrenæum transiit, quacunque iter fecit, cum omnibus incolis confligit, neminem, nisi victum, dimisit. Ad alpes posteaquam venit, quæ Italiam ab Gallia sejungunt, quas nemo unquam cum exercitu ante eum, præter Herculem Grajum, transierat: quo facto is hodie saltus Grajus appellatur: Alpico conantes prohibere transitum concidit, loca patefecit, itinera muniit, effecitque, ut eà elephantus oneratus ire posset, quâ antea unus homo inermis vix poterat repere. has copias traduxit, in Italiamque pervenit. Confluxerat apud Rhodanum cum P. Cornelio Scipione Cons. eumque pepulerat. Cum hoc eodem de Clastidio apud Padum decernit: faucium inde ac fugatum dimittit. Tertiò idem Scipio cum collega Tiberio

Longo ad Trebiam adversus eum venit. cum his manum conservit: utrumque profligavit, inde per Ligures Apenninum transit, petens Etruriam. hoc itinere adeò gravi morbo afficitur oculorum, ut postea nunquam dextero æquè bene usus sit. qua valetudine cum etiam tum premeretur, lecticaque ferretur, C. Flaminium Consulem apud Trasimenum cum exercitu insidiis circumventum occidit. neque multo post C. Centenium, prætorem, cum delecta manu saltus occupantem. hinc in Apuliam pervenit. Ibi obviam ei venerunt duo Consules, C. Terentius Varro & L. Paullus Æmilius. Vtriusque exercitus uno prælio fugavit. L. Paulum consulem occidit, & aliquot præterea consulares. In his Cn. Servilium Geminum, qui anno superiore fuerat consul. Hac pugna pugnata, Romam profectus est nullo resistente. in propinquis urbis

bis montibus moratus est. Cum aliquot ibi dies castra habuisset, & reverteretur Captum: Quint. Fabius Maximus dictator Rom. in agro Falerno se ei objecit. Hinc clausis locorum angustiis, nocte sine ullo detrimento exercitus se expedit. Fabio callidissimo Imperatori dedit verba. namque obducta nocte sarmenta in cornibus jumentorum deligata incendit, ejusque generis multitudinem magnam dispalatam immisit. quo repente objectu viso tantum terrorem injecit exercitui Romanorum, ut egredi extra vallum nemo sit ausus. Hanc post rem gestam non ita multis diebus M. Minutium Rufum magistrum equitum, pari ac dictatorum imperio, dolo perductum in prælium fugavit. T. Sempronium Graccum iterum consulem in Lucanis absens in insidias inductum sustulit. M. Claudium Marcellum quinquies

consulem , apud Venusiam pari modo interfecit. Longum est enumerare prælia. Quare hoc unum satis erit dictum , ex quo intelligi possit, quantus ille fuerit. Quamdiu in Italia fuit , nemo ei in acie restitit , nemo adversus eum post Cannensem pugnam in campo castra posuit. Hic invictus patriam defensum revocatus , bellum gessit adversus P. Scipionis filium , quem ipse primum apud Rhodanum , iterum apud Padum , tertio apud Trebiam fugaverat. Cùm hoc exhaustis jam patriæ facultatibus cupivit in præsentiarum bellum componere , quo valentior postea congrederetur. In colloquium convenit , conditiones non convenerunt. Post id factum paucis diebus apud Zamam cum eodem conflixit : pulsus (incredibile dictu) biduo , & duabus noctibus Adrumetum pervenit : quod abest à Zama circiter millia passuum trecenta. In hac fuga

fuga Numidæ, qui simul cum eo ex acie exceſſerant, inſidiati ſunt ei: quos non ſolùm effugit, ſed etiam ipſos oppreſſit. Adrumeti reliquos ex fuga collegit. novis delectibus paucis diebus multos contraxit. Cùm in apparando acerri- mē eſſet occupatus, Karthaginenſes bellum cum Romanis compoſuerunt. Ille nihilo ſecius exerci- tui poſtea præfuit, reſque in Afri- ca geſſit: Itemque Mago frater e- jus, uſque ad P. Sulpicium & C. Aurelium conſules. His enim ma- giſtratibus legati Karthaginenſes Romam venerunt, qui ſenatui popu- loque Romano gratias agerent, quod cum his pacem feciſſent, ob eamque rem corona aurea eos do- narent: ſimulque peterent ut ob- ſides eorum Fregellis eſſent, capti- vique redderentur. His ex ſenatus- conſulto reſponſum eſt, munus eo- rum gratum, acceptumque eſſe: obſides quo loco rogarent, futu-

ros: captivos non remissuros, quod Hannibalem, cuius opera susceptum bellum foret, inimicissimum nomini Romano, & nunc cum imperio apud exercitum haberent, itemque fratrem ejus Magonem. Hoc responso Karthaginenses cognito Hannibalem domum, Magonemque revocarunt. Hic, ut rediit, prætor factus est, postquam Rex fuerat: anno secundo & vicesimo. Vt enim Romæ consules, sic Karthagine quotannis annui bini Reges creabantur. In eo magistratu pari diligentia se Hannibal præbuit, ac fuerat in bello. namque effecit, ex novis vectigalibus non solum ut esset pecunia, quæ Romanis ex fœdere penderetur, sed etiam superesset, quæ in ærario poneretur. Deinde anno post præturam, Marco Claudio, Lucio Furio Coss. Romani legati, Karthaginem venerunt. Hos Hannibal sui exposcendi gratia missos ratus, priusquam

quàm his senatus daretur, navem conscendit clàm, atque in Syriam ad Antiochum profugit. Hac re palàm facta Pœni naves duas, quæ eum comprehenderent, si possent consequi, miserunt. bona ejus publicarunt, domum à fundamentis disjecerunt, ipsum exulem judicarunt. At Hannibal anno tertio, postquam domo profugerat, L. Cornelio, Quinto Minutio Coss. cum quinque navibus Africam accessit in finibus Cyrenæorum, si fortè Carthaginenses ad bellum, Antiochi spe, fiduciaque inducere posset: cui jam persuaserat, ut cum exercitibus in Italiam proficisceretur. Huc Magonem fratrem excivit. Id ubi Pœni resciverunt, Magonem eadem, qua fratrem absentem pœna, affecerunt. Illi desperatis rebus cum solvissent naves, ac vela ventis dedissent, Hannibal ad Antiochum pervenit. de Magonis interitu duplex memoria prodita

est. Namque alii naufragio, alii à
servis ipsius interfectum eum, scri-
ptum reliquerunt. Antiochus au-
tem si tam in agendo bello pare-
re voluisset consiliis ejus, quàm in
suscipiendo instituerat, propius Ty-
berim quàm Termopylas, de sum-
ma Imperii dimicasset, quem et-
si multa stultè conari videbat, ta-
men nulla deseruit in re præfuit
paucis navibus, quas ex Syria ius-
sus erat in Asiam ducere, hisque
adversus Rhodiorum classem in
Pamphylio mari conflixit. in quo
cùm multitudine adversariorum
sui superarentur: ipse, qua rem ges-
sit, fuit superior. Antiocho fuga-
to, verens, ne dederetur, quod si-
ne dubio accidisset, si sui fecisset
potestatem, Cretam ad Gortinios
venit, ut ibi, quò se conferret, con-
sideraret. Vidit autem vir omnium
callidissimus, magno se fore in
periculo, nisi quid prævidisset.
propter avaritiam Cretensium. ma-
gnam

gnam enim secum pecuniam portabat, de qua sciebat exisse famam. Itaque capit tale consilium: amphoras complures complet plumbo: summas operit auro & argento. has Gortyniis presentibus deponit in templo Dianæ, simulans se suas fortunas illorum fidei credere. His in errorem ductis statuas æneas, quas secum portabat, omnes sua pecunia complet, easque in propatulo domi abjicit. Gortynii templum magna cura custodiunt, non tam à cæteris, quàm ab Hannibale, ne quid ille, inscientibus illis, tolleret, secumque portaret. Sic conservatis suis rebus, Pœnus, illusis Cretensibus omnibus, ad Prusiam in Pontum pervenit: apud quem eodem animo fuit erga Italiam, neque aliud quicquam egit, quàm Regem armavit, & excitavit adversus Romanos. Quem cum videret domesticis rebus minus esse robustum,

conciliabat cæteros Reges, adjun-
gebatque bellicosas nationes. Dis-
sidebat ab eo Pergamenus Rex Eu-
menes, Romanis amicissimus, bel-
lumque inter eos gerebatur & ma-
ri & terra: quo magis cupiebat
eum Hannibal opprimi. sed utro-
bique Eumenes plus valebat pro-
pter Romanorum societatem: quem
si removisset, faciliora sibi cæte-
ra fore arbitrabatur. ad hunc inter-
ficiendum talem iniit rationem.
Classe paucis diebus erant decer-
taturi. superabatur navium mul-
titudine. dolo erat pugnandum,
cum par non esset armis, imperavit
quam plurimas venenatas serpen-
tes vivas colligi, easque in vasa
fictilia conjici. Harum cum con-
fecisset magnam multitudinem, die
ipso, quo facturus erat navale præ-
lium, classarios convocat; hisque
præcepit, omnes ut in unam Eu-
menis Regis concurrant navem, à
cæteris tantum satis habeant se de-
fen-

fendere. id facile illos serpentium
multitudine consecuturos. Rex au-
tem qua nave veheretur ut scirent,
se facturum; quem si aut cepis-
sent, aut interfecissent, magno his
pollicetur præmio fore. Tali co-
hortatione militum facta, classis
ab utrisque in prælium deducitur,
quarum acie constituta priusquam
signum pugnae daretur, Hannibal,
ut palàm faceret suis, quo loco
Eumenes esset, tabellarium in sca-
pha cum caduceo mittit: qui ubi
ad naves adversariorum pervenit
epistolam ostendens, se Regem pro-
fessus est quærere. Statim ad Eu-
menem deductus est, quod nemo
dubitabat aliquid de pace esse scri-
ptum. Tabellarius ducis nave de-
clarata suis, eodem unde ierat, se
recepit: At Eumenes soluta episto-
la nihil in ea reperit, nisi quod ad ir-
ridendum eum pertineret. cuius
etsi causam mirabatur, neque re-
periebatur, tamen prælium statim
com-

committere non dubitavit. Horum
in concursu Bithyni Hannibalis
præcepto universi navem Eumenis
adoriruntur: quorum vim cum Rex
sustinere non posset, fuga salutem
petiit: quam consequutus non es-
set, nisi intra sua præsidia se rece-
pisset: quæ in proximo littore e-
rant collocata. Reliquæ Pergame-
næ naves cum adversarios preme-
rent acrius, repentè in eas vasa fi-
ctilia, de quibus suprâ mentionem
fecimus, conjici cœpta sunt: quæ
jacta initio risum pugnantibus ex-
citarunt, neque quare id fieret, po-
terat intelligi. postquam autem
naves completas conspexerunt ser-
pentibus, nova re perterriti, cum,
quid potissimum vitarent, non vi-
derent, puppes averterunt, seque
ad sua castra nautica retulerunt.
Sic Hannibal consilio arma Perga-
menorum superavit, neque tum so-
lùm, sed sæpè aliàs pedestribus co-
piis pari prudentia pepulit adversa-
rios,

rios. quæ dum in Asia geruntur, accidit casu, ut legati Prusiæ Romæ apud L. Quintium Flaminium consulem cœnarent, atque ibi de Hannibale mentione facta, ex his unus diceret, eum in Prusiæ regno esse. Id postero die Flaminius senatui detulit. Patres conscripti, qui Hannibale vivo nunquam se sine insidiis futuros existimabant, legatos in Bithyniam miserunt, in his Flaminium, qui à Rege peterent, ne inimicissimum suum secum haberet, sibi que dederet. His Prusias negare ausus non est illud recusavit, ne id à se fieri postularent, quod adversus jus hospitii esset: ipsi si possent, comprehenderent: locum, ubi esset, facile inventuros. Hannibal enim uno loco se tenebat in castello, quod ei ab Rege datum erat muneri: idque sic ædificarat, ut in omnibus partibus ædificii exitus haberet, semper verens, ne usu eveniret, quod accidit. Huc cum legati Roma-

Romanorum venissent, ac multitudine domum ejus circumdedit, puer ab janua prospiciens Hannibali dixit, plures præter consuetudinem armatos apparere, qui imperavit ei, ut omnes fores ædificii circumiret, ac properè sibi renunciaret, cum eodem modo undique obsideretur. Puer cum celeriter, quid esset, renunciasset, omnesque exitus occupatos ostendisset: sensit id non fortuito factum, sed se peti, neque sibi diutius vitam esse retinendam; quam ne alieno arbitrio dimitteret, memor pristinarum virtutum, venenum, quod semper secum habere consueverat, sumpsit. Sic vir fortissimus, multis variisque perfunctus laboribus, anno acquievit septuagesimo. Quibus consulibus interierit, non convenit. namque Atticus M. Claudio Marcello, & Q. Fabio Labeone Coss. mortuum in annali suo scriptum reliquit. At Polybius L. Æmilio Paulo, & Cn. Ba-

bio

bio Pamphilo. Sulpicius autem P.
Cornelio Cethego, & L. M. Bæbio
Pamphilo. Atq; hic tantus vir, tan-
tisq; bellis districtus, non nihil tem-
poris tribuit litteris. namque ali-
quot ejus libri sunt, Græco sermone
confecti; in his ad Rhodios de Cn.
Manlii Vulsonis in Asia rebus gestis.
Hujus bella gesta multi memoriæ
prodiderunt: sed ex his duo, qui cū
eo in castris fuerunt, simulq; vixe-
runt, quamdiu fortuna passa est, Phi-
lænius & Sosilus Lacedæmonius. at-
que hoc Sosilo, Hannibal litterarum
Græcarum usus est doctore. Sed
nunc tempus est hujus libri facere fi-
nem, & Romanorum explicare Im-
peratores, quo facilius collatis utro-
rumque factis, qui viri præfe-
rendi sint, possit judi-
cari.

M. POR.

M. PORTIUS CATO,
EX LIBRO SECUNDO

Æmilii Probi, seu Cor-
nelii Nepotis.

CATO ortus municipio Tu-
sculo, adolescentulus prius,
quam honoribus operam da-
ret, versatus est in Sabinis, quod
ibi hæredium à patre relictum ha-
bebat, Hortatu L. Valerii Flacci,
quem in consulatu, censuraque ha-
buit collegam, ut M. Perperna Cen-
sorinus narrare solitus est, Romam
demigravit: in foro esse cœpit.
Primum stipendium meruit anno-
rum decem, septemque. Q. Fabio
Maximo, M. Claudio Marcello
Coss. tribunus militum in Sicilia
fuit. Inde ut rediit, castra secutus est

C. Clau-

C. Claudii Neronis : magnique ejus opera æstimata est in prælio apud Senam, quo cecidit Hasdrubal, frater Hannibalis. Quæstor obtigit P. Cornelio Scipioni Africano, consuli : cum quo non pro fortis necessitudine vixit. Namque ab eo perpetua dissensit vita. Ædilis pl. factus est cum C. Helvio. Præter provinciam obtinuit Sardiniam, ex qua quæstor superiore tempore ex Africa decedens, Q. Ennium poetam deduxerat : quod non minoris æstimamus ; quam quemlibet amplissimum Sardiniensem triumphum. Consulatum gessit cum L. Valerio Flacco ; forte provinciam nactus Hispaniam citeriorem, exque ea triumphum deportavit. Ibi cum diutius moraretur, P. Scipio Africanus consul iterum, cujus in priore consulatu quæstor fuerat, voluit eum de provincia depellere, & ipse ei succedere : neque hoc per senatum efficere potuit.

tuit, cum quidem Scipio in civitate principatum obtinere, quod tum non potentia, sed jure Reipubl. administrabatur. Qua ex re iratus, senatu peracto, privatus in urbe mansit. At Cato, censor cum eodem Flacco factus, severe præsuit ei potestati. Nam & in complures nobiles animadvertit, & multas res novas in edictum addidit, quare luxuria reprimeretur, quæ jam tum incipiebat pullulare. Circiter annos octoginta usque ad extremam ætatem, ab adolescentia, Reipubl. causâ suscipere inimicitias non destitit: à multis tentatus, non modò nullum detrimentum æstimationis fecit, sed quoad vixit, virtutum laude crevit. In omnibus rebus singulari fuit prudentia & industria. Nam & agricola sollers, & Reipubl. peritus, jurisconsultus, & magnus Imperator, & probabilis orator, & cupidissimus litterarum fuit. Quorum

rum studium, etsi senior arripue-
rat; tamen tantum in eis progres-
sum fecit, ut non facile reperire
possit, neque de Græcis, neque de
Italicis rebus, quod ei fuerit inco-
gnitum. Ab adolescentia confecit
orationes. Senex scribere historias
instituit, quarum sunt libri septem.
Primus continet res gestas rerum
populi Rom. Secundus, & tertius,
unde quæque civitas orta sit Itali-
ca. Ob quam rem omnes Origines
videtur appellasse. In quarto au-
tem bellum Punicum primum, in
quinto secundum. Atque hæc o-
mnia capitulatim sunt dicta, reli-
quaque bella pari modo persecu-
tus est, usque ad Præturam Ser.
Galbæ, qui diripuit Lusitanos. At-
que horum bellorum duces non
nominavit, sed sine nominibus res
notavit. In iisdem exposuit quæ
in Italia Hispaniisque viderentur
admiranda. In quibus multa indu-
stria, & diligentia compâret, mul-
ta do-

ta doctrina. Hujus de vita & moribus plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus, rogatu Titi Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis ad illud volumen delegamus.

VITA T. POMPONII ATTICI, EX CORNELIO NEPOTE.

POMPONIVS Atticus, ab origine ultima stirpis Romanæ generatus, perpetuò à majoribus acceptam, equestrem obtinuit dignitatem. Patre usus est diligente, indulgente, & ut tunc erant tempora, diti, in primisque studioso literarum hic prout ipse amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis ætas impertiri debet, filium erudit. Erat autem
in

in puero præter docilitatem inge-
nii, summa suavitas oris ac vocis,
ut non solum celeriter arriperet
quæ tradebantur, sed etiam excel-
lenter pronunciaret. Qua ex re, in
pueritia, nobilis inter æquales fe-
rebatur, clariusque exsplendesce-
bat, quam generosi condiscipuli
animo æquo ferre possent. Itaque
incitabat omnes studio suo: quo
in numero fuerunt L. Torquatus,
C. Marius, C. filius, M. Cicero, quos
consuetudine sua sic sibi devinxit,
ut nemo iis perpetuò fuerit carior.
Pater maturè decessit, ipse ado-
lescentulus, propter affinitatem
P. Sulpitii, qui tribun. pleb. inter-
fectus est, non expers fuit illius pe-
riculi. Namque Anicia, Pompo-
nii consobrina, nupserat Servio
Sulpicio, fratri P. Sulpicii. Itaque
interfecto P. Sulpicio posteaquam
vidit, Cinnano tumultu civitatem
esse perturbatam, neque sibi dari
facultatem pro dignitate vivendi,
M

quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis civium, cum alii Syllanis, alii Cinnanis faverent partibus: idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis, Athenas se contulit: neque eo secius adolescentem Marium hostem judicatum, juvit opibus suis: cuius fugam pecunia sublevavit. Ac ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari, eodem magnam partem fortunarum trajecit suarum. Hic ita vixit, ut universis Atheniensibus merito esset charissimus. Nam, præter gratiam, quæ jam in adolescentulo magna erat, sæpè suis opibus inopiam eorum publicam levavit. Quum enim versuram facere publice necesse esset, neque ejus conditionem æquam haberent: semper se interposuit, atque ita, ut neque usuram unquam ab iis acceperit, neque longius quàm dictum esset, eos debere passus sit. Quod utrumque

que erat iis salutare. nam neque indulgendo inveterascere eorum æs alienum patiebatur, neque multiplicandis usuris crescere. Auxit hoc officium alia quoque liberalitate. Nam universos frumento donavit, ita ut singulis sex modii tritici darentur, qui modus mensuræ, medimnus Athenis appellatur. Hic autem sic se gerebat, ut communis infimis, par Principibus videretur. quo factum est, ut huic omnes honores, quos possent, publicè haberent, civemque facere studerent: quo beneficio ille uti noluit. quod nonnulli ita interpretantur, amittit civitatem Romanam alia ascita. Quandiu affuit, ne qua sibi statua poneretur, restitit: absens prohibere non potuit. Itaque aliquod ipsi, & Piliæ locis sanctissimis posuerunt. Hunc enim in omni procuratione Reipubl. actorem, auctoremque habebant. Igitur primum illud munus

fortunæ , quòd in ea potissimùm
urbe natus est , in qua domicilium ,
orbis terrarum , esset imperii , ut
eandem & patriam haberet , & do-
minam. Hoc specimen prudentiæ ,
quòd cùm in eam civitatem se con-
tulisset , quæ antiquitate , humani-
tate , doctrina præstaret omnes , ei
unus ante alios fuerit charissimus.
Huc ex Asia Sylla decedens , cùm
venisset , quamdiu ibi fuit , secum
habuit Pomponium , captus ado-
lescentis & humanitate , & doctri-
na. Sic enim Græcè loquebatur ,
ut Athenis natus videretur. Tan-
ta autem suavitas erat sermonis la-
tini , ut appareret , in eo notivum
quendam lepôrem esse , non asci-
tum. Idem poëmata pronuncia-
bat & Græcè & Latinè , sic ut suprâ
nihil posset. Quibus rebus factum
est , ut Sylla nusquam eum ab se di-
mitteret , cuperetque secum dedu-
cere. cui cùm persuadere tentaret.
noli , ore te , (inquit Pomponius)
adver-

adversum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem. Italiam reliqui. At Sylla adolescentis officio collaudatio, omnia munera ei, quæ Athenis acceperat, proficiscens iussit deferri. Hic complures annos moratus, cum & rei familiari tantum operæ daret, quantum non indiligens deberet paterfamiliâs, & omnia reliqua tempora aut literis, aut Atheniensium Reipubl. tribueret, nihilominus amicis urbana officia præstitit. Nam & ad comitia eorum ventitavit, & si qua res major acta est, non defuit: sicut Ciceroni in omnibus ejus periculis singularem fidem præbuit: cui ex patria fugienti L. L. S. ducenta & quinquaginta millia donavit. Tranquilla- tis autem rebus Romanis, remigravit Romam, ut opinor L. Cotta, & L. Torquato Coss. quem diem sic universa civitas Atheniensium prosecuta est, ut lachrymis

desiderii futuri dolorem indicaret. Habebat avunculum Qu. Cæcilius, equitem Romanum, familiarem L. Luculli, divitem, difficillima natura, cuius sic asperitatem veritus est, ut, quem nemo ferre posset, huius sine offensione ad summam senectutem retinuerit benevolentiam. quo facto, tulit pietatis fructum. Cæcilius enim moriens, testamento adoptavit eum, hæredemque fecit ex dodrante, ex qua hæreditate accepit circiter centies L. L. S. Erat nupta soror Attici Qu. Tullio Ciceroni: easque nuptias M. Cicero conciliarat, cum quo à condiscipulatu vivebat conjunctissimè, multo etiam familiarius, quàm cum Q. ut judicari possit plus in amicitia valere similitudinem morum, quàm affinitatem. Vtebatur autem intimè Q. Hortensio, qui iis temporibus principatum eloquentiæ tenebat, ut intelligi non posset, uter eum plus diligeret, Cic-

Cicero, an Hortensius. & id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut inter quos tantæ laudis esset æmulatio, nulla intercederet obtrectatio, essetque talium virorum copula. in Republ. ita versatus est, ut semper optimarum partium & esset, & existimaretur. Neque tamen se civilibus fluctibus committeret, quòd non magis eos in sua potestate existimabat esse, qui se iis dedissent, quàm qui maritimis jactarentur. Honores non petiit, cum ei paterent, propter vel gratiam, vel dignitatem: quòd neque peti more majorum, neque capi possent conservatis legibus, in tam effusis ambitus largitionibus, neque geri è Republ. sine periculo, corruptis civitatis moribus. Ad hastam publicam nunquam accessit. Nullius rei neque præf. neque manceps factus est. Neminem neque suo nomine, neque subscribens, accusavit. In jus de sua re nunquam

ivit: iudicium nullum habuit. Multorum consulum, prætorumque præfecturas delatas, sic accepit, ut neminem in provinciam sit secutus: honore fuerit contentus, rei familiaris despexerit fructum. qui ne cum Q. quidem Cicerone voverit ire in Asiam, cum apud eum legati locum obtinere posset. Non enim decere se arbitrabatur, cum præturam gerere noluisset, asseclam esse prætoris, qua in re non solum dignitati serviebat, sed etiam tranquillitati, cum suspiciones quoque vitaret criminum. quo fiebat, ut ejus observantia omnibus esset carior, cum eam officio, non timori, neque spei tribui viderent. Incidit Cæsarianum civile bellum, cum haberet annos circiter sexaginta. usus est ætatis vacatione, neque se quoquam movit ex urbe. Quæ amicis suis opus fuerant ad Pompejum proficiscentibus, omnia ex sua re familiari dedit.

dedit. Ipsum Pompejum conjunctum non offendit. Nullum enim ab eo habebat ornamentum, ut cæteri, qui per eum aut honores, aut divitias ceperant: quorum partim invitissimi castra sunt secuti, partim summa cum ejus offensione, domi remanserunt. Attici autem quies, tantoperè Cæsari fuit grata, ut victor cum privatis pecunias per epistolas impetraret, huic non solum molestus non fuerit, sed etiam sororis, & Q. Ciceronis filium ex Pompeji castris concesserit. Sic vetere instituto vitæ, effugit nova pericula. Secutum est illud, occiso Cæsare, quum Respubl. penes Brutos videretur esse, & Cassium, ac tota civitas se ad eum convertisse videretur. Sic M. Bruto usus est, ut nullo ille adolescens æquali familiaris, quàm hoc sene; neque solum eum Principem consilii haberet, sed etiam in convivio. Excogitatum est à qui-

quibusdam , ut privatum ærarium
Cæsaris interfectoribus ab equiti-
bus Romanis constitueretur. Id fa-
cile effici posse arbitrati sunt , si &
Principes illius ordinis pecunias
contulissent. Itaque appellatus est
à C. Flavio Bruti familiari Atticus,
ut ejus rei Princeps esse vellet. At
ille , qui officia amicis præstanda
sine factione existimaret , semper-
que à talibus se consiliis removis-
set , respondit , si quid Brutus de
suis facultatibus uti voluisset , usu-
rum quantum eæ paterentur : sed
neque cum quoquam de ea re col-
locuturum , neque coiturum. sic
ille consensionis globus , hujus u-
nius dissensione , disjectus est. ne-
que multo post superior esse cœpit
Antonius , ita ut Brutus & Cassius
provinciarum , quæ iis dicis cau-
sa datæ erant à consulibus , despe-
ratis rebus , in exilium proficisce-
rentur. Atticus , qui pecuniam si-
mul cum cæteris conferre nolue-

rat florenti illi parti, abjecto Bruto, Italiaque cedenti L.L. S. centum millia muneri misit. eidem in Epiro absens, trecenta iussit dari: neque eo magis potenti adulatus est Antonio, neque desperatos reliquit. Secutum est bellum gestum apud Mutinam. In quo si tantum eum prudentem dicam: minus, quam debeam, prædicem, cum ille potius divinus fuerit, si divinitatio appellanda est perpetua naturalis bonitas, quæ nullis casibus neque agitur, neque minuitur. Hostis Antonius iudicatus Italia cesserat: spes restituendi nulla erat, non solum ejus inimici, qui tum erant potentissimi, & plurimi, sed etiam, amici, adversariis ejus se dabant, & in eo lædendo se aliquam consecuturos sperabant commoditatem: ejus familiares insequiebantur, uxorem Fulviam omnibus rebus spoliare cupiebant, liberos etiam extinguere parabant.

Atti-

Atticus cūm Ciceronis intima familiaritate uteretur, amicissimus esset Bruto; non modò nihil iis indulsit ad Antonium violandum, sed è contrario familiares ejus ex urbe profugientes, quantum potuit, texit; quibus rebus indiguerunt, adjuvit. P. verò Volumnio ea tribuit, ut plura à parente proficisci non potuerint. Ipsi autem Fulviæ, cūm litibus distineretur, magnisque terroribus vexaretur, tanta diligentia officium suum præstitit, ut nullum illa præstiterit vadimonium sine Attico, hic sponsor omnium rerum fuerit. Quin etiam, cūm illa fundum secunda fortuna emisset in diem, neque post calamitatem versuram facere potuisset: ille se interposuit, pecuniamque sine fænore, sineque ulla stipulatione ei credidit, maximum existimans quæstum, memorem, gratumque cognosci: simulque aperire, se non fortunæ, sed hominibus

bus solere esse amicum. quæ cum faciebat; nemo eum temporis causa facere poterat existimare. Nemini enim in opinionem veniebat, Antonium rerum potiturum. Sed sensim is à nonnullis optimatibus reprehendebatur; quod parum odisse malos cives videretur. Ille autem sui iudicii, potius quid se facere par esset, intuebatur, quàm quid alii laudaturi forent. Conversa subito fortuna est. Vt Antonius rediit in Italiam; nemo non magno in periculo Atticum futurum putarat; propter intimam familiaritatem Ciceronis & Bruti. Itaque ad adventum Imperatorum de foro decesserat; timens proscriptionem: latebatque apud P. Volumnium, cui, ut ostendimus paulò antè, opem tulerat. (Tanta varietas iis temporibus fuit fortunæ ut modò hi, modò illi in summo essent aut fastigio; aut periculo) habebatque secum Q. Gellium Ca-

N

nium æqualem , simillimumque suū.
Hoc quoque sit Attici bonitatis
exemplum , quod cum eo , quem
puerum in ludo cognoverat , adeo
conjunctè vixit , ut ad extremam
ætatem amicitia eorum creverit.
Antonius autem etiam tanto odio
ferebatur in Ciceronem , ut non
solum ei , sed omnibus etiam ejus
amicis esset inimicus , eosque vel-
let proscribere : multis hortanti-
bus tamen , Attici memor fuit offi-
cii , & ei , cum requisisset ubi navis
esset , sua manu scripsit , ne time-
ret , statimque ad se veniret , se eum
& Gellium Canium de proscripto-
rum numero exemisse. Ac , ne
quod periculum incideret , quod
noctu fiebat , præsidium ei mi-
sit. Sic Atticus in summo timore
non solum sibi , sed etiam ei , quem
charissimum habebat , præsidio fuit.
Neque enim suæ solum à quoquam
auxilium petiit salutis , sed con-
junctim : ut appareret nullam se-
junctam

junctam sibi ab eo velle esse fortunam. Quod si gubernator præcipua laude fertur, qui navem ex hieme, marique scopuloso servat, cur non singularis ejus existimetur prudentia, qui ex tot, tamque gravibus procellis civilibus, ad incolumitatem pervenit? Quibus ex malis ut se emerſit, nihil aliud egit, quam ut plurimis, quibus rebus posset, eſſet auxilio. Cùm proſcriptos præmiis Imperatorum vulgus conquireret, nemo in Epirum venit, cui res ulla defuerit. nemini non ibi perpetuò manendi potestas facta est. Quin etiam post prælium Philippense, interitumque C. Cassii, & M. Bruti, L. Iulium Mocillam prætorem, & ejus filium, Aulumque Torquatum, cæterosque pari fortuna perculſos, instituit tueri: atque ex Epiro his omnibus Samothraciam supportari jussit. Difficile enim est omnia perſequi, & non necessaria. Illud

unum intelligi volumus, illius liberalitatem, neque temporariam, neque callidam fuisse. Id ex ipsis rebus ac temporibus judicari potest, quòd non florentibus se venditavit, sed afflictis semper succurrit. qui quidem Serviliam, Bruti matrem, non minus post mortem ejus, quam florentem, coluerit. Sic liberalitate utens, nullas inimicitias gessit, quòd neque lædebat quenquam, neque si quam injuriam acceperat, non malebat ulcisci quàm oblivisci. Idem immortalis memoria recepta retinebat beneficia: quæ autem ipse tribuerat, tamdiu meminerat, quoad ille gratus erat, qui acceperat. Itaque hic fecit, ut verè dictum videatur, **SVI CVI QVE MORES FINGVNT FORTVNAM.** Neque tamen prius ille fortunam, quàm se ipse, finxit: qui cavit ne qua in re jure plecteretur. His igitur rebus effecit, ut M. Vipsanius Agrip-

Agrippa, intima familiaritate conjunctus adolescenti Cæsari, cum propter suam gratiam, & Cæsaris potentiam, nullius conditionis non haberet potestatem, potissimum ejus diligeret affinitatem, præoptaretque equitis Romani filiam generosam nuptiis. atque harum nuptiarum conciliator fuit (non est enim celandum) M. Antonius triumvir Reipubl. constituendæ: cujus gratia cum augere possessiones posset suas, tantum abfuit à cupiditate pecuniæ, ut nulla in re usus sit ea, nisi in deprecandis amicorum aut periculis, aut incommodis. Quod quidem sub ipsam proscriptionem perillustre fuit. Nam cum L. Saufeji equitis Romani æqualis sui, qui complures annos studio ductus Philosophiæ, Athenis habitabat, habebatque in Italia præciosas possessiones, triumviri bona vendidissent, consuetudine

labore , atque industria factum est , ut eodem nuncio Saufejus fieret certior se patrimonium amis-
sisse , & recuperasse. Idem L. Iu-
lium Calidium , quem post Lu-
cretii , Catullique mortem , multo
elegantissimum poetam nostram
tulisse ætatem verè videor posse
contendere , neque minus virum
bonum , optimisque artibus erudi-
tum , post proscriptionem equitum ,
propter magnas ejus Africanas pos-
sessiones , in proscriptorum nume-
rum à P. Volumnio , præfecto fa-
brum Antonii , absentem relatum ,
expediivit. Quod in præsentì u-
trum ei laboriosus , an gloriosius
fuerit , difficile fuit judicare , quòd
in eorum periculis , non secus ab-
sentes , quàm præsentès amicos At-
tico esse curæ cognitum est. Ne-
que verò minus ille vir , bonus pa-
terfamilias habitus est , quàm civis.
Nam cum esset pecuniosus , nemo
illo minus fuit emax : minus ædi-
ficator.

ficator. Neque tamen non impri-
mis bene habitavit, omnibusque
optimis rebus usus est. Nam do-
mum habuit in colle Quirinali Tam-
philanam, ab avunculo hæreditate
relictam: cuius amœnitas non æ-
dificio, sed silva constabat. ipsum
enim tectum antiquitus constitu-
tum, plus salis, quàm sumptus ha-
bebat: in quo nihil commutavit,
nisi si quid vetustate coactus est.
Vsus est familia, si utilitate judi-
candum est, optima: si forma, vix
mediocri. namque in ea erant pue-
ri literatissimi, anagnostæ optimi,
& plurimi librarii, ut ne pedisse-
quus quidem quisquam esset, qui
non utrumque horum pulchrè fa-
cere posset. pari modo artifices cæ-
teri, quos cultus domesticus desi-
derat, apprimè boni. neque tamen
horum quemquam, nisi domi na-
tum, domique factum habuit: quod
est signum non solum continentiae,
sed etiam diligentiae. Nam & non

intemperanter concupiscere, quod à plurimis videas, continentis debet duci: & potius diligentia, quàm prætio, parare, non mediocris est industriæ. Elegans, non magnificus, splendidus, non sumptuosus; omni diligentia, munditiem non affluentem affectabat. suppellex modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset. Nec hoc præteribo, quamquam nonnullis leve visum iri putem. cùm imprimis lautus esset eques Rom. & non parum liberaliter domum suam omnium ordinum homines invitaret, scimus non amplius, quam terena millia æris, peræquè in singulos menses, ex ephemeride eum expensum sumptui ferre solitum. Atque hoc non auditum, sed cognitum prædicamus. Sæpè enim propter familiaritatem, domesticis rebus interfuimus. Nemo in convivio ejus aliud acroama audivit, quàm anagnosten: quod nos qui-

quidem jucundissimum arbitramur. Neque unquam sine aliqua lectione apud eum cœnatum est: ut non minus animo, quàm ventre convivæ delectarentur. Namque eos vocabat, quorum mores à suis non abhorrent. Cùm tanta pecuniæ facta esset accessio, nihil de quotidiano cultu mutavit, nihil de vitæ consuetudine, tantaque usus est moderatione, ut neque in festerio vitio vices, quod à patre acceperat, parum se splendidè gesserit: neque in sustertio centies, affluentiùs vixerit, quàm instituerat, parique fastigio steterit in utraque fortuna. Nullos habuit hortos, nullam suburbanam, aut maritimam sumptuosam villam, neque in Italia, præter Ardeatinum & Nomentanum, rusticum prædium: omnisque ejus pecuniæ redditus constabat in Epiroticis, & urbanis possessionibus. Ex quo cognosci potest, eum usum pecuniæ non magnitudi-

dine, sed ratione metiri solitum. Mendacium neque dicebat, neque pati poterat. Itaque ejus comitas, non sine severitate erat, neque gravitas sine facilitate: ut difficile esset intellectu, utrum eum amici magis vererentur, quam amarent. Quicquid rogabatur, religiosè promittebat, quod non liberalis, sed levis arbitrabatur, polliceri, quod præstare non posset. Idem in nitendo quod semel admisisset, tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem videretur agere. Nunquam suscepti negotii eum pertaxum est. Suam enim existimationem in ea re agi putabat: qua nihil habebat carius, quo fiebat, ut omnia M. & Q. Ciceronum Catonis, Hortensii, Auli Torquati, multorum præterea equitum Rom. negotia procuraret. Ex quo judicari poterat, non inertia, sed judicio, fugisse Reipub. procuracionem. Humanitatis verò nullum afferre majus

jus

jus testimonium possum, quàm quòd
adolescens idem seni Syllæ fuerit
jucundissimus, senex adolescenti
M. Bruto: cum æqualibus autem
suis, Qu. Hortensio, & M. Cicero-
ne sic vixerit, ut judicari difficile
sit, cui ætati fuerit aptissimus.
quanquam eum præcipuè dilexit
Cicero, ut ne frater quidem ei
Quintus carior fuerit, aut familia-
rior. Ei rei sunt indicio, præter
eos libros, in quibus de eo facit
mentionem, qui in vulgus jam
sunt editi, sexdecim volumina Epi-
stolarum, ab consulatu ejus usque
ad extremum tempus, ad Atticum
missarum: quæ qui legat, non
multum desideret historiam con-
textam illorum temporum. Sic e-
nim omnia de studiis Principum,
vitiis ducum, mutationibus Reipub.
perscripta sunt, ut nihil in iis non
appareat: & facile existimari pos-
sit, prudentiam quodammodo esse
divinationem. Non enim Cicero

ea solùm , quæ vivo se acciderunt , futura prædixit , sed etiam quæ nunc usu veniunt , cecinit , ut vates. De pietate autem Attici quid plura commemorem , cum hoc ipsum verè gloriantem audierim in funere matris suæ , quam extulit annorum nonaginta , cùm esset septem & sexaginta , se nunquam cum matre in gratiam rediisse , nunquam cum sorore fuisse in similitate , quam prope æqualem habebat. Quod est signum , aut nullam unquam inter eos quærimoniam intercessisse , aut hunc ea fuisse in suos indulgentia , ut quos amare debuerat , irasci eis nefas duceret neque id fecit natura solùm , quamquam omnes ei paremus , sed etiam doctrina. nam & Principum Philosophorum ita percepta habuit præcepta , ut iis ad vitam agendam , non ad ostentationem uteretur. Moris etiam majorum summus imitator fuit , antiquitatisque amator :

tor : quàm adeò diligenter habuit cognitam , ut eam totam in eo volumine exposuerit , quo magistratus ornavit . Nulla enim lex , neque pax , neque bellum , neque res illustris est populi Rom. quæ non in eo suo tempore sit notata : & quod difficillimum fuit , sic familiarium originem subtexuit , ut ex eo clarorum virorum propagines possimus cognoscere . Fecit hoc idem separatim in aliis libris , ut M. Bruti rogatu Iuniam familiam à stirpe ad hanc ætatem , ordine enumeravit , notans , qui , à quo ortus , quos honores quibusque temporibus cepisset : pari modo Marcelli Claudii de Marcellorum : Scipionis Cornelii , & Fabii maximi , de Corneliorum , & Fabiorum , & Æmiliorum quoque : quibus libris nihil potest esse dulcius iis , qui aliquam cupiditatem habent notitiæ clarorum virorum . Attigit quoque poëticen , credimus , ne ejus ex

pers esset suavitatis. Namque ver-
sibus qui honore, rerumque gesta-
rum amplitudine cæteros Romani
populi præstiterunt, exposuit: ita,
ut sub singulorum imaginibus fa-
cta, Magistratusque eorum non
amplius quaternis, quinisque ver-
sibus descripserit. quod vix cre-
dendum sit, tantas res, tam brevi-
ter potuisse declarari. Est etiam li-
ber Græcè confectus, de consula-
tu Ciceronis. Hactenus Attico vi-
vo edita hæc à nobis sunt. Nunc,
quoniam fortuna nos superstites ei
esse voluit, reliqua persequemur:
&, quantum poterimus, rerum
exemplis lectores docebimus, sicut
suprà significavimus, SVOS CVI-
QVE MORES PLERVMQVE CON-
CILIARE FORTVNAM. Namque
hic contentus ordine equestri, quo
erat ortus, in affinitatem pervenit
Imperatoris divi Iulii filii, cum
jam antè familiaritatem ejus esset
consecutus nulla alia re, quàm e-
legan-

legantia vitæ , qua cæteros ceperat
Principes civitatis , dignitate pari,
fortuna humiliore. Tanta enim
prosperitas Cæsarem est consecuta,
ut nihil ei non tribuerit fortuna,
quod cuiquam ante detulerit & con-
ciliarit , quod civis Romanus qui-
vit consequi. Nata est autem Attico
neptis ex Agrippa , cui virginem fi-
liam collocarat. Hanc Cæsar vix
anniculam , Tiberio Claudio Ne-
roni Drusilla nato , privigno suo,
despondit. quæ conjunctio necessi-
tudinem eorum sanxit , familiarita-
tem reddidit frequentiore , quam-
vis ante hæc sponsalia non solum,
cùm ab urbe abesset , nunquam ad
suorum quenquam literas misit,
quin Attico mitteret , quid ageret,
in primis quid legeret , quibusque
in locis , & quamdiu esset moratu-
rus : sed etiam cum esset in urbe , &
propter suas infinitas occupationes,
minus sæpe , quàm vellet , Attico
frueretur , nullus dies tamen temerè
inter-

intercesserit, quo non ad eam scriberet, quo non aliquid de antiquitate ab eo requireret: modò aliquam ei quæstionem poëticam proponeret, interdum jocans ejus verbosiores eliceret epistolas. Ex quo accidit, cùm ædes Iovis Feretrii, in Capitolio ab Romulo constituta, vetustate, atque injuria dejecta, prolaberetur, ut Attici ad monitu, Cæsar eam reficiendam curaret. Neque verò ab M. Antonio minus absens literis colebatur: adeò, ut accuratè ille exul eum his terris quid ageret, quid curæ sibi haberet, certiores faceret Atticum. Hoc quale sit, facilius existimabit is, qui judicare poterit, quantæ sit sapientiæ, eorum retinere usum, benevolentiamque, inter quos maximarum rerum non solùm æmulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, quantum fuit incidere necesse, inter Cæsarem, utque Antonium, cùm se se uterq; Principem non solùm urbis Roma-

Romanæ, sed orbis terrarum esse cuperet. Tali modo cum VII. & LXX. annos compleffet, atque ad extremam senectutem non minus dignitate, quàm gratia, fortunaque crevisset (multas enim hæreditates nulla alia re, quàm bonitate est consecutus) tantaque prosperitate usus esset valetudinis, ut annos triginta medicina non indiguisset: Nactus est morbum, quem initiò & ipse, & medici contempserunt. nam putarunt esse tenesmon: cui remedia celeria, faciliaque proponebantur. In hoc cùm tres menses sine ullis doloribus, præterquàm quos excuratione capiebat, consumpsisset: subitò tanta vis morbi in unum intestinum prorupit, ut extremotempore, perlumbos fistula putris eruperit. Atque hoc prius, quàm ei accideret, postquam indies dolores accrescere, febremque accessisse sensit, Agrippam generum ad se arcessi iussit, & cum eo L. Cornelium Balbum,

bum, Sextumque Peducaum. hos
ut venisse vidit: in cubitum nixus,
quantam, inquit, curam, diligen-
tiamque in valetudine mea tuenda
hoc tempore adhibuerim, cum vos
testes habeam, nihil opus est pluri-
bus verbis commemorare: quibus
quoniam ut spero, satisfeci, nihil-
que reliqui feci, quod ad sanandum
me pertineret, reliquum est, ut ego-
met mihi consulam. Id vos igno-
rare nolui. Nam mihi stat alere
morbum desinere. namque his die-
bus, quicquid cibi sumpsi, ita pro-
dixi vitam, ut auxerim dolores si-
ne spe salutis. Quare à vobis pe-
to primum, ut consilium probetis
meum: deinde ne frustra dehortan-
do conemini. Hac oratione habita,
tanta constantia vocis atque vul-
tus, ut non ex vita, sed ex domo in
domum videretur migrare, cum
quidem Agrippa eum flens, atque
osculans, oraret atque obsecraret,
ne id quod natura cogeret, ipse quo-
que

que sibi acceleraret: & quoniam tum
quoque posset temporibus superesse,
se sibi, suisque reservaret: preces e-
jus taciturna sua obstinatione com-
pressit. Sic cum biduum cibo se ab-
stinuisset, subito febris decessit, levi-
orque morbus esse coepit. tamen pro-
positum nihilo secius peregit. Itaque
die quinto, postquam id consilium
inierat, pridie Kalend. Aprilis, Cn.
Domitio, C. Sosio Coss. decessit. E-
latus est in lecticula, ut ipse præscri-
pserat, sine ulla pompa funeris, comi-
tantibus omnibus bonis, maxima
vulgi frequentia. Sepultus est juxta
viam Appiam, ad quintum lapidem
in monumento Q. Cæci-
lii, avunculi
sui.

VERBA CORNELIAE

*Gracchorum matris, ex Corneli
lii Nepotis libro ex-
cerpta.*

DICIS pulchrum esse ini-
micos ulcisci: id neque
majus, neque pulchrius cui-
quam atque mihi esse videtur.
sed si liceat repub. salva ea per-
sequi: sed quatenus id fieri non
potest, multo tempore, multis-
que partibus inimici nostri
non peribunt, atq; uti nunc sunt,
erunt, potius quam resp. profli-
getur atq; pereat.

VER-

VERBIS conceptis deje-
rare ausim, præterquam,
qui Tiberium Gracchum ne-
carunt, neminem inimicum
tantum molestiæ, tantumque
laboris, quantum te ob has res
mihi tradidisse, quem oportet
bat omnium eorum quos ante
hac habui liberos, partes eo-
rum tolerare atque curare, ut
quàm minimum sollicitudinis
in senectâ haberem, utique
quæcumque ageres, ea velles
maximè mihi placere atque
uti nefas haberes rerum maio-
rum adversum meam senten-
tiam quicquam facere; præ-
sertim mihi cui parva pars vitæ
superest, ne id quidem tam
breve

breve spatium potest opitulari,
quin & mihi aduerseris, & rem-
publ. profliges, denique quæ
causa erit, & quando desinet fa-
milias nostra insanire? & quan-
do modus ei rei haberi poterit?
& quando desinemus & ha-
bentes, & præbentes, molestiis
desistere? & quando perpude-
scet miscenda atq; perturban-
da republ. Sed si omnino id fie-
ri non potest, ubi ego mortua
ero, petito tribunatum, facito
quod lubebit, cum ego nõ sen-
tiam: ubi mortua ero, paren-
tabis mihi & invocabis, Deum
parentem in eo tempore, ne
pudet te eorum Deum preces
expetere, quos vivos atque
præsen-

præsentes, relictos atque deser-
tos habueris? ne ille sinat Jupi-
ter, te ea perseverare, nec tibi
tantam dementiam venire in a-
nimo, etsi perseveras, vereor
ne in omnem vitam tantum la-
boris culpa tua recipias, uti in
nullo tempore tute tibi
placere pos-
fis.

FRAGMENTA COR-
NELII NEPO-
TIS.

Ex l. Chronicorum libro.

HOMERUS & Hesiodus
vixerunt ante Romam
conditam annis circiter cen-
tum & quinquaginta. *Gellius*
lib. 17. cap. 21.

Ex l. librorum de vita
Ciceronis.

M. Tullius Cicero tres & vi-
ginti annos nat⁹; primum cam-
pum iudicii publici egit, Sex-
tumq;

tumq; Roscium parricidii reum defendit. Gellius lib. 11. cap. 28.

Ex 1. libro de viris illustribus.

Carisius lib. 2. citat vocem subinde, & ex 15. idem lib. 1. citat illum modum dicendi. Harum partem, & ex 16. illa verba, A fratre patruele rem necessitudinis, sed personam ostendat.

Ex incerto libro de viris illustribus.

Justè, venusteque admodum reprehendisse dicitur A. Albinum M. Cato Albinus, qui cum L. Lucullo consul fuit, res Romanas oratione Græca scri-

○

ptitavit. In ejus historiæ principio scriptum est ad hanc sententiam: Neminem succensere sibi convenire, si quid in his libris parum compositè aut minus eleganter scriptum foret. Nam sum, inquit, nemo Romanus, natus in Latio: Græca oratio à nobis alienissima est. Ideoque veniam, gratiamque malæ existimationis, si quid esset erratum, postulavit. Ea cum legisset M. Cato, Næ tu, inquit, Aule nimium nugator es, cum maluisti culpam deprecari, quàm culpa vacare. Nam petere veniam solemus, aut cum imprudentes erravimus.

mus, aut cum compulsi peccavimus. Tibi, inquit oro te, quis perpulit, ut id committeres, quod priusquam faceres, peteres ut ignosceretur. *Gellius lib. 11. cap. 8.*

Archilochus Tullo Hostilio Romæ regnante jam tunc fuit poetæ matis clarus, & nobilis. Idem lib. 17. cap. 21.

Ex libris exemplorum.

A virgine Vestale. Hoc citat Carisius lib. 1. ex exemplorum libro.

Multis in senatu placuit ut ii, qui redire nollent, datis custodibus ad Annibalem deducerentur; sed ea sententia nu-

mero plurium, quibus id non videbatur, superata est, ii tamē, qui ad Annibalem non redierunt, usq; adeò intestabiles, inuisique fuerunt, ut tædium vitæ cæperint, necemque sibi consciverint. *Gellius lib. 7. cap. 18. ex s. exemplorum libro.*

Ex incerto libro.

Ædis Martis est circo Flaminio architectata ab Hermodoro Salaminio. *Priscianus libro 8.*

Eudoxus quidam mea ætate, cū Lathyrum Regem fugeret Arabico sinu egressus. Gades usque pervectus est. *Plinius lib. 11. cap. 67.*

Lati-

Latitudinis ubi minimum
septem millia passuum, ubi ve-
rò plurimum decem millia. *Pli-
nius Proëmio lib.3.*

Melpum opulentia præcipu-
um ab Insubribus & Bajis, & Se-
nonibus deletum est eo die quo
Camillus Vejos cepit. *Idem Pli-
nius libri ejusdem cap.17.*

Istro in Adriam effluenti è
Danubio amne ex adverso
Padi fauces contrario eorum
percussu mari interjecto dul-
cescente. *Plinius libri ejusdem
cap.18.*

Alpes in latitudinem C. M.
Idem lib. ejusdem cap.19.

Cerne Insula abest ex adver-

so maximè Carthaginiis à continente passus mille, non amplior circuitu duobus millibus. *Idem lib. 6. cap. 31.*

Post accipenserem præcipua auctoritas fuit lupo, & asellis. *Idem l. 9. c. 18.*

Mé juvene violacea purpura vigebat, ejus libra denariis C. veniebat, nec multò post rubra Tarentina. Huic successit dibapha Tyria, quæ in libris denariis mille non poterat emi. Hac P. Lentulus Spinter Ædilis Curulis primus in prætexta usus improbatur, qua purpura quis non jam triclinaria facit. *Idem lib. 19. cap. 29.*

Turdi

Turdi paulò ante Augusti principatum cœpti saginari.

Ciconiæ magis placent, quàm grues. *Idem lib. 10. cap. 23.*

Magnitudo Loti arboris brevis. *Idem lib. 13. cap. 17.*

Vinum exprimitur illi, simile mulso, quod ultra denos dies non durat, baccaëque contusæ cum ad alica cibos doliis conduntur. *Idem Plinius ibidem.*

Scandula contecta fuit Roma ad Pyrrhi usque bellum, annis quadringentis septuaginta. *Idem lib. 16. cap. 10.*

Ante Syllæ victoriam duo tantum triclinia Romæ fue-

runt argentea. *Idem libro 33. capite 11.*

Cleopphantus Corinthius secutus est in Italiam Dæmaratum Tarquinii Prisci Romani Regis patrem, fugientem à Corinθο injurias Cypseli tyranni. *Idem lib. 35. cap. 3.*

Primus Romæ parietes crusta marmoris operuit totius domus suæ in Cælio monte Mamurra Formis natus, eques Romanus præfectus fabrorum C. Cæsar in Gallia. *Idem lib. 36. cap. 6.*

Mamurra primus totis ædibus nullam nisi è marmore columnam habuit, omnes solidas

das è Caristio, aut Lunensi. *Idem Plinius ibidem.*

Fuit magno miraculo, cùm
P. Lentulus Spinter amphoras
ex Onyche Chiorum magnitu-
dine cadorum ostendisset: post
quinquennium deinde triginta
duorum pedum longitudi-
ne vidi. *Idem lib. ejusdem*

cap. 7.

INDEX

runt argentea. *Idem libro 33. ca-
pite II.*

Cleophrantus Corinthius se-
cutus est in Italiam Dæmaratum
Tarquini Prisci Romani Regis
patrem, fugientem à Corinthe
injurias Cypseli tyranni. *Idem
lib. 35. cap. 3.*

Primus Romæ parietes cru-
sta marmoris operuit totius
domus suæ in Cælio monte
Mamurra Formis natus, eques
Romanus præfectus fabrorum
C. Cæsar in Gallia. *Idem lib. 36.
cap. 6.*

Mamurra primus totis ædi-
bus nullam nisi è marmore co-
lumnâ habuit, omnes soli-
das

das è Caristio, aut Lunensi. I-
dem *Plinius ibidem.*

Fuit magno miraculo, cùm
P. Lentulus Spinter amphoras
ex Onyche Chiorum magnitu-
dine cadorum ostendisset: post
quinquennium deinde triginta
duorum pedum longitudi-
ne vidi. *Idem lib. ejusdem*

cap. 7.

INDEX

Frag. Cor.

argentea. Idem lib.

lib. 11.

Cleopantus Corin-
thus est in Italiam Dama-
Tarquinii Prisci Roman-
patrem, fugientem à Co-
inurias Cypseli tyranni
lib. 35. cap. 3.

Primus Romæ pariet-
sta marmoris operum
domus suæ in Cælio
Mamurra Formis natus,
Romanus præfectus sub
C. Cæsaribus in Gallia. *Idem*
cap. 6.

Mamurra primus totis
bus nullam nisi è marmo-
lumnæ habuit, omnes

INDEX
RERUM MEMO-
rabiliū quæ in Historia
Æmilii Probi conti-
nentur.

A

A bstinentiæ exemplum Ari- stides, 28.30. Epaminon- das 115	Agésilæus	139
Accusator sui ipsius imprudens Ly- sander		46
Adolescentis vitia emendantur ex- heredatione		10
Adolescētuli duodecim mutato ha- bitu ingressi Thebas capiunt		127
	Adg-	

Index.

*Adolescētes errātes simulata lau-
datione recuperati sunt* 138

Amor intēperans non est fidelis 35

Amicitia simulata 76

*Amici sine armis primū ad offici-
um reducendi* 98

*Amicis officia præstanda sine facti-
one* 213

*Amicitia puerorum in ludo cogni-
torum usque ad extremam æta-
tem crescit* 218

*Amicitia simulata capitur & mi-
serè extinguitur Datames* III

*Annulus ab Alexandro moriente
datus, signum est futuri Regis*
143

*Annos sexaginta natus, ne unius
quidem è sua stirpe funus vidit*
178

Annos

Index.

*Annos triginta Atticus medicina
non est usus* 271

Ad aras tutum refugium 36

Arrogans responsum sibi malum 5

*Arma à patria accepta cum peri-
culo vitæ retinentur* 178

Avari Cretenses illuduntur 193.

B.

Ante Belli initium consuluntur Dii
16

*Bellum diuturnum adversariorum
immodestia finitur* 42

Bello conciliatur otium magnum
169

*Bello intestino remedium affert
creatus Imperator Hamilcar*
279

Bene-

Index.

*Benevolentia civium erga suum
ducem* 54

*Benignitatis memoria etiam in
hoste* 167

*Benevolentia tenetur quod alio-
qui imperio* 170

In bello nihil contemnendum 65.

C.

Calliditas acuta 81. 155.
195, 196

Cives civibus parcere equum est
65

Classis imparata opprimitur 42

*Consilia in bello magis vincunt,
quam arma* 18. 196

*Consilium vafrum Themistoclis in
erigendis Atheniensium muris;*

P

Index.

<i>ejusque infortunium</i>	18.23
<i>Constantia Sacerdotum</i>	45
<i>Contemptus affert perniciem</i>	64
<i>Consuetudo male vitæ malum habet exitum</i>	77
<i>Contumeliæ non recordari laus magna</i>	120
<i>In crastinum sine causa nihil differendum</i>	128
<i>Corona aurea donantur senatores Romani ob pacem factam</i>	189
<i>Corona pro beneficiis datur Thrasybulo</i>	67
<i>Alcibiadi</i>	54.

D.

D <i>Defensor non defenditur ab ingrato</i>	163
<i>Diligi longè præclarius quàm metui</i>	111

Index.

- tui* 170
- Diis invitis nihil agendum* 45
- Apud Diadema Alexandri capiuntur consilia de maximis rebus* 152
- Dux belli propter suspicionem proditionis graviter mulctatur* 12
- Dolo miserè occiditur Datames* 111
- Dux bonus non recordatur contumeliæ* 120
- Dux belli, quo ornatu & lecto usus* 140
- Ducis temperantia & liberalitas* 141
- Duellum Eumenis & Neoptolemi* 177
- Ducis humanitas erga hostem vitium* 147

Index.

Dux constituit domi suae sacellum
187

Dux belli non nihil temporis tribu-
it literis 199.

E.

Exercitus parvus vincit maxi-
mum 10. 107

Exheredatio emendat filios & eri-
git 7

Eloquentia Alcibiadis 47. 55

Eloquentia Platonis 76

Educatio mala adolescentum ma-
lum maximum 77

Eloquentia non minus valet,
quam Leuctrica pugna 120

Exercitus Xerxis maximus 16.

Darii 8. 9

Epula

Index.

Epulae sunt hostibus causa victoriae
126

Epistolam accipiendo Rex proditur 125

Exules duodecim capiunt Thebas
128

Existimatio bona proponenda est regno 135

Equi & jumenta conservantur nitidi in stabulo 149

Exercitus Romanus terretur sarmentis cornibus jumentorum ligatis accensis 187

Exercitus tres maximos habuit Hannibal 185

Exercitus Iphicratis exercitatusissimus 86. 87.

F.

F Actiosus homo facit ut patru-
us filio heredi legitimo an-
teferatur 132

Facinus præclarissimum non parè
modo laudatur 167

Fidei data signum 23

Non fidendum semper, etiam iis,
quos diligis 37

Filiorum mala educatio malum
damnum 78

Filii res benè gestæ renovant me-
moriam Patris 93

Præstat uxorem non habere quàm
filium infamem 123

Fiducia nimia magnæ est calami-
tati 128

Fidei

Index.

<i>Fidei quàm salutis cupidior Eume-</i> <i>nes</i>	145
<i>Filii bonis parentibus similes non</i> <i>opus habent magnis opibus</i>	162
<i>Filius ingratus patri</i>	176
<i>Fortunæ inconstantia in Alcibiade</i> <i>50. Themistocle 14.15. &</i> <i>Dione</i>	78
<i>Fortitudinis exemplum Chabrias</i> <i>92. Epaminondas</i>	122.
<i>Eumenes</i>	146
<i>Fortunæ varietas in avo & ejus ne-</i> <i>pote 96. Item in alijs</i>	135.218
<i>Fraus acuta</i>	82.

G.

G loria belli turpi morte ma- culatur	37
---	----

Index.

<i>Gloria comes invidia</i>	90
<i>Gloria maxima discedit Epami- nondas a iudicio capitis</i>	123
<i>Gloria inveterata milites, non li- benter patent ducibus</i>	152
<i>Gloriam maximam parvo Agello tueri possumus</i>	161
<i>Gloria sequitur fugientem</i>	206
<i>Gratum agnosci, maximus questus</i>	217.

H.

H <i>Erma omnes una nocte A- thenis dejiciuntur</i>	49
<i>Honor habetur victori etiam in- terfecto</i>	130
<i>Honores contempsit Attic⁹</i>	207.211
<i>Hostes in unum imperatorem im- petum faciunt</i>	123
<i>Hostium</i>	

Index.

<i>Hostium fortitudo non semper in-</i> <i>dicanda militibus</i>	145
<i>Hostis victus humaniter habetur à</i> <i>victore duce</i>	147
<i>Hostes callidè decipiuntur ab Eu-</i> <i>mene</i>	155
<i>Hostem liberat à morte benigni-</i> <i>tatis memoria</i>	168
<i>Hospitii jus salvum</i>	197
<i>Humanitas & comitas ducibus</i> <i>utiles</i>	130

I.

I <i>nducia factæ cum juramento</i> 132	
<i>Ingratum vivere minus pulchrum</i> <i>est quàm bene merendo perire</i> 151	
<i>Cum ingratis vivere difficile</i>	168

Index.

Ingeniū nimia opinio maximum
malum 56

Invidia sibi nocet 82. Et ami-
cis 77

Invidia impedit victoriam 57. 156

Invidia gloriæ comes 90

Ex invidia proveniens plebiscitum
inutile 121

Insidiatores decepti occiduntur 109

Jurat ad aram Hannibal puer
183

Jurare cogitur Callicrates in æde
Proserpinæ 82.

L.

Laudes ob benefacta Deo ad-
scribuntur 87

Letitia non diuturna 72

Libertas

Index.

- Libertas* 14.22.63.167.172
Loci sacri maxima religio 36.
136
*In loco sacro quomodo deprehensus
& tractatus Pausanias* 37
*Litterarum bonarum cupidissimus
Cato* 202
*Legatus debet habere rationem
honoris illius, à quo legatur* 70
*Legationis ius apud omnes san-
ctum est* 129
*Legatus in vincula conjectus libe-
ratur* ibid.

M.

Mater ob recte factum im-
pia in filium 167
Menestheus cur matrem pluris fe-

P 6

Index.

- fecerit quàm patrem* 173
- Mores cum veste vel habitu mutantur* 33
- Mores diversissimi in uno homine* 48
- Moritur Dion miseranda fraude* 84
- Bene monentem spernens insigniter illudit* 98
- Mortis suffragium non fertur contra Epaminondam* 123
- Moritur invictus Epaminondas* 124
- Morum similitudo plus valet quàm affinitas* 211
- Munera parva diutina* 67
- Munera magna repudiantur* 162
- Mysteria domi facere nefas Atheniensibus* 50.
- Natali

Index.

N.

N Atali suo dux magna præ-
lia fecit 171
Sine numine divino nihil rerum
humanarum agitur ibid.

O.

O bsidione mirabili castra libe-
rantur Paris 11
Pro opsonio emendo donatur urbs
26
Obedientiæ exemplum 135
Oculorum acies sine morbo amissa
170
Odium causa maximi belli 181

Index.

P.

- P**RO pane emendo donatur
 urbs 26
- Pausanias quomodo captus in aede
 sacra 37
- Parentibus gravissimum vulnus
 mala filiorum educatio 80
- Pauper perpetuò maluit esse Pho-
 cio, cum potuerit esse divitissi-
 mus 161
- Parente dignum responsum cum
 urgeretur ut promoveret libe-
 ros 162
- Perfuge puniuntur ab iis, à quibus
 desciverant, & ab iis ad quos
 transfugerant 105
- Pecunia tentatur ab abstinentia 116
- Perjurio

Index.

- Perjurio homines & dii offenduntur* 133
- Perjurus passim vincitur* 134
- Qui perfidia suorum cadit, ab superiore victus esse non dicendus est* 158
- Pecunia callidissime servata* 193
- Philosophia fructus & finis* 228
- Plebiscitum ex invidia profectum non servatur* 121
- Potentia singularis invisita* 83
- Poëta præfertur cuivis triumpho Sardinienſi* 201
- Poëticen didicit Pomponius Atticus* 229
- Præmium parvum si sit raram, censetur magnum* 11
- Proditores partim occiduntur, partim in exilium ejiciuntur* 128

Propri

IXI

IXI

IXI

Index.

Propugnatore cadente statim aperiuntur consilia occulta 160

Prosperitas usque ad octogesimum durans annum tandem mutatur 116

Pugna nobilissima 9

Pugnae praeclarae sunt duci instar liberorum 124

Pulchritudo corporis ornanda virtute 174

Pythae responsum anceps 160

R.

Reges magis nomine quam imperio 231

Regis in bello ornatus & lectus, &c. 140

Rex in bello mortuus cera circumfusus

Index.

<i>fusus domum portatur</i>	141
<i>Regum Græciæ catalogus</i>	173
<i>Ex Rege fit prætor Hannibal</i>	190
<i>Religio induciarum servata conciliat sibi Deos & homines</i>	133
<i>Religio anteferenda iræ</i>	136
<i>In risum solvuntur iudices capitis</i>	123.

S.

S <i>Acraryum tutissimum refugium</i>	23.24
<i>Statuæ victoribus fiebant iis statibus quibus vicerant</i>	89
<i>In scenam prodire Romanis turpe</i>	2
<i>Severæ res in crastinum non differendæ</i>	46
<i>Scribæ apud Græcos majore honore quam apud Romanos</i>	143
	Apud

Index.

*Apud sellam, sceptrum & diadema
Alexandri consilia capiuntur*

152

*Senex vehiculo ad iudicium capi-
tis damnandus deportatur*

164

*Sententia ob valetudinem ex vehi-
culo dicitur*

171

*Serpentes vasis fictilibus inclusi in
hostium naves injiciuntur*

197

*Sopor à medicis datur Dionysio quo
diem obiit supremum*

76

*Sociorum causas Epaminondas in
se suscipit*

121

Suspicio non habenda de viro claro

35.

T.

Testimonium clausum aliud
quàm sperabatur datū

46

In

Index.

In templis homines non violandi
136

Triumpho Sardinienſi ampliſſimo
præfertur Poëta Ennius 201

Tyrannus quis 15

Tyrannum fratrem frater occidit
167.

V.

Tanquam à Venatore capta fera
agitur Thyus 100

Pro vino emendo donatur urbs 26

Ob victoriam obtentam datur do-
num Apollini 32

Vir clarus non facile venit in ſuſpi-
cionem 34

Victoria duplex eodem die 39

Virtus præmitur non opprimitur
40

Victoria

Index.

Victoria parit elatum animum

31.43

*Virtutis nimia opinio, quomodo
malum maximum* 56

*Victoribus ponebantur statuae, iis
statibus quibus victoriam con-
secuti erant.* 89

*Victores Athenienses instituunt
Paci deæ pulvinar* 93

*Vitæ moderate & sapientis testi-
monium* 95

*Victoria præclara in qua plus cle-
mentiae, quam crudelitatis* 168

Vitia emendantur virtutibus 13

*In vitis alienis carpendis oportet
esse cautum* 118

Victoria civilis funesta 124

Violenti ab hostibus occiduntur

129

Victor

Index.

Victor interfectus etiam honora-
tur 131

Victor victum habet humaniter
147

Vita egregia ab octogenario male
 finita 163

Uxorem præstat nullam habere
quam infamem filium 123

Uxorem in convivium adhibere
Græcis turpe 3

Vulgus facile obliviscitur benefici-
orum acceptorum 95.96

Vulgi immutatur voluntas 126

F I N I S.

Nepos, Cornelius,

Liber ... de Vita excellentium Imperatorum

Basilea 1661

A.lat.b. 1597#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10246273-1

VD17 3:310671C